

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YEREL YÖNETİMLERDE HALKLA İLİŞKİLER
VE
KARATAY BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

Hazırlayan
Ahmet Cemil ERGUN

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı
Kamu Yönetimi Bilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Mehmet İNCE

KARAMAN – 2013

**YEREL YÖNETİMLERDE HALKLA İLİŞKİLER VE KARATAY
BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

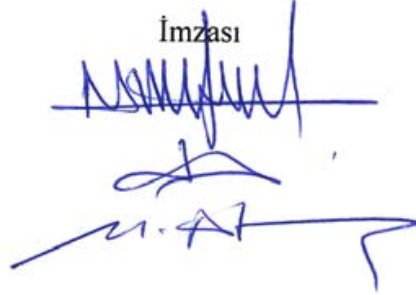
Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 22/03/2013

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan: Doç. Dr. Mehmet İNCE

Üye: Doç. Dr. Ercan OKTAY

Üye: Doç. Dr. Mehmet ALAGÖZ

İmzası

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 04/03/2013 tarih ve 2013-05/28 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü : Doç. Dr. Zülfi GÜLER

ÖNSÖZ

Yerel yönetimlerde halkla ilişkiler son zamanlardaki gelişimi ile demokratik yönetim tarzının yükselen değeri olmuştur. Yerel yönetimler demokrasinin bir gereği olarak halka dönük politikalar uygulamalıdır. Bunun gerçekleştirilmesi ise sistemli ve etkin bir halkla ilişkiler birimi ve bu birimi destekleyen üst yöneticiler ile gerçekleştirilebilecektir. Politikaların belirlenmesinden uygulanmasına kadar halkın desteğini alan yerel yönetimler başarıya ulaşacak adımları atmış olacaktırlar.

Bu araştırmada yerel yönetimlerde halkla ilişkilerin amacı, yönetimi, önemi incelenmiş olup son olarak Konya Karatay Belediyesi Halkla İlişkiler Biriminin çalışmaları değerlendirilmiştir.

Birikimleriyle bu noktaya gelmemde emeği geçen danışman hocam Doç Dr. Mehmet İNCE'ye, titizlikle yapmış olduğu değerlendirmelerinden ve katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Ahmet Cemil ERGUN

Karaman, 2013

ÖZET

Yerel yönetimler bazen bir geleneğin, bazen coğrafi bir zorunluluğun, bazen de siyasal bir amacın sonucu veya sosyolojik bir nedenle kurulabilirler. Günümüzde yerel yönetimler denilince daha çok belediyeler anlaşılmaktadır. Yerel Yönetimlerin özellikleri; topluca yaşama birimleri olmaları, yerel ortak hizmetleri yerine getiren birimler olmaları ve demokrasinin gelişimini etkileyen birimler olmalarıdır. Yerel yönetimler, demokratik katılımı yönetim anlayışı olarak halkla ilişkiler uygulamaları çerçevesinde ele almak durumundadır. Yerel hizmetlerle ilgili, istendiği takdirde karar aşamasında, halkın katılımını sağlamakla, kuşkusuz daha başarılı sonuçlar elde edilecektir. Bu nedenle de katılımı daha çok gerçekleştirmek, ancak başarılı bir halkla ilişkiler çalışması ile mümkün olacaktır.

Yerel Yönetimlerin amaçlarından biri olan, merkezi ve yerel yönetimler arasındaki ilişkinin sadece teknik bir işbölümü olmadığı aynı zamanda demokrasinin gerçekleştirilme araçlarından biri olduğudur. Yerel Yönetimler halka hizmet etmek için kurulmuş kamu kurumlarıdır. Bu kurumların yetkili organlarının seçilmesi ile de halkın üzerine düşen görevleri bitmemektedir. Bu görevlerinden en önemlisi de demokrasinin gerçekleştirilmesine yapacakları katkıdır.

Yerel yönetimlerde halkla ilişkiler gereksinimi hizmetlerin ve halkın yapması gerekenlerin ilgili hedef gruplara duyurulması olarak görülen basit düzeydeki iletişim biçiminden, seçim dışı katılımcı demokrasi programlarının yürütülmesi olarak görülen karmaşık iletişim süreçlerine kadar geniş bir yelpazede “planlı ve amaçlara yönelik iletişim yönetimi”dir.

Güçlenen yeni yerel yönetim anlayışı daha katılımcı bir yapıya doğru gitmektedir. Bu yeni anlayışın anahtar kavramı ise klasik yönetim anlayışını kökten değiştiren yönetişimdir.

Bu çalışmada, yerel yönetimlerde halkla ilişkiler faaliyetlerinin amacı, yönetimi, ilkeleri ve önemi incelenmiştir. Bu çerçevede Karatay Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler biriminin yaptığı çalışmalar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Halkla İlişkiler, Yerel Yönetimler, Yönetişim, Katılım.

ABSTRACT

Local government can be established sometimes as a result of geographical obligatory, also sometimes, as a result of a political aim or on the sociological reason. Today, when the local government is mentioned about, mostly, municipalities come into mind. The features of local government are that they are collectively living units; that they are units performing the local common services; and that they are units affecting the development of democracy. Local governments are in the position of handling democratic participation as a managerial approach in the frame of applications of public relations. In related to local services, provided that one wants in the stage of decision, certainly, more successful results will be obtained by providing the participation of public. Therefore, realizing the participation more will be possible via a study of successful public relations.

The relationship between centralized and local governments, one of the aims of local governments, is not a technical cooperation, but also is one of the instruments of realizing democracy. Local governments are public institutes established for serving public. With electing the authorized bodies of these institutes, the tasks the public should undertake do not end. The most important one of these tasks is also contribution they will make for realizing democracy.

In local governments, the need for public relations is a “communication method, planned and toward aims”, in a broad range from a communication style in a simple way, viewed as announcing what the public should do to the relevant target groups, to complex communication process, viewed as carrying out non-election participative democracy programs.

New local government approach that is strengthened goes to more participative structure. The key concept of this new approach is governance radically changing the classical approach.

In this study, the aim, management, principles, and importance of activities of public relations in local governments were examined. In this frame, the works carried out by Units of Press, Publication, and Public Relations of Karatay Municipality were discussed.

Keywords: Public Relations, Local Government, Governance, Participation.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	VI
KISALTMALAR.....	XII
TABLolar.....	XIII
GİRİŞ.....	1

I.BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER

I.1 Kamu Yönetimi Teşkilatı.....	4
I.1.1 Merkezden Yönetim.....	5
I.1.1.1 Merkezden Yönetimin Yararları.....	6
I.1.1.2 Merkezden Yönetimin Sakıncaları.....	7
I.1.2 Yerinden Yönetim.....	8
I.2 Yerel Yönetim Kavramının Gelişimi.....	9
I.2.1 Avrupa’da Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi.....	9
I.2.2 Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Tarihi.....	13
I.2.2.1 Tanzimat Öncesi Yerel Yönetimler.....	14
I.2.2.1.1 Kadı.....	14
I.2.2.1.2 Vakıf.....	16
I.2.2.1.3 Lonca.....	17
I.2.2.2 Tanzimat Sonrası Yerel Yönetimler.....	18
I.2.2.3 Cumhuriyet Döneminde Yerel Yönetimler.....	20
I.2.2.4 1960-1980 Dönemi Çalışmaları.....	21
I.2.2.5 1980 Sonrası Dönemde Yapılan Çalışmalar.....	23
I.2.2.6 2000’li Yıllar Sonrası Yerel Yönetimlerde Reformlar ve Etkileri.....	25
I.3 Yerel Yönetimlerin Genel Özellikleri.....	26
I.4 Yerel Yönetimlerin İlkeleri.....	28
I.4.1 Yeterli, Verimli ve Etkili Hizmet İlkesi.....	29

I.4.2 Tarafsız ve Eşit hizmet İlkesi.....	29
I.4.3 Açıklık İlkesi.....	30
I.4.4 Katılım İlkesi.....	30
I.5 Türkiye’de Yerel Yönetim Kuruluşları.....	30
I.5.1 İl Özel İdaresi.....	31
I.5.1.1 İl Özel İdaresinin Organları.....	32
I.5.1.1.1 İl Genel Meclisi.....	33
I.5.1.1.2 İl Encümeni.....	35
I.5.1.1.3 Vali.....	36
I.5.1.2 İl Özel idaresinin Görevleri.....	37
I.5.1.3 İl Özel idaresi Teşkilatı.....	37
I.5.1.4 İl Özel idarelerinin Denetimi.....	38
I.5.1.5 İl Özel idaresi Bütçesi.....	38
I.5.1.6 İl Özel idaresinin Gelirleri.....	39
I.5.2 Belediye.....	39
I.5.1.1 Belediyenin Organları.....	40
I.5.1.1.1 Belediye Meclisi.....	40
I.5.1.1.2 Belediye Encümeni.....	42
I.5.1.1.3 Belediye Başkanı.....	43
I.5.1.2 Belediyenin Görev ve Yetkileri.....	45
I.5.1.3 Belediye Örgütü.....	46
I.5.1.4 Belediyelerin Denetimi.....	47
I.5.1.5 Belediye Bütçesi.....	47
I.5.1.6 Belediyelerin Gelirleri.....	48
I.5.1.6.1 Genel Bütçe Ve Vergi Gelirlerinden Ayrılan Pay.....	48
I.5.1.6.2 Öz Gelirler.....	48
I.5.1.6.3 Devlet Yardımları.....	48
I.5.1.7 Büyükşehir Belediyeleri.....	49
I.5.3 Köy Yönetimi.....	49
I.5.3.1 Köyün Organları.....	50
I.5.3.1.1 Köy Derneği.....	50
I.5.3.1.2 İhtiyar Meclisi Heyeti.....	51
I.5.3.1.3 Muhtar.....	51
I.5.3.2 Köyün Görev ve Yetkileri.....	52

I.5.3.3 Köy Personeli.....	52
I.5.3.4 Köyün Bütçesi.....	52
I.5.3.5 Köyün Gelirleri.....	52
I.6 Yerel Yönetimlerin Yararları ve Sakıncaları.....	53
I.7 Yerel Yönetimlerin Sorunları.....	53
I.7.1 Görev ve Yetki Paylaşımından Kaynaklanan Sorunlar.....	54
I.7.2 Personel Sorunu.....	55
I.7.3 Hızlı Kentleşme Sorunları.....	56
I.7.4 Hizmette Etkinlik ve Verimliliğin Sağlanması.....	58
I.7.5 Mali Kaynakların Yetersizliği.....	60
I.8 Küreselleşme Sürecinde Yerel Yönetimler.....	61

II.BÖLÜM

HALKLA İLİŞKİLER

II.1 Halkla İlişkiler Tanımı.....	65
II.2 Halkla İlişkilerin Özellikleri.....	68
II.2.1. Halkla İlişkiler Organizasyonlara Özgü Bir Faaliyettir.....	68
II.2.2 Halkla İlişkiler İlgili Çevrelere Yönelik Bir Faaliyettir.....	68
II.2.3 Karşılıklı İletişim, Anlayış, Kabul ve İşbirliği.....	68
II.3 Halkla İlişkiler ve ilgili Olduğu Kavramlar.....	69
II.3.1 Halkla İlişkiler ve Reklam.....	69
II.3.2 Halkla İlişkiler ve Propaganda.....	72
II.3.3 Halkla İlişkiler ve Pazarlama.....	73
II.3.4 Halkla İlişkiler ve iletişim.....	76
II.3.5 Halkla İlişkiler ve Lobcilik.....	76
II.3.6 Halkla İlişkiler ve Tanıtma.....	78
II.3.7 Halkla İlişkiler ve İnsan İlişkileri.....	80
II.4 Halkla İlişkilerin Türkiye’de Gelişimi.....	81
II.5 Halkla İlişkilerin Amaçları.....	83
II.6 Halkla İlişkilerin İlkeleri.....	85
II.6.1 İki Yönlü İlişki Kurmak.....	85
II.6.2 Doğru Bilgi Vermek.....	85
II.6.3 İnanırcılık.....	86

II.6.4 Sabırlı Çalışmak.....	86
II.6.5 Yaygın Sorumluluk.....	87
II.6.6 Açıklık.....	88
II.6.7 Yineleme ve Süreklilik.....	88
II.6.8 Firma İmajı.....	89
II.7 Halkla İlişkilerde Kullanılan Araçlar.....	89
II.7.1 Basılı Araçlar.....	90
II.7.1.1 Gazeteler.....	90
II.7.1.2 Dergiler.....	90
II.7.1.3 El Kitapçığı ve Broşürler.....	91
II.7.1.4 Afiş ve Pankartlar.....	92
II.7.1.5 Bültenler.....	92
II.7.1.6 Diğer Basılı Araçlar.....	93
II.7.2 Sözlü Araçlar.....	94
II.7.2.1 Yüz Yüze Görüşmeler.....	94
II.7.2.2 Telefonla Görüşmeler.....	95
II.7.2.3 Toplantı ve Seminerler.....	95
II.7.2.4 Sergi ve Fuarlar.....	96
II.7.2.5 Diğer Sözlü Araçlar.....	97
II.7.3 Yayım Araçları.....	97
II.7.3.1 Radyo.....	98
II.7.3.2 Televizyon.....	99
II.7.4 İnternet.....	99
II.8 Halkla İlişkilerin Çalışma Aşamaları.....	101
II.8.1 Araştırma – Bilgi Toplama.....	102
II.8.1.1 Kişisel Soruşturmalar.....	102
II.8.1.2 Örnekleme Yöntemleri.....	103
II.8.1.3 Anket Yöntemi.....	104
II.8.2 Planlama.....	104
II.8.3 Uygulama.....	105
II.8.4 Değerlendirme.....	106

III.BÖLÜM
YEREL YÖNETİMLERDE HALKLA İLİŞKİLER
Ve KARATAY BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

III.1 Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler.....	107
III.1.1 Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler.....	108
III.1.2 ABD ve Avrupa’da Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler.....	109
III.2 Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler İhtiyacı.....	111
III.2.1 Yönetimsel Etkinliği Artırma Zorunluluğu.....	115
III.2.2 Yönetimin Karmaşıklaşması.....	116
III.2.3 Halkla Güvene Dayalı İlişkiler Kurma Zorunluluğu.....	116
III.3 Yerel yönetimlerde Halkla İlişkiler Yönetimi.....	117
III.3.1 Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler İşlevinin Örgütlenişi.....	117
III.3.2 Halkla İlişkiler Karması.....	119
III.2.2.1 Tanıtım.....	120
III.2.2.2 Kurumsal Reklam.....	120
III.2.2.3 Sponsorluk.....	121
III.2.2.4 Lobicilik.....	121
III.2.2.5 Özel Etkinlik.....	122
III.2.2.6 Sunum ve Sergileme.....	122
III.2.2.7 Sembolik Davranış-Tören-Ritüel.....	123
III.2.2.8 Danışma ve Yönlendirme Hizmeti.....	123
III.2.2.9 Kurumsal Yayınlar.....	123
III.2.2.10 Duyuru.....	124
III.2.2.11 Ağız Yoluyla Söylenti.....	124
III.2.2.12 Destekleme ve Toplumsal Bağışçılık.....	124
III.3.3 Halkla İlişkiler Yönetiminin Adımları.....	125
III.4 Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkilerin Önemi.....	125
III.5 Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkilerin Temel Amaçları.....	126
III.6 Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkilerin Araçları.....	127
III.6.1 Yerel Basın.....	127
III.6.2 Danışma Büroları.....	127
III.6.3 Haber Bültenleri.....	128
III.6.4 Sosyal Etkinlikler.....	128

III.7 Belediyelerde Halkla İlişkiler Çalışmalarının Temel İlkeleri.....	128
III.7.1 Bütünlük İlkesi.....	128
III.7.2 Etkili, Verimli ve Yeterli Hizmet İlkesi.....	130
III.7.3 Tarafsız ve Eşit Hizmet İlkesi.....	130
III.7.4 Açıklık İlkesi.....	131
III.7.5 Kişisel Yetkinlik ve Kurumsal Destek.....	131
III.7.6 Tutarlılık.....	132
III.7.7 Süreklilik.....	132
III.7.8 Katılım İlkesi.....	133
III.7.8.1 Yönetişim Kavramı ve Yerel Yönetimlere Halkın Katılım Yolları.....	134
III.7.8.2 Yerel Yönetimlerde Kent Konseyleri.....	139
III.8 Belediyelerde Halkla İlişkiler Araç ve Etkinlikleri.....	143
III.8.1 Tanımaya Yönelik Etkinlikler.....	144
III.8.2 Tanıtmaya Dönük Araç ve Etkinlikler.....	147
III.8.3 Sosyal Etkinlikler.....	148
III.8.4 Basınla İlişkiler.....	149
III.9 Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler Ve Karatay Belediyesi Örneği.....	149
III.9.1 Karatay İlçesi.....	149
III.9.2 Karatay Belediyesi.....	151
III.9.2.1 Karatay Belediyesi Genel Yapısı ve Organları.....	151
III.9.2.2 Karatay Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürü ile Yapılan Röportaj.....	165
III.9.2.3 Karatay Belediyesinin Halkla İlişkiler Faaliyetlerine Genel Bir Bakış.....	174
SONUÇ.....	177
KAYNAKÇA.....	179

KISALTMALAR

TODAİE	: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi
s.	: Sayfa
Vd.	: Ve diğçerleri
Vb.	: Ve benzeri
Vs.	: Vesaire
S.	: Sayı
Ed.	: Editör, Editörler
C.	: Cilt
MEHTAP	: Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi
KAYA	: Kamu Yönetimi Araştırma Projesi
YKY	: Yeni Kamu Yönetimi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
UNDP	: Birleşmiş Milletler Gelişim Programı
IULA–EMME	: Uluslararası Yerel Yönetimler Birliğı
YG 21	: Yerel Gündem 21
KKY	: Kent Konseyi Yönetmeliğı
ark.	: Arkadaşları
BİMER	: Başbakanlık İletişim Merkezi
Bkz.	: Bakınız

TABLO LİSTESİ**TABLolar:**

Tablo 3.1	: Karatay Belediyesi Teşkilat Şeması.....	122
------------------	---	-----

GİRİŞ

Yerel yönetimler, genelde demokrasinin uygulamadaki ilk yeri olarak değerlendirilmektedir. Demokrasinin tam anlamıyla hayata geçebilmesi, yerel yönetim kanallarının toplum yararına harekete geçirilmesi ile mümkündür. Yerel yönetimlerin, demokratik kurumlar olarak, halkın katılımını sağlayıcı olmaları gerekmektedir. Halkın yönetime katılımını da büyük ölçüde sağlayacak olan Halkla İlişkiler çalışmalarıdır.

Günümüzde, Türkiye’de yerel yönetim kavramının kullanıldığı tartışmaların büyük çoğunluğunda, aslında söz konusu edilen “belediye yönetimi” olagelmıştır. Çünkü, bu kavramın, merkezin yönetim hiyerarşisi dışında, yerel halkın seçimi ile işbaşına gelmiş ve yerel halka hizmet etmekle görevli bir kuruluşa dair çağrışımları vardır.

Yerel yönetimlerde halkla ilişkiler; yerel yönetimde alınan kararların ya da verilen hizmetlerin yerel halkı nasıl etkilediğini nesnel biçimde değerlendirmek, konuları belirlemek ve kim, neyi, neden, nerede, ne zaman yaptığını açıklamaya ağırlık veren bir iletişim programını eyleme geçirmek demektir. (Yayınoğlu, 2005: 43)

Yerel yönetimlerde halkla ilişkilerin önemli bir yere sahiptir. Çünkü, halkla ilişkiler çalışmalarına ağırlık ve önem vererek, hizmetlerini ve amaçlarını kamuoyuna bildirmek ve onları aydınlatmak zorundadırlar. Yerel yönetimlerde genel karar organları seçimle göreve gelmekte, yine aynı yöntemle değişmektedir. Bu durum yerel yönetimlerin, diğer kamu kuruluşlarına göre halkın dilek ve önerilerine karşın daha duyarlı ve yakın davranmalarını öngörmektedir. Duyarlılığın, süreklilik ve daha çok anlam kazanması da, kesintisiz, planlı ve yeterli düzeyde halkla ilişkiler çalışmalarıyla mümkün olmaktadır.

Yerel yönetimler, yönetime katılımı halkla ilişkiler çalışmalarıyla uygulamaya koymaktadır. Katılım, aynı zamanda yönetimin bütün eylem ve işlemlerinde geçerli sayılan bir halkla ilişkiler yaklaşımı olarak benimsenmelidir. Çünkü yerel ve ortak hizmeti görmekle yükümlü görevli bir yerel yönetim, aynı zamanda o yöre halkının kendisi için karar alan, planlayan ve uygulayan üst organdır. Onun için halk katılımının sadece seçimden seçime oy veren bir mekanizma dışında, daha günlük ve üst katılımı desteklenmesi gerekir.

Katılmanın danışma yönü ağır basan yöntemlerinden biri de belediyelerin sivil toplum örgütleri ve çeşitli meslek temsilcileri ile oluşturdukları çalışma ve işbirliği gruplarıdır. Bazı düzenlemelere ilişkin çalışmalar için doğrudan meslek kuruluşları ya da baskı grupları ile yapılan görüşmeler ve tartışmalar son karar yetkisi belediyelerde kalmak koşulu ile yönetime katılmanın bir başka yoludur.

Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ile ilgili çalışmalar; yerel yönetimlerin dayandığı değerler olan yerel özerklik, katılım ve etkenlik ilkelerinin geliştirilmesi ve yerel halka daha verimli hizmet sunabilme gayesini gütmektedir. Yerel işlerin halkın katılımı ve denetimiyle yürütülmesi, merkeziyetçi yapıdan uzaklaşılması, yerel yönetimlerin özerkleştirilmesi anlamındaki yerelleşme olgusu, son zamanlarda yaygın olarak uluslararası sözleşmelerde buna bağlı olarak ulusal metinlerde yer almaya başlamıştır. Demokratik ve katılımcı yönetim anlayışının uygulanması ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ile ilgili en önemli metinler arasında yer alan Avrupa Yerel Özerklik Şart'ında demokratik- katılımcı yerel yönetimlerin gelişimine ivme kazandıracak yapılanmalar desteklenmektedir. (Karakurt, 2004: 322)

Yeni Kamu Yönetimi anlayışı içinde en önemli kavramlardan biri “Yönetişim”dir. Yönetişimin temel amacı: bireyleri, sivil toplum kuruluşlarını, iş dünyasını, diğer bir ifadeyle toplumu yönetimle bütünleştirmek; politikaların belirlenmesinden uygulanmasına kadar toplumu önemli bir aktör olarak devreye sokmaktır.

Bu çalışmada yukarıda değinilen konular çerçevesinde; yerel yönetimler, yerel yönetim örgütlerin de halkla ilişkiler çalışmalarının amacı, yönetimi, ilkeleri ve önemi incelenmiştir.

Yerel yönetimlerde halka ilişkiler ve Karatay Belediyesi Örneği konulu bu tez üç bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde, yerel yönetim kavramının gelişimi, yerel yönetimlerin genel özellikleri, ilkeleri, yararları ve sakıncaları incelenmiştir. Türkiye’de yerel yönetim kuruluşlarının sorunlarına değinildikten sonra küreselleşme sürecinde yerel yönetimler ele alınmıştır.

İkinci bölümde; halkla ilişkilerin amacı, özellikleri, ilkeleri, önemi açıklanmış ve bu çerçevede halkla ilişkilerin amaçlarına ulaşmak için kullandığı araçlar ele alınmıştır. Bu bölümde Türkiye’de halkla ilişkiler çalışmalarının gelişimi incelenerek konu ile bütünlük sağlanmıştır.

Üçüncü bölümde; yerel yönetimlerde halkla ilişkilere neden ihtiyaç doğduğu konu edilmiş ve bu kuruluşlar da halkla ilişkilerin örgütlenişinin nasıl yapılandığı değerlendirilmiştir. Ardından yerel yönetimlerde halkla ilişkilerin önemi, amacı, ilkeleri ve kullandığı araçlar incelenmiştir. Son olarak Konya Karatay Belediyesi Halkla İlişkiler Birimi ile yapılan görüşme ve değerlendirmelere yer verilmiştir.

I.BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER

I.1 Kamu Yönetimi Teşkilatı

Devlet insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyen ve bu ilişkilerin normlara uygun olarak yürümesini sağlayan; anlaşmazlıkları çözümleyen; kamusal mal ve hizmetleri üreten veya yöneten en üst egemen meşru gücü temsil etmektedir. Ancak günümüzde devletin kazandığı yeni görünüm, önceki dönemlerle kıyaslanmayacak şekilde farklılık göstermiştir.

Her şeyden önce, devletlerin yürüttüğü hizmetler sayı bakımından artmış ve nitelik yönünden de gelişmiştir. Buna bağlı olarak devletlerin örgütsel yapıları büyümüş ve işleyişleri daha karmaşık bir hale gelmiştir. Büyük ölçekli kamu örgütleri, bütün toplumlarda, halkın günlük ihtiyaçlarının bütününü şu ya da bu şekilde etkilemektedir. Bu örgütlerde çalışanların sayısı artmış ve kamu bütçeleri büyümüştür. Devletlerin, toplum üzerindeki rolünde büyük bir artış olmuştur.(Eryılmaz,2010:2)

Kamu Yönetimi Teşkilatı zaman ve yer şartlarına ülkenin sosyal yapısına, Devletin siyasal ve ekonomik şartlarına ve imkânlarına ve görülecek olan hizmetin gereklerine göre şekiller alır. Bu itibarla her zaman ve her yer için tek bir Kamu Yönetimi Teşkilatı tipi olamayacağı gibi, bir ülkenin bütün İdare kuruluşlarının aynı şekilde olmasına imkan yoktur.(Giritli, 1998:3)

Türkiye Cumhuriyeti İdaresi, Anayasaya göre, merkezden ve yerinden yönetim ilkelerine dayanır. Yerinden yönetimlerin ayrı kamu tüzel kişilikleri vardır; özerktirler ve

merkezin üstlenmediği kamu hizmetlerini kendi coğrafyalarında yürütürler. (Odyakmaz vd, 2006:541)

I.1.1 Merkezden Yönetim

Merkezden yönetim kamu hizmetlerinde birlik ve bütünlüğü sağlamak amacıyla söz konusu hizmetlere ilişkin karar ve faaliyetlerin merkezi hükümet ve onun hiyerarşik yapısı içinde yer alan örgütlerce yürütülmesi demektir. Merkezden yönetim ilkesi ‘siyasi’ ve ‘idari’ olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Siyasi bakımdan merkezden yönetim bir ülkede yasama organının ve hükümetin tek olmasını ve dolayısıyla siyasi otoritenin tamamen merkezdeki iktidarda toplanmasını ve hukuki birliğin mevcut bulunmasını ifade eder. Böyle bir örgütlenme biçiminde kanun yapan ulusal meclisin dışında başka bir yasama organı bulunmaz. Dolayısıyla, farklı bölgelere ve yerleşim birimlerine göre değişen değişik kanunlar da söz konusu olmaz. Siyasi merkezîyetçiliğe göre örgütlenmiş devlete ‘üniter devlet’ (tekçi devlet) denilir. Türkiye, Fransa ve Japonya üniter devlet biçimine birer örnektir.

İdari bakımdan merkezden yönetim ise daha dar bir anlamı ifade eder. İdari merkezîyetçilik, kamu otoritesinin merkezileştirilmesini gerektirir. Kamu hizmetlerine ilişkin politikaların belirlenmesi ve kararların alınması yetkisi merkezi organlarda toplandığı gibi bunların yürütülmesine ilişkin inisiyatif de bu organların eline verilmiştir. Merkezin hiyerarşik yapısı içinde yer alan alt birimlere bölge ve il kuruluşlarına geniş takdir yetkisi tanınmaz.

İdari merkezîyetçilik, siyasi merkezîyetçiliğin bir sonucudur. Çünkü siyasi bakımdan merkezîyetçi yönetim olmayan bir devlette, idari merkezîyetçilik gerçekleşmez.

Ancak, siyasi merkeziyetçiliğin varlığı, her zaman idari merkeziyetçiliği de ortaya çıkarmaz. Örneğin siyasi merkeziyetçiliğe sahip İngiltere’de geniş bir idari yerinden yönetim uygulanmaktadır. Türkiye’de hem siyasi merkeziyet, hem de idari merkeziyet söz konusudur. (Eryılmaz, 2010: 70-71)

I.1.1.1 Merkezden Yönetimin Yararları

Merkezden Yönetimin yararlarını aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür: Siyasi güç bu sayede genişler ve güçlenir. Merkezin yetkilerinin genişlemesi ve güçlenmesi bugün bir gereksinim halini almıştır. Bir taraftan Milli Savunma gereksinimleri güçlü bir birliğe gereksinim göstermekte, diğer taraftan, ekonomik gereksinimler güçlü bir Merkez Teşkilatı ve Merkez’in geniş müdahalesini gerektirmektedir.

Kamu Hizmetleri için gerekli sermaye ve uzmanlık gereksinimi de Merkezden Yönetimi lüzumlu kılan bir nedendir. Ekonomideki Temerküz Kanunu Merkezden Yönetim sayesinde hükmünü yürütmek imkanını bulur ve kamu hizmetlerinin daha ucuz ve rasyonel şekilde görülmesini sağlar.

Merkezden Yönetimde İdarenin yerel etki ve baskılara karşı tarafsızlığı daha kolay sağlanabilir. Gerçekten Fransa’da ve bizde olduğu gibi, küçük bölgelerde memurların eşrafın ve nüfuzlu kişilerin ve zümrelerin baskısı altında kaldığı görülmüştür.

Askeri Kuvvetlerin ve Teşkilatın Merkezileştirilmesi Mülki İdarede de Merkezden Yönetimi zorunlu kılar. Gerçekten, Merkezden Yönetim yalnız askeri kuvvetlere uygulandığı takdirde mahalli kuvvetler dağınık ve zayıf kalacak ve askeri kuvvet zayıf olan Mülki İdareler üzerinde önemli bir tesir yapmaya başlayacaktır.

I.1.1.2 Merkezden Yönetimin Sakıncaları

Bu sakıncaları şu biçimde özetleyebiliriz:

Merkezden Yönetimin en önemli sakıncası kırtasiyeciliği arttırmasıdır. Her iş Merkezde toplanacağı ve çözümleneceği için, Merkezle, işin yapıldığı bölge arasında uzun yazışma ve merasimlere neden olur ve bu yüzden aşırı bir Bürokratizm ve Kırtasiyecilik meydana çıkar. Nitekim ABD’de sevk ve idare bilimi literatüründe bu sakıncayı karikatürize etmek üzere kullanılan cümle şudur: “Çöp tenekelerinizi boşaltmadan önce Genel Merkezden izin alınız.”

Gerçekten, bu sakınca yüzünden işlerin gerektirdiği sürat ve işle meşgul olan memurun ilgisi kaybolur. Yerel bakımdan acele olan bir işin önemi bürokratizmin ağırları içinde takılır kalır. Nitekim bu anlamda olmak üzere Lamennais ‘Merkezden Yönetimin Merkeze, sara hastalığının çırpınışlarını, ilkenin Merkezden uzak uçlarına ise felçlinin hareketsizliğini’ getirdiğini söylemiştir.

Merkezden Yönetim demokrasi esaslarına da fazla uygun değildir. Zira yerel işler doğrudan doğruya Merkezin araçlarıyla, denetimi altında görüleceği için halk kendini doğrudan doğruya ilgilendiren bu işlerden uzaklaşmış hisseder. Oysa halk kendini ilgilendiren yerel işlerle meşgul olamaz, irade ve gücü bu işlere etki etmezse, bu işlerle meşgul olmaya lüzum görmez ve bunun sonucu olarak siyasi görevlerini ihmal eder.

Merkezden Yönetim sistemi memurların atanmasında olumsuz bir rol oynayabilir. Şöyle ki, memur, kendisini, hizmete ödevli olduğu halkla doğrudan doğruya ilgili görmediği için vatandaşı memnun etmeye çalışacağı yerde, Merkeze hoş görünmekle yetinerek halkın işlerine, halkın dileklerine lazım gelen önemi vermeyebilir. Bunun sonucu

olarak vatandaşla Hükümet ve İdare arasında gitgide artan bir uçurum ortaya çıkabilir. Fakat Merkezden Yönetimin esas sakıncası bu sistemin meydana getirdiği ve bir tür ‘Bürokratik Virüs’ olarak adlandırılan bürokratism yüzünden, olumlu bir işi olmayan, sadece evrak havalesi, kaydı, dosyalar konulması gibi hiçbir pratik sonuç ve yararı bulunmayan ve bütçenin yükünü lüzumsuz yere arttıran bir sınıfı ortaya çıkarmasıdır.

Merkezden Yönetim bazen siyasi nüfuz ve etkilere yol açarak kamu hizmeti giderlerinin adil olarak dağıtımına engel olabilir. Şöyle ki, kuvvetli milletvekilleri seçmenlerini memnun edebilmek için diğer yerlerin zararına olarak, hükümeti zorlamak suretiyle, kendi seçim çevrelerine bir takım ek çıkarlar sağlayabilirler.(Giritli, 1998:5-7)

I.1.2 Yerinden Yönetim

Yerinden yönetim Fransız idari hukuku öğretisinden ortaya çıkan bir kavramdır. Topluma sunulacak idari hizmetlerin devlet mekanizmasınca tek elden değil; merkez teşkilat içinden yer almayan ve merkezi idare hiyerarşisine dahil olmayan nispi özerkliğe sahip tüzel kişileri tarafından yürütülmesidir. Siyasal amaçlı yerinden yönetimden farklıdır. Siyasal yerinden yönetim, federalizm demek olup, belli ölçüde yasama ve yargı yetkilerini de kapsamaktadır. Buna karşılık idari yerinden yönetimde, merkezi idarenin hiyerarşisine dahil olmayan kamu tüzel kişilerinin yasama ve yargı yetkisi yoktur. Hatta kendi hukuki statülerini ve örgütlenme yapılarını belirleme imkanına sahip değillerdir. Yerel yönetim ilkesi devletin ülkesi ve milleti ile bölünmezliği (egemenliğin, ulusun, ülkenin bölünmezliği) prensibi ve idarenin bütünlüğü ilkeleri ile sınırlıdır. (Şeneldir, 2004:628)

İdari yerinden yönetimler coğrafi/yerel yerinden yönetimler ve hizmetsel/işlevsel yerinden yönetimler olmak üzere ikiye ayrılır.

Coğrafi ve hizmetsel yerel yönetim biçimi arasındaki temel fark, yerel yerinden yönetimlerin belirli bir yerde çok çeşitli kamu hizmetini yerine getirirken, hizmetsel yerinden yönetimlerin tüm ülkede tek bir kamu hizmetini görmesidir. Ayrıca yerel yerinden yönetimler kişi topluluğu niteliğinde olup karar organları seçimle işbaşına gelirken, hizmetsel yerinden yönetimler mal topluluğu niteliğindedir ve karar; organlarında genel seçim ilkesi yer almaz. (Nohutçu, 2007:142)

Türkiye’de, bölge ya da yer bakımından yerel yönetim kuruluşları olarak sayılan üç tüzel kişilik bulunur. Bunlar; il, belediye ve köy olarak sıralanırlar. Bu tanıma göre, belirtilen bu üç tüzel kişilik ‘yerel yönetim’ terimi ile genel olarak ifade edilebilir. (Yaymoğlu, 2005:42)

1.2 Yerel Yönetim Kavramının Gelişimi

Yerel yönetimler bazen bir geleneğin, bazen coğrafi bir zorunluluğun, bazen de siyasal bir amacın sonucu veya sosyolojik bir neden ya da herhangi bir nedenle kurulabilirler, hatta kendiliğinden ortaya çıkabilirler. Ama bir kere var olduktan sonra var oluş amaçları dışında işlevler de yüklenirler. (Görmez, 1997:46)

Yerel yönetimler tarihsel gelişim olarak Avrupa tarihine özgü olarak görülmektedir. Ancak kentsel hizmet kurumları olarak konuyu ele aklığımızda doğuda da bazı kurumların var olduğunu görmekteyiz. Bu yüzden konu Avrupa tarihi içinde yerel yönetimlerin gelişimi ve doğu kentlerinde kentsel hizmet kurumları çerçevesinde ele alınacaktır.

1.2.1 Avrupa’da Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi

Avrupa’da, günümüz anlamındaki yerel yönetimler 19. yüzyılda biçimlenmiştir. Ancak yerel yönetimlerin kökenlerinin çok daha eskilere dayandığı genellikle kabul

edilmektedir. Çoğunlukla 11. yüzyılda ilk olarak ortaya çıkıp, daha sonra da Avrupa'nın çeşitli kesimlerinde yaygınlaşan 'komünler' yerel yönetimlerin tarihsel kökleri olarak ortaya konmaktadır. Bunun yanında 'kent yönetimi' olması açısından, yerel yönetimlerin tarihsel geçmişini Eski Yunan site devletlerine ve Roma 'serbest şehir'lerine dayandıranlar da vardır.

Bu yüzden yerel yönetimlerin günümüzdeki yapısının yeterince anlaşılabilmesi için, en azından 11. yüzyıldan itibaren komün tarihine ana hatlarıyla değinmekte yarar vardır. (Coşkun ve Uzun, 1999:8)

Yerel yönetim geleneğinin tarihi, 'komün' geleneğinin tarihidir. Belirli bir mekan üzerinde yaşamını sürdüren bir topluluğun birlikte yaşamaktan kaynaklanan sorunlarını çözmek ve toplu gereksinimlerini karşılamak amacıyla oluşturulmuş birlikteliklere ya da örgütlülüklere 'komün' ismi verilmektedir. Komün, yerel bir topluluğa kamu hizmetleri sağlayan yönetsel, siyasal ve toplumbilimsel birimlerdir.(Ertan, 2004:315)

Pirenne'e göre, Roma kentleri, Roma İmparatorluğu'nun dağılmasından sonra da Batıda varlıklarını sürdürmüşlerdir. Fakat daha sonraları, kentlerin önemini kaybettiği, buna karşın büyük arazi ve malikanelerin önem kazandığı bir tarım çağı başlamıştır. Kentlerin önemlerini kaybetmelerinin en büyük etkeni, ticaret ve zanaatlardaki gerilemedir. Ticaret ve zanaatlardaki bu gerilemeyi de, Pirenne, Akdeniz'in güvenilir bir ulaşım yolu olmaktan çıkması ve dolayısıyla doğuyla ticaretin kesilmesine bağlamaktadır.

11. yüzyılda ticaretin tekrar gelişmesiyle, büyük arazi ve malikanelere bağlı tarım sistemi önem kaybetmiştir. (Coşkun ve Uzun, 1999:9)

11. yüzyıldan sonra ticari canlılığın artmasıyla birlikte kentlerin canlandığı hususunda hemfikirlik vardır. Kentte, tüccar, burjuva güçlendikçe, onların kent hayatında daha fazla etkili olma isteği, yerel iktidar ortağı olarak anılabilecek feodal beylerle sorunları da ortaya çıkaracaktır. Tüccarlar, feodal beylerin koydukları ticari kurallara uymayı kendi çıkarları açısından uygun görmediklerinden merkezi iktidar (kral) onlar için daha cazip görünecek ve kral, feodal beyler karşısında güç elde etmek için ihtiyaç duyduğu finansı tüccarlar sayesinde elde edebileceğinden karşılıklı çıkar birliği, yakınlaşma ve tüccarlara verilen tavizleri gündeme getirecektir.(Erdem, 2006:40)

Pirenne, komün yönetiminin oluşumunu da kentlerin kurulmasından sonra meydana gelen gelişmelere bağlamaktadır. Ona göre, kentlerin oluşmasıyla bazı sorunlar baş göstermeye başlamıştır. Kentlerin bir anlamda varlık nedeni olan tüccar kesimi bu sorunları çözmek üzere bir araya gelme ihtiyacı hissetmiş ve ortak bazı talepler dile getirmişlerdir. Bu taleplerin başlıcalarını şunlar oluşturuyordu: Kişisel özgürlük (ailelerini kapsayacak şekilde ve seyahat özgürlüğü), hukuk sisteminde değişiklik ve basitleştirme, kentte güvenliğin (barışın) sağlanması ve bu amaçla bir ceza yasasının oluşturulması, son olarak da toprak mülkiyeti ve toprak edinme ile ilgili değişiklikler. Bu isteklerin vardığı nokta Pirenne'nin deyişiyle, 'az ya da çok genişletilmiş siyasal özerklik ve yerel özyönetimdi.'

Başlangıçta tüccarlar kendileri için özgürlük istemeleri ve zamanla bunu elde etmelerine karşın, daha sonraları özgürlük hukuksal olarak tüm kentlilerin ortak hakkı olmuştu. Böylece tüccar ve zanaatkarların istemleri zamanla kendileri dışındaki sınıflar için de yararlı sonuçlar doğurmuştur. (Coşkun ve Uzun, 1999:9-10)

Gelişmiş batı ülkelerinde yerel yönetimler, XII.Yy'dan başlayarak ortaya çıkan ve merkezileşmiş devlet gücünün oluşumuna engel olan ortaçağ kent yönetimlerini köktenci bir biçimde ortadan kaldırdıktan sonra, XIX.Yy'da devlet tarafından yukarıdan aşağıya doğru kurulmuşlardır. Böylece bugünkü anlamda hukuki niteliklere ve etkinliğe sahip olmasalar da yerel yönetimler, ilk kez merkezi otoritenin yetkilerinden bir kısmını bazı yerel otoritelere devretmesinin ve yerel bazı topluluklara bazı haklardan yararlanma imkanını tanımış olmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmışlardır.

Bugün yerel yönetim denildiğinde, ayrı bir mal varlığına ve bütçeye sahip olan, seçimle işbaşına gelmiş organları bulunan, sınırlanmış da olsa belli bir özerkliğe sahip olan tüzel kişilikler anlaşılmaktadır. Yerel yönetimler XIX. Yy'a gelinceye kadar bu özelliklerin bir çoğuna henüz sahip değillerdi. Bu sayılan özelliklerin hiç olmazsa bir kısmına sahip yerel yönetimler ilk kez 1789 Devriminden sonraki yıllarda Fransa'da, 1835'ten sonra ise İngiltere'de kurulmaya başlamıştır. 1835 düzenlemeleri ile İngiltere'de 178 belediye (municipal corporation) kurulmuştur.(Türkoğlu, 2009;13-14)

Doğudan kastedilen genelde İslam coğrafyasıdır. Özellikle 7. Yüzyıldan itibaren Akdeniz'in doğusu ve ortadoğusu denilen coğrafi mekan; uygarlık tarihinin önemli, bir kesitini oluşturur. Ortaçağda İslam dininin egemen olduğu coğrafyalarda önemli bir uygarlığın var olduğunu ve bu uygarlıkla birlikte birçok kentin oluştuğu ve geliştiği bilinmektedir.

Oluşan bu kentler, Avrupa'daki benzerlerinin aksine belediye özerkliği ve mahalli özyönetimden farklı temellere dayanarak düzenlendiğinden, yasal ve idari kurumların Avrupa yerel yönetimlerinde olduğu gibi temsili bir vasfı olmamıştır. İslam kentlerinde yasal ve idari kurumların yöneticileri halife ya da sultanın temsilcileriydiler ve dolaylı ya

da dolaysız olarak bu kişiler tarafından atanıyorlardı. Böylece halifenin adına ve onun (veya valilerinin) denetiminde şehri idare ediyorlardı.

Ancak batılı anlamda olmasa bile- bu kentlerin yönetim yapılarının, kent sakini olan kişilerin etkisine ve katılımına tamamen kapalı olduğunu söylemek zor görünmektedir. Kentteki esnaf örgütlerinin ve ileri gelenlerin (eşraf ve ayan) kent yönetiminin belirlenmesinde söz sahibi olduğuna dair görüşler vardır. Bu konuda Özer Ergenç yaptığı bir çalışma sonucunda, Osmanlı şehirlerinde şehirlilerin sanıldığı kadar politik bilinçsizlik içinde olmadığını, kent yönetiminde söz sahibi olduğunu ve yönetime katıldığını belirtmektedir.

Emeviler, Abbasiler, Selçuklular ve Osmanlı İmparatorluğunun son dönemine kadar, kentsel hizmet açısından kent yönetimlerinin yapılarına baktığımızda, karşımıza üç önemli kurum çıkmaktadır. Bunlar ‘kadı’ ‘ihtisab (hisbe)’ ve ‘vakıf’ kurumlarıdır. Bunların dışında kentlere merkezden atanan valiler veya yöneticilerin de bazı kentsel hizmetlerle (imar durumu, yerleşme, konaklama vb.) ilgilendikleri bilinmektedir.(Coşkun ve Uzun, 1999:21-22)

1.2.2 Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Tarihi

Türkiye’deki yerel yönetimlerin kuruluş tarihi, Batı Ülkeleriyle kıyaslandığında oldukça yeni sayılmaktadır. Bu nedenle Türkiye’de yerel yönetimlerin batılı anlamda köklü bir geçmişe ve batı tipi yerel yönetim geleneğine sahip olduğu ileri sürülemez.

Osmanlı’da yerel yönetimlerin kurulması devletin kendi isteği doğrultusunda gerçekleştirilirken; Avrupa’da yerel yönetimler halkın isteği ve baskısı sonucunda kurulan bir sivil toplum kurumu olmuşlardır. Bu nedenle yerel yönetimler toplumsal koşullarımızın

oluşturduğu bir kurum olmamakla birlikte Türkiye’de yüzyılı aşkın bir süreye sahip yerel yönetim geleneği bulunmaktadır. (Türkoğlu, 2009: 69)

I.2.2.1 Tanzimat Öncesi Yerel Yönetimler

Geleneksel Osmanlı şehir yönetiminin temel niteliği bunun merkezi otoritenin iktidar alanına giren bir kamusal iş olması ve merkezden atanan görevliler tarafından yürütülmesidir. Şehrin önde gelen yöneticileri olan muhtesip, vali, kadı gibi görevliler merkezi otorite tarafından atanmakta ve merkez adına iş yapmakta idiler. (Ünal, 2011: 242) Tanzimat’tan önceki Osmanlı döneminde, 19. yüzyılın sonlarına gelinceye kadar yerel yönetim hizmetleri, loncalar başta olmak üzere vakıflar ve kadılar tarafından yerine getirilmekteydi.(Koçak ve Ekşi, 2010: 296) Bu görevliler içinde kadının şehir yönetiminde önemli bir yeri vardı. (Ünal, 2011: 242)

I.2.2.1.1 Kadı

Kadı kelime olarak “hükmeden”, “yerine getiren” anlamlarına gelmekte olup (ES, 2008: 35) atama yoluyla göreve gelen kadı (Koçak ve Ekşi, 2010: 296), Osmanlılarda şer’i ve hukuki hükümleri tatbik eden, ayrıca devlet emirlerini yerine getiren bir fonksiyona sahipti. Dolayısıyla hukuki olduğu kadar idari bir memuriyet olarak da görülmektedir. Bundan dolayı kadıların görevlerini hukuki, idari ve beledi olmak üzere başlıca üç noktada toplamak mümkündür. (Es, 2008: 35)

Hukuki ve adli konularda, şehir ve kasabaların güvenlik, asayiş ve belediye hizmetlerinin kadılar yürütmekteydi. Kaza, yargı ve yönetim bakımından belirli büyüklükte bir yerleşim birimiydi ve kendine bağlı kasaba ve köylerden oluşmaktaydı. Kazanın başında bulunan kadı, hem şer’i ve idari yargının başı, hem belediye başkanı, hem

merkezi yönetimin temsilcisiydi. Kadının dairesi, bir mahkeme binası olduğu gibi, aynı zamanda belediye hizmetlerinin yürütüldüğü bir yerdi. Kadının yargıçlık, noterlik ve belediye başkanı gibi görevlerin yanında, vakıf mütevellilerini teftiş, merkezden gelen emir ve fermanları halka tebliğ ve vergi tevzii gibi görevleri de vardı.

Şehir yönetiminde, adli, mülki ve beledi fonksiyonlar birbirinden ayrılmamıştı. Bu fonksiyonları yürüten kadının, subaşı, naib, imam, muhtesip, çöplük subaşısı ve mimarbaşı gibi yardımcılarını bulunmaktaydı. Kadılık kurumu Osmanlı devlet yönetiminde taşra yönetiminin temelini meydana getirmekteydi. (Eryılmaz, 2010: 185)

Osmanlı şehir yönetiminde, adli, mülki ve beledi fonksiyonlar birbirinden ayrılmamıştı. Bu fonksiyonları yürüten kadının, naib ve imam dışında subaşı ve muhtesip gibi yardımcılarını bulunmaktaydı. Subaşı, şehrin güvenliğinden kadiya karşı sorumlu emniyet amiriydi. Muhtesip ise kadının belediye hizmetlerinden sorumlu yardımcısıydı. Muhtesibin görevi, bazı temel tüketim maddelerine narh koymak, bunu denetlemek, çarşı ve pazar işlerine nezaret etmek, tartı ve ölçü aletlerini kontrol etmek, gıda maddelerinin üretildiği ve satıldığı dükkan ve işletmeleri denetlemek gibi bugünkü belediye zabıtasının yerine getirdiği işlerdi. (Ünal, 2011: 242)

1826'da yeniçerilerin kaldırılmasıyla birlikte bazı idari kurumlarda meydana gelen değişim Osmanlı kadısının görev bütünlüğünü de sarsmıştır. (Ortaylı, 2001: 71) 1826 yılından sonra ihtisap kurumu yeniden düzenlendi. İstanbul'da 'İhtisap Nezareti', eyaletlerde ise 'İhtisap Müdürlükleri' kuruldu. Bu düzenleme, belediye teşkilatı kuruluncaya kadar devam etti. Kısaca denilebilir ki, Osmanlı yerel yönetim kurumu, kadılıktan İhtisap Nezareti'ne ya da müdürlüğüne, oradan da şehremanetine doğru bir

gelişme çizgisi izledi. (Eryılmaz, 2010: 186) Böylece kadının görevi, yargı organı, maarif, noter ve vakıf denetçisi olmakla sınırlandırılmıştır. (Çadircı, 1991: 90)

1.2.2.1.2 Vakıf

Osmanlı sosyal hayatında vakıfların büyük rolü vardı. (Ünal, 2011: 243) Vakıf, belirli bir malı, kamunun yararına yönelik bir hizmete ya da hizmetlere sürekli olarak tahsis etmektir. Selçuklu ve Osmanlı toplumunda, kişinin sahip olduğu mal varlığı üzerinde sadece kendinin değil, içinde yaşadığı toplumun da hakkı olduğu inancı hakimdi. Bu nedenle varlıklı kişilerden bir vakıf eseri yapmaları beklenirdi. Zenginliğin kaynağı devlet memuriyeti olduğu için, vakıf eseri yapanların çoğunluğunu, başta padişahlar olmak üzere diğer kamu görevlileri oluşturmaktaydı. Vakıflar yerine getirdikleri kamu hizmeti niteliğindeki hizmetlerin finansmanını vakfedilen malların gelirlerinden sağladıkları gibi, vakıf arazilerinin reayasından gerekli vergileri toplama hakkı da kendilerine aitti. Ayrıca vakıflara tanınan bazı vergi muafiyetleri de bir tür gelir sayılabilir. (Es, 2008: 31)

Sosyal yardımın, eğitim ve kültür hizmetlerinin büyük bölümü vakıflar aracılığı ile yapılıyordu. Vakıfların bu ölçüde yaygın olmasının nedenlerinden biri de, özel mülkiyetin garanti altında bulunmamasıydı. Özel mülkiyetini garanti altına almak isteyen zenginler, mallarını vakfediyor ve yönetimini (ve gelirin bir bölümünü) aile bireyelerine bırakıyorlardı. Böylece, hem sosyal yardımda bulunuyor, hem de mülklerini kuşaklar boyunca garanti altına almış oluyorlardı.

Osmanlı toplumunda okul, kütüphane, hastane, sebil, aşevi, misafirhane, yurt ve sosyal yardım gibi hizmetler geleneksel olarak öteden beri vakıflar tarafından yürütülmekteydi ve belediye hizmetleri tümüyle vakıf esasına dayanmaktaydı. Vakıflar,

modern anlamda belediyelerin kurulmasından sonrada bazı yerel hizmetleri günümüze dek yürütmeye devam etmişlerdir. (Ünal, 2011: 243)

I.2.2.1.3 Lonca

Geleneksel Osmanlı idari sisteminde yerel kamu hizmeti niteliği taşıyan işleri yürüten bir diğer kurum ise lonca teşkilatlarıdır. Mesleki gruplaşmalardan doğan loncalar, hiyerarşik yapıda örgütlenmiş esnaf birlikleri olup bir bakıma yerel sivil toplum örgütleridir. Loncalar sayesinde esnaf idarede söz sahibi olmuştur. Loncanın başında bulunan esnaf şeyhi veya esnaf kethüdası, esnaf tarafından seçilir ve kadı tarafından sicile kaydedilirdi. Loncaların görevlerini belli başlı iki noktada toplamak mümkündür. Bunlardan birincisi, üyelerin mesleki etkinliklerini denetlemek ve düzenlemektir. Burada loncalar üretim sürecini, ürünün kalitesini gözetim altında tutmuşlar, fiyatların saptanmasında rol oynamışlar, üyeleri arasında anlaşmazlıkları çözümlenmişler ve müşteri ile olan anlaşmazlıklarla ilgilenmişlerdir. Loncaların bu faaliyetleri içe dönük, kendi üyeleri ile ilgili faaliyetlerdir. İkinci tür görevlerinde ise loncalar (Es, 2008: 32) merkezi yönetimle halk arasında aracılık rolü oynamışlar, hükümet emirlerini halka aktarmışlar, bunlara uyulup uyulmadığını izlemişler ve merkezi yönetimin taşra temsilcilerine yardımcı olmuşlardır. (Ünal, 2011: 243)

Kısaca Osmanlı şehir yönetimi, başta kadılık kurumu olmak üzere esnaf kuruluşları ve vakıflar tarafından ortak şekilde yürütülmekteydi. Ayrı bir bütçesi, organları ve görevlileri olan yerel yönetimler batılama döneminin başlangıcı olarak kabul edilen Tanzimattan sonra Türk yönetim sistemine girmiştir. (Eryılmaz, 1997: 37)

I.2.2.2 Tanzimat Sonrası Yerel Yönetimler

Tanzimat, Osmanlı sisteminin resmen batı kurumlarına göre yeniden yapılandırılmasının miladıydı. (Koçak ve Ekşi, 2010: 297) Tanzimat döneminde genel olarak kentlerin büyüdüleri, dış dünyaya açılımın gerçekleştirildiği, mali merkezîyetçiliğin yerleştirilmesi ihtiyacı, azınlık unsurlarının idari ve siyasi katılımının sağlanması, dış baskıların yoğunlaşması gibi nedenlerle yerel yönetimlerin kurulması gündeme gelmiştir. Ancak, bu dönemde ortaya çıkan yerel yönetimler (Ünal, 2011: 243) burjuvanın kent yönetimleri üzerine olan talepleri ile değil, devletin toplumsal yaşamı kontrol etme yaklaşımıyla (Koçak ve Ekşi, 2010: 297) olduğundan merkezîyetçi bir eğilime sahip olmuşlar, bu durum günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. (Ünal, 2011: 243)

İstanbul'da ilk modern belediye yönetiminin kurulması, Kırım Savaşı sırasında müttefik devletlerin etkisiyle olmuştur. Savaşın başkentte yol açtığı karışıklık ve hareket ilk belediyenin kurulmasında iyi bir neden olmuştur. İstanbul Şehremaneti 16 Haziran 1854 yılında kurulmuştur. Şehremaneti'nin başında merkezi yönetim tarafından atanan şehremini ve yine Bab-ı Ali'nin seçimi ve padişahın onayı ile göreve gelen bir şehremaneti meclisi bulunmaktaydı. İlk belediye örgütü kurulmasına rağmen, belediye geleneğinin aksine, şehremini seçimle işbaşına gelmemekteydi. Aynı şekilde meclis de atama yolu ile oluşuyordu. Meclis üyeleri esnaf veya bazı ileri gelen memurlardı. Meclisin görevi daha çok istişari nitelik taşıyordu. (Es, 2008: 33) Atanan Şehreminiler, ne görüşleri ne de yetenekleri bakımından, kentlerin o dönemdeki yoğun değişim dinamiklerine ayak uyduramadılar ve uygulama başarısızlıkla sonuçlandı.

Bunun üzerine 1856 yılında İntizam-ı Şehir Komisyonu kurulmuş, yabancı dil bilen Müslim ve Gayrimüslimler ve bazı yabancılar bu komisyona üye yapılmıştır. Bu komisyon tarafından hazırlanan ve 1858 yılında padişah tarafından onaylanan bir Nizamname-i Umumi ile İstanbul 14 belediye dairesine bölünmüş (Koçak ve Ekşi, 2010: 298) azınlıkların yoğunlukta bulunduğu Galata-Beyoğlu'nda "Altıncı Belediye-i Daire" kurulmuştur. (Urhan, 2008: 86-87) Paris Belediyesi örnek alınarak kurulan belediyenin kısmi olarak, mali özerkliği bulunmakta, dairenin başkanı ve meclis üyeleri merkez tarafından atanmaktaydı. Bu uygulamanın tüm İstanbul'a yaygınlaştırılması için 1869 yılında Dersaadet İdare-i Belediye Nizamnamesi yayımlandı. Nizamnameye göre 14 alt dairenin halk tarafından seçilmiş üyeleri ve merkez tarafından atanmış başkanları bulunmaktaydı. Halk tarafından seçilen bu meclislerin seçtikleri üçer kişi ile bu günkü büyükşehir belediye yapılarını andıran ve bir üst meclis olan Cemiyet-i Umumiye oluşturulmuştur. Bu meclise Şehremini ise yine merkezi hükümet tarafından atanmıştır. (Koçak ve Ekşi, 2010: 298)

1864 tarihli Vilayet Nizamnamesiyle Fransa modeli esas alınarak il özel idareleri kurulmuştur. Bu nizamname ile Osmanlı idare sistemi daha küçük birimlere ayrılarak eyalet sistemi kaldırılmış yerine vilayet düzeni benimsenmiş, vilayetler için (Urhan, 2008: 86-87) biri özel diğeri genel olmak üzere iki tür idaresi olacağı öngörülmüştür. Tanzimat döneminin ardından yerinden yönetim anlayışı yaygınlaşmaya başlarken, esas itibarıyla merkeziyetçilikle dengelenen yerel temsil yapısını sağlayan 1871 Nizamnamesi, İmparatorluğun taşra yönetiminin temelini oluşturarak, İkinci Meşrutiyete kadar yürürlükte kalmıştır. (Erençin, 2004: 58) 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanununda il özel idareleriyle ilgili temel hükümlere yer verilmiştir. (Urhan, 2008: 86-87)

Köy yönetimi ise büyük ölçüde, milli geleneklerimizin şekillendirdiği bir yerel yönetim birimidir. Kökleri çok eskilere dayanmakla birlikte, o da 1864 Vilayet Nizamnamesiyle belirgin bir şekil almış ve mülki yapımızda vazgeçilmez bir kurum olmuştur.(Eryılmaz, 2010: 190)

1.2.2.3 Cumhuriyet Döneminde Yerel Yönetimler

Cumhuriyet dönemine geldiğimizde ise kent planlaması açısından Başkent Ankara'nın ve Kurtuluş Savaşı sonucunda yakılıp yıkılan Anadolu kentlerinin yeniden imar edilmesi, yeni yönetimin ele alması gereken öncelikli konuydu. (Urhan, 2008: 87)

1921 Anayasası'nın, yürürlükte olduğu kısa dönem içinde, yönetim ile ilgili ilkelerin uygulamaya geçirilemediği görülmektedir. Yeniden kurulan devlet sistemi için yerinden yönetim ilkesinin, Anayasanın temel ilkeleri içinde öncelik kazanmasını sağlayabilecek olan düzenlemeler, Birinci Meclis döneminde tasarı olarak kalmıştır.

Nitekim 1876 ve 1921'den farklı olarak, 1924 tarihli Teşkilatı Esasiye Kanunu'nda yerel yönetimlerin görev ve yetkilerine açıkça değinilmemiş, yalnızca bunların yerinden yönetim ilkesine göre yönetileceğine (91. madde) ve tüzel kişiliklerine işaret edilmiştir (90. madde). (Erençin, 2004: 58-59). 1924 tarihinde 442 sayılı Köy Kanununun çıkarılmasıyla köylere tüzel kişilik verilerek köy organları geniş yetkilerle donatılmıştır. (Urhan, 2008: 87) 1924 Anayasasının ışığı altında, 1930 yılına kadar yerel yönetimlerle ilgili düzenlemeler ve uygulamalar dağınık bir görünüm sergilerken, bu dönemin en önemli özelliği Ankara'da gerçekleştirilen belediyecilik deneyimidir. 1930-1935 yılları arasında çıkarılan yasalar da bu deneyimin somutlaşması olarak görülebilir. (Erençin, 2004: 58-59)

Dönemin belediyelerle ilgili ilk yasal düzenlemesi olan 1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanunu ve akabinde çıkarılan birçok kanunla (1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, 2290 sayılı Belediyeler Yapı ve Yollar Kanunu, Belediyeler (İller) Bankası Kuruluş Kanunu, Belediye İstimlak Kanunu) kentsel hizmetler düzenlenmiş, yetki ve sorumlulukları belirlenmiştir (Urhan, 2008: 87). 1580 Sayılı Kanun'un demokrasimize en önemli katkısı ise, kadınların ilk defa siyasal haklarını kullanmaya başlaması, kadın-erkek ayrımı olmaksızın 18 yaşını dolduran vatandaşların seçme, 25 yaşını dolduranların ise seçilme hakkını kullanabilmesiydi. (Koçak ve Ekşi, 2010: 300)

I.2.2.4 1960-1980 Dönemi Çalışmaları

Türkiye'de planlı dönemden beri gerek merkezi yönetimin gerekse yerel yönetimlerin idari yapılarını ve işleyişlerini düzenleyen birçok idari reform projesi uygulanmıştır. (Türkoğlu, 2009: 2) Türkiye'de kamu sektörü reformuna yönelik çabalar 1960'larda başlar. O günden bu yana çeşitli komisyonlar tarafından hazırlanan beş yıllık kalkınma planları ve raporlarda kamu yönetimi ve yerel yönetimlerin sorunları ele alındı. (Göymen, 2004: 33)

Türk bürokrasisinde reform yönündeki en büyük girişim 1963 yılında Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) öncülüğünde hazırlanan Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi (MEHTAP) çalışmasıdır. (Lelebici, 2005: 7-8) MEHTAP raporu, bir yıllık bir süre içinde tamamlanarak 24 Nisan 1963'de Başbakanlığa sunulmuştur. Rapor, Nisan 1963 ve Eylül 1966 tarihlerinde Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından iki kez bastırılmıştır.(Kalağan, 2010:71)

Bu araştırmada, “Merkezi kuruluşlar ile merkezi hükümet teşkilatının taşra birimleri ve mahalli idareler arasında görev dağılımı, mahalli idarelerin yetkileri, kaynakları ve teşkilatlanması konuları çok önemli bir inceleme alanı teşkil etmektedir. Bu konular ayrı ayrı ele alınıp incelenmelidir” sonucuna ulaşılmış; mahalli idarelerin yapısal sorunları ile bu idarelerin merkezi idare ile olan ilişkilerinin ayrı ayrı irdelenmesi gerektiği hususuna vurgu yapılmıştır.

MEHTAP projesiyle “İdareyi ve İdari Metotları Yeniden Düzenleme Komisyonu” kurulmuş ve komisyon araştırmasındaki kararlara uygun olarak belediyelerin; büyük kentler, kentler ve kasabalar olarak örgütlenmesini öngörmüştür. Bu teşkilatlanma yapısı içerisinde büyük kentler için “şehircilik ve bölge plancılığı” ilkesinin, kentler için “imar plancılığı”, kasabalar için ise “toplum kalkınması” yaklaşımının uygulanması önerilmiştir. (Urhan, 2008: 87-88) Ayrıca, idari mekanizmanın değişen şartlar ve artan ihtiyaçlar nedeniyle zaman içinde yetersiz kalacağından bahisle idarenin sürekli olarak gözden geçirilerek değişen şart ve ihtiyaçlara uydurulmasının gerekliliğine işaret edilmektedir. (Kalağan, 2010:73)

Daha sonra bu projeyi tamamlayıcı nitelikte, merkezi yönetimin taşra kuruluşları, yerel Yönetimler ve kamu personel düzeni ile kamu iktisadi teşebbüslerine ilişkin proje çalışmalarının gerçekleştirildiği görülmektedir. (TODAİE, 1991: 2)

Yerel yönetimlerle ilgili ikinci önemli alışma 29 Mayıs 1971’de Bakanlar Kurulu kararı ile (Urhan, 2008: 87-88) hükümet programına göre devlet kesiminin yeniden düzenlenmesinin genel yn ve stratejisini tespit etmek üzere bir “Danışma Kurulu”nun oluşturulması kararlaştırılmıştır. Kurul, yeni bir araştırma yapmamış, yönetimin yeniden düzenlenmesi konusunda daha önce hazırlanan raporlarla diğer çalışmaların

değerlendirmesini yapmış ve bu değerlendirmeleri içeren rapor, 10.10.1971’de hükümete sunulmuştur. (Kalağan, 2010: 75-76) Devlet kesiminin yeniden düzenlenmesinin genel yönünü ve stratejisini tespit etmekle görevlendirilen Danışma Kurulunca hazırlanan İdari Reform Danışma Kurulu Raporudur. Bu çalışmada 1970 yılına kadar yapılan idari reform çalışmalarında çeşitli kuruluşların bu işi başaracak imkanlara sahip olmadıkları belirtilerek, çalışmaların bütününden sorumlu örgüt bulunmamasının başarıya ulaşmayı engellediği sonucuna varılmıştır.

1978 yılının Ocak ayında “Hızlı değişim sürecindeki toplumumuzda yepyeni bir gerçek olarak gelişen yerel yönetimlerin yönetsel ve mali tikanlıkları gidermek, böylece bu yönetimlere etkinlik ve işlerlik kazandıracak düzenlemeleri yapmak” amacıyla Yerel Yönetim Bakanlığı kurulmuştur. 1978 yılında kurulmuş olmasına karşılık, bu Bakanlığın, 1970’li yılların başından beri yerel yönetimlerin sorunlarına merkezden çözümler arayacak bir kuruluşa duyulan ihtiyaçtan doğmuş olduğu görülür. (Urhan, 2008: 87-88)

I.2.2.5 1980 Sonrası Dönemde Yapılan Çalışmalar

Bu dönemde yapılan en önemli çalışmalardan birisi KAYA (Kamu Yönetimi Araştırma Projesi) olmuştur. Devlet Planlama Teşkilatı’nın isteği üzerine, kamu yönetimini geliştirmek ve yeniden düzenlemek üzere daha önce yapılmış olan çalışmaların uygulamaya ne ölçüde yansıdığını araştırmak, eksik yönlerini ve sıkıntılarını ortaya koymak, sorunlarını belirlemek ve alınması gereken önlemleri açıklığa kavuşturmak, Avrupa Topluluğu’na bu yönden uyum sağlamaya yarayacak hazırlıkları yapmak üzere, TODAİE 1989’da KAYA Projesine başlamış (Urhan, 2008: 89), 1991 yılının Haziran ayında Kamu Yönetimi Araştırması Genel Raporu adıyla kamuoyuna açıklanmış ve yine bu adla Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından aynı yıl bastırılmıştır.

(Kalağan, 2010: 73) Raporda yerel yönetimlerin içinde bulunduğu sorunlar sıralanmış ve daha sonra yapılması gereken değişikliklerle ilgili önlemlere yer verilmiştir. KAYA Raporunda, genel nitelikteki önerilerle birlikte, il yerel yönetimleri, ilçe yerel yönetimleri, köy yerel yönetimleri ve belediyelerle ilgili ayrıntılı öneriler sunulmuştur. Bu öneriler, temel ilkelerden görev bölüşümüne, kuruluştan personele kadar geniş bir çerçevede oluşturulmuştur. (Urhan, 2008: 89)

KAYA Projesi başta Mehtap Raporu olmak üzere, idari sistemimizi geliştirmek üzere hazırlanmış olan tüm çalışmaları ve bu çalışmaların uygulanma durumlarını kapsaması, kamu yönetimi sistemi ve bürokrasisinde var olan sorunları tespit etmesi ve yapılması gerekli yeni düzenlemeleri ortaya sistemli bir şekilde koyması bakımından çok önemli bir çalışma olarak önemini korumuştur. (Kalağan, 2010: 75)

Ayrıca 1987 yılında çıkarılan 3360 sayılı Kanunla il özel idareleriyle ilgili hükümler yeniden düzenlenmiştir. (Urhan, 2008: 87) Ülkemizde yüksek hızlı göç hareketi ile birlikte yoğun göç alan şehirlerin kentsel altyapı ihtiyacı da hızla artmış ve bu yerleşim birimlerinde yeni bir yerel yönetim birimi oluşturulması ihtiyacı doğmuştur. Beş Yıllık Kalkınma Planları başta olmak üzere, birçok çalışmada büyük kentler için yeni bir örgütlenme biçimi savunulmuş hatta bazı yasa tasarıları hazırlanmış olsa da bu öneriler hayata geçirilememiştir. 1982 Anayasası yeni bir yaklaşımla merkezi çözümlerin yerine metropol kentlere yönelik yeni yerel yapılanma imkanı getirmiş ve büyük şehir belediyeleri oluşturulmuştur ve (Kurtuluş, 2006: 75) klasik belediyeçilik anlayışının sorunların çözümünde yeterli olmadığı görüşünden hareketle 1984 yılında 3030 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu ile anakentlerde iki kademeli belediyeçilik yapısına geçilmiştir. (Urhan, 2008: 87)

I.2.2.6 2000’li Yıllar Sonrası Yerel Yönetimlerde Reformlar ve Etkileri

2000’li yıllar ise yerel yönetimler için reform yılları olmuştur. Bu reform sürecinde Avrupa Birliği’nin Kopenhag Kriterlerine uyum sağlama ve müzakerelerde ilerleme kaydetme isteği önemli olmuştur. (Koçak ve Ekşi, 2010: 304)

Merkezi idare ile yerel yönetimler arasındaki görev, yetki ve sorumlulukları yeniden belirleyen Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı (KYTK veya TBMM’de değiştirilen adı ile Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun), 3 Kasım 2003’de kamuoyuna açıklanmıştır. Kamu Reformu Tasarısı, genelde Başbakanlık başta olmak üzere diğer bakanlık, kurum ve kuruluşların hazırladığı kanun tasarıları, özelde ise Kamu Yönetimi Temel Kanunu, Yerel Yönetimler ve Kamu Personel Rejimi Kanun tasarılarından oluşmaktadır.

Kamu Yönetimi Temel Kanunu tasarısı, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki yetki, görev, sorumluluk ve kaynak paylaşımını yeniden yapılandırmak; katılımcı, saydam, hesap verebilir, insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir kamu yönetimi oluşturmada; kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilebilmesi için merkezin ve yerelin rollerini yeniden belirlemek: kamu hizmetlerine ilişkin temel ilke ve esasları düzenlemek (md 1) gibi çerçeve yasa özelliği taşımaktadır (Başbakanlık, 2004). Bu tasarıyla merkezi yönetim artık hizmetlerin görülmesinde ikincil konuma düşmekte, daha çok yerel yönetimlere eşgüdümü sağlayan, hizmetlerin hukuka, ulusal politika ve standartlara uygunluğunu denetleyen bir konuma getirilmektedir (md 6-7). (Urhan, 2008: 89)

2004 yılında, 5216 Sayılı “Büyükşehir Belediyesi Kanunu” ve 2005 yılında da, 5393 Sayılı “Belediye Kanunu” yürürlüğe girmiştir. Belediye Başkanı biraz daha

güçlendirilmiş, daha özerk ve halkın katılımının sağlandığı bir belediyecilik anlayışı hedeflenmiştir. Ayrıca 2008 yılında çıkarılan 5747 Sayılı “Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması Hakkında Kanun” ile büyükşehir kurulan yerlerde belde belediyeleri kaldırılmış, yeni bazı ilçeler oluşturulmak suretiyle alt kademe belediyesi olarak sadece ilçe belediyesi statüsüne yer verilmiştir. Bu kanunlarla daha katılımcı ve daha demokratik yönetilen yerel yönetimler hedeflenmiştir. Gerek Avrupa Birliği gerekse de demokrasi adına yapılan bu son değişikliklerin aslında Tanzimat’tan bu yana yaşanan Batı kaynaklı modernleşme sürecinin günümüzdeki yansımaları olduğunu kabul etmek gerekmektedir. (Koçak ve Ekşi, 2010: 304)

I.3 Yerel Yönetimlerin Genel Özellikleri

Yerel yönetimlerin özelliklerini Türkoğlu üç ana başlık altında incelemiştir;

1. Topluca yaşama birimleri olmaları,
2. Yerel ortak hizmetleri yerine getiren birimler olmaları,
3. Demokrasinin gelişimini etkileyen birimler olmalarıdır.(Türkoğlu, 2009:21-23)

Yerel yönetimler, bir anayasal kavramdır 1876 Anayasası dahil diğer bütün anayasalar, yerel yönetimlerle ilgili hükümlere ve ilkelere yer vermiştir. Ancak 1982 Anayasası’nın yerel yönetimlerle ilgili düzenlemesi, diğer anayasalara göre daha geniş kapsamlıdır.

1982 Anayasası’nın ‘idarenin kuruluşu’ kenar başlığı altında ‘merkezi idare’ ve ‘mahalli idareler’ yer almaktadır. Anayasanın merkezi yönetim ile ilgili düzenlemesi kısa olduğu halde, yerel yönetimlerle ilgili maddesi, oldukça uzun düzenlenmiştir. Bu da yerel

yönetimler konusundaki tartışma ve endişelerden kaynaklanmış olmalıdır. Anayasa'daki düzenlemeye göre yerel yönetimlerin özellikleri şöyle belirlenebilir.

1. Yerel yönetimler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan kamu tüzel kişileridir.

2. Yerel yönetimlerin karar organları seçimle belirlenir.

3. Yerel yönetimlerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.

4. Yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri konusundaki denetim yargı yolu ile olur.

5. Görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuştura açılan yerel yönetim organları veya bu organların üyelerini İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar görevinden uzaklaştırabilir.

6. Yerel yönetimlerin seçimleri beş yılda bir yapılır. Ancak, milletvekili genel veya ara seçiminden önceki veya sonraki bir yıl içinde yapılması gereken mahalli idare organlarına veya bu organların üyelerine ilişkin genel ve ara seçimler, milletvekili genel ve ara seçimleriyle birlikte gerçekleştirilir.

7. Merkezi yönetim yerel yönetimler üzerinde idari vesayet yetkisine sahiptir. İdari vesayet, mahalli hizmetlerin, idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla yapılır. İdari vesayet yetkisi kanunla düzenlenir.

8. Yerel yönetimler kendi aralarında birlik kurabilir. Birlik kurmaya ilişkin izni Bakanlar Kurulu verir.

9. Yerel yönetimlerin merkezi yönetim ile karşılıklı bağ ve ilişkileri kanunla düzenlenir.

10. Yerel yönetimlere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.

11. Büyük yerleşim merkezleri için kanunla özel yönetim biçimleri oluşturulabilir.

12. Yerel yönetimlerin mali işleri Sayıştay tarafından denetlenir.

Yerel yönetimlerle ilgili yasal düzenlemelerin Anayasadaki bu hüküm ve ilkelere uygun olması gerekir. Anayasa, üç tür yerel yönetimden söz edilmektedir. Bunlar, İl özel idaresi, belediye ve köydür.

Anayasa, yerel yönetimlerin karar organlarının seçimle belirlenmesini emretmektedir. Karar organlarının dışında kalan yürütme organlarının (belediye başkanı, vali ve muhtar) atama ile belirlenebilmelerine açık kapı bırakılmıştır.(Eryılmaz, 2010:138-139)

I.4 Yerel Yönetimlerin İlkeleri

Kamu kaynaklarını kullanarak ve yerel halka hizmet üretmek amacıyla oluşturulan yerel yönetimlerin çalışma esaslarını düzenleyen bir dizi ilke bulunur. Bu ilkeler yerel yönetimlerin halkla ilişkiler politikaları ve uygulamalarında ön planda tutulan belirleyiciler olarak görülmelidirler.

I.4.1 Yeterli, Verimli ve Etkili Hizmet İlkesi

Yerel yönetimler; kamu kaynaklarını kullanırlar ve ekonomiklik ilkesine uygun davranmak zorundadırlar. Bu iki gerçek, yerel yönetimlerin etkili, verimli ve yeterli hizmet üretme amacına yönelmelerini gerektirir. İletişim, yerel yönetimlerin hangi hizmetlerine kimlerin gerek duyduğunu, bunların nasıl yapılması gerektiğini, zamanını ve miktarını ekonomik olarak planlamada bilgi alışverişini sağlayarak etkililiği, verimliliği ve yeterliliği sağlamada bir yoldur.

Vercic ve Grunig her türlü örgütün ayakta kalmak ve uzun vadeli yaşamak üzere faaliyet gösterdiklerini belirtirler ve bunu sağlayacak iki temel faktörü göz ardı edemeyeceklerini ifade ederler: verimlilik ve etkililik. Kar amacı gütmeyen örgütler olmalarına karşılık yerel yönetimlerin de bu ilkeler ile yönetilmesi zorunluluğu vardır. Halkla İlişkiler, örgütlerin bu iki ilkeyi yerine getirmek üzere faaliyet göstermelerine yardım eder; emek, zaman ve para kaynaklarının doğru biçimde planlanabilmesi için örgütün gerek duyduğu iletişim sürecini planlı bir biçimde tasarlayıp örgüte destek verilmesini sağlayacak etkinlikler ile bunu gerçekleştirir.

I.4.2 Tarafsız ve Eşit hizmet İlkesi

Seçimle işbaşına gelen yerel yönetimlerin üst düzey yöneticilerinin yalnızca kendi seçmenlerine yönelik hizmet vermeleri düşünülemez. Buradaki mesele, bölge halkının tümüne en iyi hizmeti kimin vereceği konusunda bir seçimin yapılmış olmasıdır, yoksa oy verenlerin hizmeti hak etmeleri, diğerlerinin ise hak etmeyişleri değildir. Siyasal kimlik taşıyan yerel yönetimlerde halka hizmet götürme açısından ayrımcılık yaşanabileceği açık bir gerçektir. Yerel yönetimlerin halkla ilişkiler görevlileri parti politikası yapmakla değil, kurumsal ölçekte iletişim kurmakla görevlidirler.

I.4.3 Açıklık İlkesi

Tüm yerel yönetimlerin titizlikle uygulaması gereken ilkelerden biri de şeffaf yönetim uygulamalarıdır. Şeffaflık, yönetimin kararları ve uygulamalarının halk tarafından sorgulanması, başka bir deyişle halka hesap verme olarak görülmelidir. Yerel halkın yönetimden bilgi ve belge isteme hakkını da bu ilke çerçevesinde kabul etmiş olmak gerekir. Halkla ilişkiler görevlilerinin geliştireceği iletişim programları halkı bilgilendirmeli ve yönetim politikalarının gerekçelerini anlatmalıdır. Diğer yandan da, halkla ilişkiler işlevinin yerel yönetimlerdeki başarısız uygulamaların gizlenmesini sağlamak gibi bir rolü olmadığını da bu ilke gereğince kabul etmek gerekir.

I.4.4 Katılım İlkesi

Seçim dışı katılımcı demokrasi uygulamalarının günümüz toplumsal yaşamında vazgeçilmez bir talep haline gelmesi, yerel yönetimlerin kararlarına ve işleyiş süreçlerine yerel halkı katmayı gerektirir. Yerel Yönetimlerin halka en yakın kamu yönetimi örgütleri olması gereğince bölgelerindeki yerel demokrasiyi geliştirmek için yerel halk ile yakınlaşarak, yönetime katılmaları ve etki göstermelerini kolaylaştırarak, net görevler ve sorumluluklar vererek ve son olarak da tüm bu girişimleri etkili bir iletişim sistemi ile destekleyerek seçim dışı katılımcı demokrasiyi uygulayabileceklerdir.(Yayınoğlu, 2005:48-50)

I.5 Türkiye’de Yerel Yönetim Kuruluşları

Anayasanın “Mahalli İdareleri” düzenleyen 127. Maddesinde, coğrafi yerinden yönetimlerle ilgili şu ilkeler yer almaktadır:

- İl özel idareleri, belediye ve köylerden oluşur.

- Kamu tüzeliğine sahiptirler.

- Kuruluş, görev ve yetkileri yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. (Nohutçu, 2007:142)

Ülkemizde, İl Özel İdaresi, belediye ve köy olmak üzere üç türlü yerel yönetim birimi bulunmaktadır. (Eryılmaz, 2010: 139)

I.5.1 İl Özel İdaresi

Bugün Türkiye İdare Teşkilatında “İl” iki yöne ve iki özelliğe sahiptir:

Merkezin bir idari bölünme dairesi olan ve Yetki Genişliği ilkesi ile idare edilen Merkezden Yönetim cephesiyle “İl” ve tüzel kişiliğe sahip ve bağımsız bir hukuki varlık olarak Yerinden Yönetim cephesi ile “İl Özel İdaresi”. (Giritli, 1998: 52) Ancak, her iki örgütün faaliyet alanları aynı olduğu gibi, her ikisinin de başında vali bulunur. (Nohutçu, 2007:143)

Anayasamıza göre Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu’na göre, iller ilçelere ilçeler de bucaklara bölünmüştür. İl ve ilçe kurulması, kaldırılması, adlarının değiştirilmesi, bir ilçenin başka ile bağlanması Kanun ile gerçekleşir. Bu çerçevede merkezi yönetim taşra teşkilatı olarak yeni bir il kurulduğunda İl Özel İdaresi de otomatik olarak kurulmaktadır (Bayındırlık, 2009: 40) ve ilin kaldırılmasıyla tüzel kişiliği sona erer. (Nohutçu, 2007:144)

Anayasal çerçevede İl Özel İdareleri; “İl halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda

gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir” (Anayasa md.127).

Başında atanmış bir makamın (valinin) bulunmasından dolayı eksik (nakıs) yerinden yönetim olarak da değerlendirilen İl Özel İdaresi, 1913 yılında “idare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkatı” ile düzenlenmiş, 1987 yılında bazı değişikliklerle ismi “İl Özel İdaresi Kanunu” çıkmış, sonunda 2005’te 5302 sayılı “İl Özel İdaresi Kanunu” ile yeniden düzenlenmiştir. (Nohutçu, 2007:143)

Ülkemizde il özel idareleri bugüne kadar sıkı bir vesayet yetkisi altında kalmıştır. Başında Vali’nin bulunması nedeniyle yerel yönetim biriminden çok merkezi idarenin taşra teşkilatı gibi algılanmıştır. Ayrıca il özel idarelerine verilen görevlerin çoğu, şimdiye kadar özellikle mali kaynakların yetersizliği nedeniyle merkezi yönetim kuruluşları tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle, halen birçok görev ikili bir yapıyla, özel idareleri ve kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte yerine getirilmektedir.

Buna karşın, sosyal devlet anlayışının yaygınlaşması ve 24 Ocak 1980 İstikrar Programından sonra daha liberal politikaların takip edilmesi, il özel idarelerin önemini artırmıştır. Bu süreç Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartıyla ve Avrupa Birliği üyelik süreciyle daha da ivme kazanmış ve yeni yasalarla desteklenmiştir. (Karabulut vd, 2007: 68)

I.5.1.1 İl Özel İdaresinin Organları

İl Özel İdaresi’nin, Vali, İl genel Meclisi ve İl Encümeni olmak üzere üç organı bulunmaktadır. (Eryılmaz, 2010: 139) Bunlardan Vali İl Tüzel kişiliğinin yürütme organı, diğerleri ise icrai kararlar alacak ve il işlerini denetleyecek organlardır. (Giritli, 1998: 52)

I.5.1.1.1 İl Genel Meclisi

5 yılda bir, her ilçenin nüfusu oranında yapacağı seçimle oluşturulan İl Genel Meclisi, İl Özel İdarelerinin temel karar organıdır. (Nohutçu, 2007:143) İl Genel Meclisi seçimleri, tek dereceli, nisbi temsil yöntemiyle, serbest, eşit, gizli oy, açık sayım ve döküm esasına göre beş yılda bir yapılır. İl Genel Meclisinin üye sayısı, ildeki ilçelerin ve ilçe nüfuslarına göre değişmektedir. (Eryılmaz, 2010: 142)

İl Genel Meclisi, seçim sonuçlarının ilanını izleyen beşinci gün kendiliğinden toplanır. Bu toplantıda meclise en yaşlı üye başkanlık eder. Meclis bu toplantıda, üyeleri arasından ve gizli oyla meclis başkanını, birinci ve ikinci başkan vekilini, ikisi yedek olmak üzere dört kâtip üyeyi, ilk iki yıl için görev yapmak üzere seçer. İlk iki yılda sonra seçilecek başkanlık divanı, ilk mahalli idareler seçimine kadar devam eder.

İl Genel Meclisi, bir aylık tatil hariç olmak üzere her ayın ilk haftası meclis tarafından belirlenen günde mutlak toplantı yerinde toplanır. Bütçe görüşmelerine rastlayan toplantı süresi en çok yirmi gün, diğer toplantıların süresi ise en çok beş gündür. İl Genel Meclisi başkanı, acil durumlarda lüzum görmesi halinde il genel meclisini bir yılda üç defadan fazla olmamak ve her toplantı bir bileşimi geçmemek üzere toplantıya çağırabilir.

İl genel meclisinin toplantıları halka açıktır, gerektiğinde kapalı oturum yapılmasına da karar verilebilir.

İl genel meclisinin gündemi, meclis başkanı tarafından belirlenir ve üyelere en az üç gün önceden bildirilir. Valinin önerdiği hususlar gündeme alınır. Meclis üyeleri de, il özel idaresine ait işlerle ilgili konuların gündeme alınmasını önerebilir.

İl genel meclisi, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar verir. Ancak karar yeter sayısı, üye tam sayısının dörtte birinden az olamaz.

İl genel meclisi tarafından alınan kararların tam metni, en geç beş gün içinde valiye gönderilir. Vali, hukuka aykırı gördüğü kararları, yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere il genel meclisine iade edebilir. Valiye gönderilmeyen meclis kararları yürürlüğe girmez. Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar kesinleşir. (Eryılmaz, 2010: 143)

İl genel meclisi, bir yol görev yapmak üzere üyeleri arasından en az üç, en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Plan ve Bütçe ile İmar ve Bayındırlık komisyonları en çok yedi kişiden meydana gelir.

İl genel meclisi, her yılın ocak ayında yapılacak toplantısında İl özel idaresinin bir önceki yıl gelir ve giderleri ile hesap ve işlemlerinin denetimi için kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üye sayısı üçten az, beşten çok olmamak üzere bir denetim komisyonu oluşturur. Komisyon, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin il genel meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. (Nohutçu, 2007:148)

İl genel meclisinin görev ve yetkileri, Kanunda on beş fıkra halinde sayılmıştır. İl genel meclisi yetki ve görevleri bakımından güçlendirilmiş ve özel idarenin en etkili organı haline gelmiştir. İl genel meclisinin önemli görevlerinden bazıları şunlardır:

-İl özel idaresinin stratejik planı ile yatırım ve çalışma programlarını, il özel idare faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve karara bağlamak. Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek.

-İl çevre düzeni planı ile belediye sınırları dışındaki alanların imar planını görüşmek ve karara bağlamak.

-Borçlanmaya karar vermek.

-İl özel idaresi adına imtiyaz verilmesine ve il özel idaresi yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına, il özel idaresine ait şirket işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.

-İl özel idaresi tarafından çıkarılan yönetmelikleri kabul etmek.

-Norm kadro çerçevesinde İl özel idaresinin ve bağlı kuruluşlarının kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesine karar vermek. (Eryılmaz, 2010: 144)

I.5.1.1.2 İl Encümeni

İl encümeni, il genel meclisinde karara bağlanacak konuların ön incelemesini yapan ve daha çok “yürütme” ye ilişkin fonksiyonları olan bir organdır. İl encümeni, valinin başkanlığında, il genel meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur. Görüldüğü gibi, il encümeni üyelerinin beşi meclisten ve diğer beşi de bürokrasiden olmak üzere on kişiden meydana gelmektedir.

İl encümenine vali ya da katılamaması halinde genel sekreter başkanlık eder. Encümenin gündemi vali tarafından hazırlanır. Encümen üyeleri gündem maddesi teklif edebilir.(Eryılmaz, 2010: 144)

İl encümeni, il özel idaresinin “karar”, “danışma” ve “yürütme” organıdır. Encümenin görev ve yetkileri şunlardır:

-Stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip il genel meclisine görüş bildirmek.

-Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.

-Kanunlarda öngörülen cezaları vermek.

-Taşınmaz mal satımına, trampa edilmesine ve tahsisine ilişkin kararları uygulamak, süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.

-Belediye sınırları dışındaki umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek. (Nohutçu, 2007:150)

I.5.1.1.3 Vali

Vali, il özel idaresinin başı, tüzel kişiliğinin temsilcisi ve yürütme organıdır. Bu sıfatla il genel meclisi ve il encümeninin aldığı kararları uygular. İl özel idare teşkilatını sevk ve idare eder; il özel idare personelini atar.

Vali, il özel idaresini stratejik plana uygun olarak yönetir. İl genel meclisine sunulacak olan stratejik planı, performans planını, bütçe ile çalışma programlarını hazırlar.

Vali il encümenine başkanlık eder; il halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri alır.

Vali, il özel idare hizmetlerinin diğer yerel yönetimler ve kamu kuruluşları arasında bütünlük ve uyum içinde yürütülmesine yönelik koordinasyonu sağlar. (Eryılmaz, 2010: 142)

Vali, görev ve yetkilerinden bir kısmını uygun gördüğü takdirde, vali yardımcılara, yöneticilik sıfatı bulunan il özel idaresi görevlileri ile ilçelerde kaymakamlara devredebilir. (Nohutçu, 2007:151)

1.5.1.2 İl Özel idaresinin Görevleri

İl özel idaresinin görev ve sorumlulukları, mahalli nitelikte olmak koşuluyla; belediyeler dahil il sınırları içinde ve belediye sınırları dışında olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İl özel idaresi, il sınırı içinde olmak koşuluyla bazı görevler bakımından belediye sınırları içinde de yetkili ve sorumlu olmakta; bir kısım görevler bakımından ise, sadece belediye sınırları dışındaki alanlarda sorumluluk taşımaktadır. (Eryılmaz, 2010: 140)

-İl sınırları içinde: Sağlık, Gençlik ve spor, tarım, sanayi ve ticaret; ilin çevre düzeni planı bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri.

-Belediye sınırları dışında: İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, ... ; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri yapmakla görevli ve yetkilidir.

1.5.1.3 İl Özel idaresi Teşkilatı

İl Özel idaresi teşkilatı; genel sekreterlik, mali işler, sağlık, tarım, imar, insan kaynakları, hukuk işleri birimlerinden oluşur. Bu birimler büyükşehir belediyesi olan illerde daire başkanlığı ve müdürlük, diğer illerde müdürlük şeklinde kurulur.

İl özel idaresi teşkilatının başında valiye karşı hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olan genel sekreter, il özel idaresi hizmetlerini vali adına ve onun emirleri yönünde düzenler ve yürütür.

1.5.1.4 İl Özel idarelerinin Denetimi

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine göre, il özel idarelerinin hukuka uygunluk, mali ve performans temelinde iç ve dış denetimi yapılır.

Ayrıca, il özel idaresinin mali işlemler dışında kalan diğer idari işlemleri, idarenin bütünlüğüne ve kalkınma planı ve stratejilerine uygunluğu açısından İçişleri Bakanlığı, vali veya görevlendireceği elemanlar tarafından da denetlenir. (Nohutçu, 2007:152-153)

1.5.1.5 İl Özel idaresi Bütçesi

Bağımsız bir varlığı ve tüzel kişiliği olan yerinden yönetim idaresi olan ilin kendine özgü gelir kaynakları, giderleri ve bunları düzenleyen özel bir bütçesi vardır. (Giritli, 1998: 58)

Vali tarafından hazırlanıp Eylül ayı başında İl Encümenine sunulan bütçeyi inceleyen Encümen, Kasım ayının birinci gününden önce İl Genel Meclisine sunar. İl Genel Meclisi, bütçe denkliğini bozacak gider artırıcı veya gelir azaltıcı değişiklikler yapmadan bütçeyi aynen veya değiştirerek kabul eder.

İl özel idaresi bütçesiyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisidir. İlçelerde bu yetki kaymakam tarafından kullanılır. Her yıl bütçenin kesin hesabı, vali tarafından hesap döneminin bitiminden sonra gelen mart ayı

içinde encümene sunulur. Kesin hesap il genel meclisinin mayıs ayı toplantısında görüşülerek karara bağlanır.

İl özel idaresi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir.

I.5.1.6 İl Özel idaresinin Gelirleri

Gelirleri 4 kalemde toplamak olanaklıdır:

- Genel bütçe ve vergi gelirlerinden ayrılan paylar.
- Emlak vergisinden verilen paylar.
- Merkezi yönetim kuruluşlarından aktarılan ödenekler.
- Öz gelirler. (Nohutçu, 2007:153)

I.5.2 Belediye

En yaygın ve gelişmiş yerel yönetim birimi olan belediyeler, bir beldenin ve belde halkının yerel nitelikteki ortak gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan, karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir.

İlk olarak 1855 yılında İstanbul'da "Şehremaneti" ve Beyoğlu Galata semtinde "6.Belediye Dairesi" adıyla kurulan belediye teşkilatı, 1930 yılında 1580 sayılı ve son olarak 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Kanunu ile düzenlenmiştir. (Nohutçu, 2007: 153)

Yerel yönetim kuruluşları içinde en önemlisi belediyelerdir. Nüfusumuzun yaklaşık % 80'i belediye sınırları içinde yaşamaktadır. 2007 Nüfusu Sayımı sonuçlarına göre, köylerde yaşayan nüfus, Türkiye nüfusunun %17,1'ni oluşturduğuna göre, belediye sınırları içindeki nüfusun %83'ü geçtiği söylenebilir.

Türkiye'de iki çeşit belediye bulunmaktadır. Birincisi, bütünüyle Belediye Kanunu'na göre kurulan ve çalışan belediyeler; ikincisi ise yalnızca büyük ketlerde faaliyet gösteren ve farklı bir statüye tabi olan Büyükşehir Belediyeleridir. (Eryılmaz, 2010: 151)

I.5.1.1 Belediyenin Organları

Belediyelerin Belediye Meclisi, Belediye Encümeni ve Belediye Başkanı olmak üzere 3 organı vardır. Bunlardan, belediye başkanı yürütme, diğer ikisi görüşme, karar ve müzakere organlarıdır. Belediye başkanı ve belediye meclisi, 5 yılda bir doğrudan halk tarafından seçilir.

I.5.1.1.1 Belediye Meclisi

Belediye yönetiminin genel karar organı olan Belediye Meclisinin üyeleri, seçimden en az 6 ay önceden itibaren o beldede oturan 25 yaşını doldurmuş kişiler arasından, belde sakilerince, nisbi temsil sistemine göre 5 yıl için seçilir. Yasaya göre nüfusları 10 binden az olan belediyeler 9, 1 milyondan fazla olan belediyeler 55 belediye meclisi üyesi seçebilmektedirler. Belediye Başkanı, meclis başkanıdır. (Nohutçu, 2007: 156)

Belediye meclisi, kendisi tarafından belirlenecek bir aylık tatil hariç, her ayın ilk haftası önceden kararlaştırıldığı günde toplanır. Bütçe görüşmelerine rastlayan toplantı

süresi en çok yirmi gün, diğer toplantıların süresi en çok beş gündür. Belediye başkanı, acil durumlarda lüzum görmesi halinde belediye meclisini bir yılda üç defadan fazla olmamak ve her toplantı bir bileşimi geçmemek üzere toplantıya çağırabilir. Olağanüstü toplantılarda çağırışı gerektiren konuların dışında hiçbir konu görüşülemez.

Meclisin toplantılarına belediye başkanı, katılamaması durumunda meclis başkan vekili başkanlık eder. Seçim sonuçlarının ilanını takip eden beşinci gün kendiliğinden toplanan belediye meclisinde, ilk iki yıl görev yapmak üzere, üyeleri arasından iki başkan vekili ile en az iki kâtip üye seçilir.

Belediye meclisinin toplantıları halka açıktır. Meclis başkanının veya üyelerden herhangi birinin gerekçeli önerisi üzerine, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kapalı oturum yapılmasına karar verilebilir. Belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar alır. Ancak, karar yeter sayısı, üye tam sayısının dörtte birinden az olamaz. (Eryılmaz, 2010: 157)

Meclis, belediye başkanının başkanlığında, kendisinin belirleyeceği 1 aylık tatil hariç, her ayın ilk haftası, belediye başkanının başkanlığında kendiliğinden toplanır. Gündem belediye başkanı tarafından belirlenir. Üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar verir. Ancak karar yeter sayısı, üye tamsayısının 1/4'ünden az olamaz.

Belediye meclisi, üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Komisyonların bir yılı geçmemek üzere ne kadar süre için kurulacağı aynı meclis kararında belirtilir. (Nohutçu, 2007: 157-158)

Belediye meclisinin temel bazı görevleri şunlardır:

-Stratejik plan ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini, bütçe ve kesin hesabı görüşmek ve kabul etmek,

-Belediye birimleri tarafından gerçekleştirilen hizmetlere ait tarifeleri tespit etmek,

-Borçlanma kararlarını almak,

-İmar planlarını onaylamak,

-Belediye adına imtiyaz verilmesine ve belediye yatırımlarının yap-işlet veya yap işlet-devret modeli ile yapılmasına; bütçe içi işletme ile Türk Ticaret Kanununa tabi ortaklıklar kurulmasına, belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermektir. (Kurtuluş, 2006: 62)

I.5.1.1.2 Belediye Encümeni

Belediye encümeni, belediyenin yürütme ve danışma organıdır. (Eryılmaz, 2010: 158) Belediye encümeni; belediye başkanının başkanlığında, il belediyeleri ve nüfusu 100.000'in üzerinde olan belediyelerde meclisin kendi içerisinde seçeceği dört üye ile biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği dört üyeden, nüfusu 100.000'in altında olan belediyelerde ise üç meclis üyesi ve aynı yöntemle seçilecek üç birim amiri tarafından oluşturulur. (Kurtuluş, 2006: 63)

Haftada en az bir kere, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar verir.

Encümen gündemi belediye başkanı tarafından hazırlanır. Encümen üyeleri, başkanın uygun görüşü ile gündem maddesi teklif edebilir. Belediye başkanı tarafından havale edilmeyen konular encümende görüşülemez. Encümenin görev ve yetkileri;

-Stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip belediye meclisine görüş bildirmek.

-Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.

-Kanunlarda öngörülen cezaları vermek.

-Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarının anlaşma ile tasfiyesine karar vermek.

-Taşınmaz mal satımına, trampasına ve tahsisine ilişkin meclis kararlarını uygulamak; süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.

-Umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek.(Nohutçu, 2007: 159)

1.5.1.1.3 Belediye Başkanı

Belediye başkanı, belediye yönetiminin başı ve yürütme organıdır. Başkan, belediye sınırları içinde yaşayan seçmenler tarafından tek dereceli ve çoğunluk sistemi ile beş yıllık bir süre için seçilmektedir. Belediye başkanının, meclis üyeleri tarafından değil de doğrudan doğruya halk tarafından seçilmesi, ona belediye yönetiminde güçlü bir liderlik konumu kazandırmaktadır.

Belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

-Belediye teşkilatının en üst amiri olarak onu sevk ve idare etmek, belediye personelini atamak, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.

-Belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.

-Meclis ve encümene başkanlık etmek ve bu organların kararlarını uygulamak.

-Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak.

-Belediye mallarını yönetmek, belediye ve bağlı kuruluşları ile işletmelerini denetlemek.

-Bütçeyi uygulamak, belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.

-Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özörlönlere yönelik hizmetleri yürötmek ve özörlönlöler merkezini oluşturmak.

-Belediyeyi devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek. (Eryılmaz, 2010: 155-156)

Belediye Başkanlığının sona ermesi: Belediye başkanlığı, ölüm ve istifa hallerinde kendiliğinden sona erer. Belediye başkanının,

-Meclisin feshini gerektiren eylem ve işlemlere katılması,

-Mazeretsiz ve kesintisiz 20 günden fazla görevini terk etmesi,

-Seçilme yeterliliğın kaybetmesi,

-Görevini sürdürmesine engel bir hastalık veya sakatlık durumunun yetkili sağıık kuruluşu raporuyla belgelenmesi, durumlarının birinde, İçişleri Bakanlığı'nın başvurusu üzerine Danıştay kararıyla başkanlık sıfatı sona erer.

Görevleriyle ilgili bir suç nedeniyle haklarında soruşturma ve kovuşturma açılan belediye organları veya bu organların üyeleri, kesin hükme kadar, İçişleri Bakanı tarafından görevden uzaklaştırılabilir. Görevden uzaklaştırma kararı 2 ayda bir gözden geçirilir ve devamında kamu yararı yoksa kaldırılır.

I.5.1.2 Belediyenin Görev ve Yetkileri

Belediyenin görev ve sorumlulukları "liste ilkesine" göre sayılmıştır. Belediyenin görevleri "bayındırlık", "koruyucu", "sosyal", "düzenleyici" ve "ulaştırma" olmak üzere 5 sınıfta toplanabilir. Temel ve en çok karşılaşılan mahalli müşterek nitelikteki hizmetlerden bazıları şöyle sıralanabilir.

-Kentsel altyapı: İmar, su, kanalizasyon ve ulaşım,

-Coğrafi ve kent bilgi sistemleri,

-Çevre, çevre sağıığı, temizlik ve katı atık,

-Zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans,

-Şehir içi trafik,

-Defın ve mezarlıklar,

-Ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar,

-Konut,

-Kültür, sanat, turizm, tanıtım, gençlik ve spor,

-Sosyal hizmet ve yardım, nikah, meslek ve beceri kazandırma,

-Kadın ve çocuk koruma evleri açmak, (50.000'in üzerindeki belediyeler)

-Okul öncesi eğitim kurumları açmak, okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yaptırmak.

Ayrıca belediyelere, 5393 sayılı Kanunla, şu yetki ve imtiyazlarda verilmiştir:

-Yetkileri çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, emir vermek, yasak koymak, ceza vermek.

-İçme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak, toplu taşıma yapmak ve katı atıkları toplamak ya da tüm bu hizmetleri Danıştay'ın görüşü ve İçişleri Bakanlığının kararı ile süresi 49 yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devretmek.

-Su, havagazı tesisleri kurmak ve bunlar ilişkin imtiyaz vermek.

-Kamulaştırma yapmak.

I.5.1.3 Belediye Örgütü

Belediye örgütü, yazı işleri, mali hizmetler, fen işleri ve zabıta birimlerinden oluşur. Belediye örgütünde norm kadro sistemine uygun olarak beldenin nüfusu, fiziki ve

coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak gerektiğinde sağlık, itfaiye, imar, insan kaynakları, hukuk işleri ve diğer birimler oluşturulabilir. Belediye meclisi parlamentoya, belediye başkanı başbakana benzetilirse, bu birimlerde bakanlıklara benzetilebilir. Belediye hizmetleri, başkanın emri altındaki bu birimler tarafından halka ulaştırılır.

I.5.1.4 Belediyelerin Denetimi

Belediyelerde iç ve dış denetim, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve kontrol Kanunu hükümlerine göre, iş ve işlemlerin hukuka uygunluk, mali ve performans denetimi kapsamında yapılır. Vesayet denetimi, belediyenin mali işlemler dışında kalan diğer işlemleri, hukuka uygunluk ve idarenin bütünlüğü açısından İçişleri Bakanlığı tarafından denetlenir. (Nohutçu, 2007: 162-163)

I.5.1.5 Belediye Bütçesi

Belediye bütçe yılı, devlet mali yılı ile aynıdır. Belediye Başkanı stratejik plana göre hazırladığı bütçeyi, eylül ayından önce encümene sunar. Konsolide edilmesi için bütçe, önce İçişleri Bakanlığı'na, oradan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanuna'na göre, merkezi yönetim bütçe tasarısına eklenmek üzere Maliye Bakanlığı'na gönderilir. Encümen, başkanın sunduğu bütçeyi inceleyerek kasım ayından önce Meclise sunar. Meclis bütçe tasarısını yılbaşından önce aynen veya bütçe denkliliğini bozmamak koşuluyla değiştirerek kabul eder. Meclisin kabul ettiği bütçe, mali yılbaşından itibaren yürürlüğe girer.

Yeni Belediye Kanunu ile, daha önce var olan İçişleri Bakanlığı'nın Meclis bütçesi üzerindeki vesayet denetimi kaldırılmıştır. Artık belediye bütçesi de diğer belediye Meclisi kararlarının kesinleşmesi için uygulanan aynı hükümlere tabidir. (Nohutçu, 2007: 164)

I.5.1.6 Belediyelerin Gelirleri

Anayasaya göre, yerel yönetimlere “görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır” Ancak bu Anayasal ilke, uygulamada geçerli olmamaktadır.

Belediyelerin gelir kaynakları 3 grupta toplanabilir:

I.5.1.6.1 Genel Bütçe ve Vergi Gelirlerinden Ayrılan Pay

Genel bütçe ve vergi gelirlerinden ayrılan 9.25'lik pay.

I.5.1.6.2 Öz Gelirler

-Vergiler: Emlak, ilan ve reklam, eğlence, haberleşme, elektrik ve havagazi tüketim, yangın sigortası, meslek, çevre temizlik, temizletme ve aydınlatma, akaryakıt tüketim vb. vergiler.

-Harçlar: İşgal, tatil günlerinde çalışma ruhsatı, kaynak suları, hayvan kesimi, muayene ve denetim, işyeri açma izni vb. harçlar.

-Harcamalara katılma payları: Yol, kanalizasyon ve su tesisleri harcamalarına katılma payları.

I.5.1.6.3 Devlet Yardımları

Büyükşehir belediyelerinde büyükşehir sınırları ve mücavir alanları içinde

belediyelerince tahsil edilen emlak vergisi tutarının tamamı ilgili ilçe ve ilk kademe belediyeleri tarafından alınır. Bunlardan büyükşehir belediyesine veya özel idareye ayrıca pay kesilmez.

I.5.1.7 Büyükşehir Belediyeleri

Anayasa’da doğrudan düzenlenmeyen Büyükşehir belediyeleri, Anayasa’nın 127 Maddesindeki “kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir.” Hükmüne dayanarak, 1984 yılında, önce 195 no’lu KHK, sonra 3030 sayılı kanun’la kurulmuştur. 2004 yılında 5216 sayılı Kanun’la yeniden düzenlenmiş olan Büyükşehir Belediyeleri ile ilgili, 2005 yılındaki 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile bazı değişiklikler yapılmıştır.

Büyükşehir belediyesi, en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; idari ve mali özerkliğe sahip, karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişiliğine sahip yönetim birimleridir.

I.5.3 Köy Yönetimi

İl özel yönetimleri ve belediyeler, Türk yönetim hayatına Tanzimat’tan sonraki reform hareketleri içinde Fransız yönetim sisteminden alındığı halde, köy yönetimleri, Türk toplumunun siyasi, sosyal ve idari gereksinmelerinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Köy yönetimleri, Türk yerel yönetimleri içerisinde Tanzimat’tan önce ortaya çıkan ilk yerel yönetim birimleridir. Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan itibaren geleneksel olarak topluca yaşama bilincinin sonucunda ortaya çıkmış ve zamanla kurumsallaşmış en

alt düzeyde bir yerel yönetim kuruluşu olarak, günümüze kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir. (Ünal, 2011: 245)

Türkiye’de köy denilince, nüfusu az, önemli yerleşme merkezlerinden uzak, ekonomik yapısı büyük ölçüde tarıma dayalı ve kendisine özgü toplumsal ilişkileri bulunan yerleşme birimi akla gelir. Bu açıdan köylere zaman zaman “kırsal yerleşmeler” ve bu yörelerde yaşayanlara da “kırsal nüfus” gibi adların verildiği görülmektedir. Ancak “kırsal” sözcüğü, yalnız köyleri içermemekte, köylerle birlikte belli bir nüfus yoğunluğuna ulaşamayan kasabaları ve muhtarlık olmayan küçük yerleşim birimlerini de kapsamı içine almaktadır. (Eryılmaz, 2010: 173-174)

Türkiye’de köy idaresinin esasları Cumhuriyetin ilk yıllarında kabul olunan 18.3.1924 tarih ve 442 sayılı Kanunla düzenlenmiştir. Köy, çok eski zamandan beri mevcut bir topluluk olmakla birlikte tüzel kişiliği ve yerel yönetim birimleri arasında kabulü bu kanun ile mümkün olmuştur.(Kestane, 2006: 20)

1924’te kabul edilen Köy Kanunu, 20 binden fazla nüfusu olan yerleri şehir, 2 bin – 20 bin arasını kasaba, 150 – 2 bin arası yerleri köy, 150’den küçük nüfuslu yerleri ise mezra, kom ya da oba olarak tanımlamaktadır.

I.5.3.1 Köyün Organları

Köylerin Yönetimi “köy derneği”, “köy ihtiyar meclisi heyeti” ve “muhtar” olmak üzere üç organdan oluşmaktadır.

I.5.3.1.1 Köy Derneği

Doğrudan demokrasinin uygulanabileceği tek yerinden yönetim birimi olan Köy

Derneği, köyde ikamet eden seçmenlerden oluşur. 5 yılda bir muhtar ve ihtiyar heyetini seçer, köyün isteğe bağlı işlerini zorunlu hale çevirir ve köy imamını seçer.

Özel bir çalışma ve toplanma usulü olmayan Köy Derneği'nin kararları üzerinde, kural olarak vesayet yetkisi yoktur. Ancak isteğe bağlı işleri zorunlu hale getirdiği kararları mülki amirin onamasına tabidir. (Nohutçu, 2007: 164)

1.5.3.1.2 İhtiyar Meclisi Heyeti

İmam ve öğretmenden oluşan doğal üyeler ve basit çoğunluk sistemine göre 5 yıl için seçilmiş üyelerden oluşur. Muhtar ve İhtiyar Meclisi üyesi seçilebilmek için 25 yaşını doldurmak ve 6 aydır o köyde oturmak şarttır. Muhtar ve İhtiyar Meclisi seçimlerinde siyasi partiler aday gösteremez ve aracılık edemez.

İhtiyar Meclisi sayısı, nüfusu 1000'den az olan yerlerde 8, 1000-2000 arası yerlerde 10, 2000'den çok yerlerde 12'dir.

Haftada en az bir kere toplanan ihtiyar meclisi köyün işlerini mecburi olandan başlayarak sıraya koyar, imeceye karar verir, salma (vergi) miktarını belirler.

1.5.3.1.3 Muhtar

Köy yönetiminin başı, yürütme organı, köy tüzelkişiliğinin temsilcisi ve devletin köydeki temsilcisidir.

Muhtarın, kanunları ve hükümet emirlerini duyurmak, dirlik ve düzeni sağlamak, vergi ve asker toplamada merkeze yardımcı olmak gibi devlet görevleri; köy kamu tüzelkişiliğini temsilen mahkeme önünde davacı ve davalı olmak, dernek ve meclisin

kararlarını uygulamak, köy işlerine harcanacak paraları toplamak ve harcama yapmak gibi köy görevleri vardır.

-Muhtarın tüm işleri, mülki amirin onamasına tabidir.

-Muhtarı il veya ilçe idare kurulları görevden alabilir.

-Birer devlet memuru sayılan muhtarlar, devletten aylık alırlar.

I.5.3.2 Köyün Görev ve Yetkileri

Köyün zorunlu görevleri; sağlık, eğitim ve güvenliğe ilişkin görevlerdir. İsteğe bağlı görevleri ise köyün güzelleştirilmesi ve kalkındırılmasıdır.

Köyün yetkileri; kamulaştırma yapmak, isteğe bağlı görevleri zorunlu hale getirmek ve bunları yapmayanları cezalandırmak.

I.5.3.3 Köy Personeli

Köy tabibi, köy imamı ve koruculardan oluşur.

I.5.3.4 Köyün Bütçesi

Muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından hazırlanır, en büyük mülki amir (kaymakam veya vali) tarafından onaylanır. Köy bütçesinin %10'u ilköğretim ödeneği olarak ayrılır.

I.5.3.5 Köyün Gelirleri

-Salma parası (aile vergisi),

-Para cezaları,

-İmece,

-Mera, otlak, yayla gibi köy kamu tüzelkişiliğine ait kamu malları gelirleri,

-Ocaklardan alınan gelirler.

I.6 Yerel Yönetimlerin Yararları ve Sakıncaları

Mahalli Yerinden Yönetim'in yararlarını şu şekilde sıralamak mümkündür; Yerinden Yönetim'in bu türü demokrasi ilkelerine daha uygundur. Çünkü, daha önce ifade edildiği gibi, bu sistem sayesinde vatandaş yerel işlerin idaresine geniş bir şekilde katılmış olur. Gerçekten güçlü Mahalli Yerinden Yönetim dinamik demokratik toplumun en esaslı unsuru ve yekpare siyasi bir yapı doğrultusundaki tehlikeli gelişmeleri önleyen bir istikrar faktörü olarak kabul olunmaktadır.

Mahalli Yerinden Yönetim'in siyasi esasa dayanan bu yararı yanında, Merkezden Yönetim'in ve onun sonucu olan hiyerarşinin ve bürokratizmin doğurduğu sakıncaları bertaraf etmek ve işlerin daha süratle görülmesini sağlamak gibi "İdari" bir yararı da olduğu kabul edilmektedir.

Mahalli Yerinden Yönetim'in birtakım sakıncaları da yok değildir. Gerçekten, aşırı bir Yerinden Yönetim ülkenin birlik ve bütünlüğünü bozarak çeşitli bölgeler arasında rekabetlere yol açabilir. Diğer taraftan, kamu hizmetlerinin ülkenin her noktasında eşitlik dairesinde görülmesine engel olabilir. (Giritli, 1998:3)

I.7 Yerel Yönetimlerin Sorunları

Günümüzde bir ülkede toplumun refah ve huzurunu artırmak, iktisadi ve sosyal gelişmeye süreklilik kazandırmak, yerel yönetimlerin etkinliğinin artmasına bağlıdır. Yerel

yönetimlerin karşılaştığı sorunların çözümlenmesi, yerel kaynakların etkin kullanımına ortam hazırlayacak ve toplumun refah seviyesini yükseltecektir.

1.7.1 Görev ve Yetki Paylaşımından Kaynaklanan Sorunlar

Türkiye’de, bugünkü görev bölüşümünde yerel yönetimler, yönetim sisteminde kırsal ve kentsel yerlerde yere hizmetleri yürütme yetki ve sorumluluğuna sahip kuruluşlar olarak gözükmemektedir. Görevlerin merkezle yerel yönetimler arasında bölüşümü bakımından özellikle il özel idareleri ve köy yönetimleri zaman içerisinde önemli ölçüde görev kaybına uğramış bulunmaktadır. Bu kuruluşlar için başlangıçta öngörülmüş olan ve geniş alanları kapsayan çeşitli görevler, zamanla merkezi yönetime geçmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla bu iki yerel yönetim birimi günümüzde bir bakıma adları var, kendileri yok kuruluşlar durumundadır.

Belediyelerimiz görev bölüşümü açısından daha iyi durumdadırlar. Bununla birlikte belediye görevleri bakımından da kimi durumlarda belirsizlik ve merkez yönetimi ile ikilemler ve geçişimler vardır. Ayrıca belediyelerimiz, günümüzde Avrupa ve ABD belediyelerinin sorumluluğunda olan güvenlik, trafiğin düzenlenmesi, nüfus, pasaport, tapu, eğitim, sağlık gibi önemli görevleri yürütme yetki ve sorumluluğuna sahip değillerdir. Türkiye’de kamu harcamalarının ortalama yalnız %15’i yerel yönetimlerce, %85’i merkez yönetimince yapılmaktadır. Avrupa ülkelerinde bu oran eşite yakın, kimilerinde daha fazladır. Bu oranlar Türkiye’nin gerçek anlamda yerel yönetimlerden yoksun olduğunu göstermektedir.

Yerel yönetimlerin üstlendikleri hizmetlerin başka ülkelere göre çok sınırlı düzeyde olduğu, merkez yönetimi ile yerel yönetimlerde çalışan kamu personeli oranlarının karşılaştırılmasından da açıklıkla anlaşılmaktadır. Türkiye’de yerel yönetimler, tüm kamu

personelinin %10'unu çalıştırmaktadırlar. Bu oran Almanya'da %31, Japonya'da %65, ABD'de %60, Norveç ve İsveç'te %70 dolayındadır. (Özdenkoş, 1999: 90-91)

I.7.2 Personel Sorunu

Etkin hizmet planlamasında ilk aşama olarak hizmeti sunan personel ele alınabilir. Personelin istihdam edilme kriterlerinden başlayarak, motivasyonuna, çalışma koşullarına kadar ayrıntılı bir şekilde incelenmesi kurum etkinliği açısından çeşitli yararlar sağlayabilir.

Başarılı bir personel sistemi her şeyden önce bireye iş bulma anlayışından kaçınan ve işe ustasını arayan bir bakış açısını gerekli kılar. Burada, önemli olan insanları en önemli yönetim kaynağı olarak görmek ve doğru insanı doğru yerde çalıştırabilmeyi başarmaktır. Bunu gerçekleştirebilmek için personel istihdam kriterlerinin açık ve net olması gerekir.

Çalışanların yeteneklerinin, bilgilerinin ve tecrübelerinin artırılması için sürekli eğitilmesi gerekmektedir. Eğitimlerin sürekli yapılabilmesi için ise, eğitim sisteminin kurulması, eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi, eğitimlerin organize edilmesi ve sonuçların değerlendirilmesi gerekmektedir.

İstihdam edilen bir personel ne kadar eğitilmiş olursa olsun gerekli motive edici şartlar sağlanmadığı takdirde verimli olamayabilir. Bu açıdan motivasyonun sağlanmasında şu koşullar göz önünde bulundurulmalıdır.

- Personele göre iş bulmak yerine işe göre personel alımının sağlanması,
- Çevre ve iş şartlarının uygun olması,

-Çalışanların potansiyellerinin kalıcı olması, sürekli yeni çözüm yöntemleri ortaya koyabilmeleri,

-Yapılan işlerin hizmet kalitesini nasıl etkilediklerinin ortaya konması,

-Bugünün işinin yarına bırakılmaması,

-Çalışanın hakkının verilmesi ve başarının ödüllendirilmesi,

-Üretilen hizmette bütün çalışanların katkısının olduğunun bilinmesi ve herkesin buna inanması,

-Kariyer planlaması ve geliştirilmesinin yapılması,

-Personelin sürekli daha çok bilgi ve beceriyi kazanabilmesi için eğitim ve kariyer geliştirme planlarının yapılması,

-Sürekli değerlendirmeler ile olumsuz yönlerin olumlu yönlere çekilmesi çalışmalarının yapılması.(Güllüpunar, 2009: 48-50)

Belediye hizmetlerinin belirli ve etkin bir şekilde yerine getirilmesi, yetenekli ve gayretli bir kadro ile mümkündür.(Güllüce, 2004: 150)

I.7.3 Hızlı Kentleşme Sorunları

Dünya nüfusu hızla kentleşmektedir. Gelişmiş veya gelişmekte olan hangi ülke ele alınırsa alınsın hızlı bir kentleşme yaşanmaktadır. Son 25 yıldır kırsal kasabalar dünyasından kentlerin dünyasına bir geçiş yaşanmaktadır. 1965'te düşük ve orta gelirli ülkelerin nüfusunun çeyreğinden daha azı kentlerdeydi. 1990'larla birlikte bu rakam yarıya

yükseldi. Kentleşme global bir fenomen oldu. Dünyanın çoğu bölgelerinde son çeyrek asırda dramatik bir artış meydana geldi. 2025 yılına varıldığında da gelişmiş ülkelerin nüfusunun 3/2'sinden daha fazlasının şehirlerde olacağı tahmin edilmektedir.

Türkiye ise 2. Dünya Savaşından sonra en hızlı kentlileşen ülkeler arasında yer almıştır. Kent merkezlerindeki nüfus artışı doğum oranının çok üstünde bir rakama ulaşmıştır. Bunda, ülke genelinde ele alınan yeni politik anlayışın da etkisi olmuştur. 1930'larda genç ülkenin, iç pazarını canlandırmak, köylerdeki tarımsal kalkınmayı gerçekleştirmek için giriştiği politika, bu dönemde değişime uğramıştır. Kırsal kalkınma projelerinden vazgeçilmiş, köy enstitüleri bir-bir kapatılmıştır. Kapitalist dünya ile bütünleşme, ticaret ve burjuvazisinin yükselmesini beraberinde getirmiş ve dış pazar ile bütünleşme olanakları en fazla olan büyük kentleri öne çıkarmıştır.

Bütün hızlı ve aşırı kentlileşen ülkelerde ortaya çıkan ve benzerlik gösteren sorunlar şunlardır:

-Kentleşmenin demografik bir süreç olarak sanayileşmiş ülkelere oranla, hızla artan, hiç olmazsa azalmayan bir yol izlemesi,

-Büyük ve çok büyük kentlerin, orta büyüklükteki küçük kentlere oranla daha hızlı büyümesi,

-Kentleşme hareketlerinin kimi coğrafi bölgelerdeki kentlere yönelmiş olması nedeniyle, kimi bölgelerin kentleşme düzeyinin düşük seviyede kalması,

-Kentleşen nüfusun kent ve kamu hizmetleri gereksinimlerinin karşılanmasında yetersizlikler baş göstermesi,

-Kentleşen nüfusun çalıştırılmasına olanak verecek temel sanayi yatırımlarının yapılamaması yüzünden, iş gücünün marjinal mesleklerde ve türlü hizmet dallarında yığılmasıdır.

Ayrıca direkt olarak belediye yönetimlerinin görev alanıyla ilgili de şu sorunlar ortaya çıkabilir:

-Planlama, imar, kent toprağının kullanılmasında aksaklıklar ve bunların kontrolsüz ve plansız büyümesi,

-Konut ve arsa yetersizliği,

-Kentsel toprak rantı ve bunun paylaşımındaki yanlışlıklar,

-Kent içi ulaşım yetersizliği,

-Yoğunluğu artan kent merkezi ile eklenen yerleşim yerlerinde altyapı ve öteki belediye hizmetlerinin istenen boyutta sağlanamaması,

-Kent kimliği sorunu,

-Toplumsal huzursuzluklar ve güvenlik sorunları,

-Bireylerin birbirlerine, sivil toplum örgütlerine ve kent yönetimine yabancılaşmaları,

-Çevre kirlenmesi.(Güllüpunar, 2009: 51-55)

1.7.4 Hizmette Etkinlik ve Verimliliğin Sağlanması

Verimlilik esas anlamda daha çok teknik bir durumu ifade etmektedir. Genellikle

daha az masraf ve ekipmanla, az yorulularak, daha fazla üretim, çok kaliteli ürün veya seviyeli hizmet etmek, verimli çalışmak, randımanlı olmak, rantable olmak biçiminde ifade edilebilir.

Verimlilik doğrudan elde edilen çıktıyla ilişkili olmasına rağmen etkililik daha geniş bir kavramı ifade etmektedir. Etkililik konusunda düşünürler tam bir fikir birliği içinde değildirler. Bu konuda çeşitli tanımlar yapılmıştır:

-Örgütün amaçlarını gerçekleştirme derecesidir.

-Örgütün çıktılarının mümkün olan bütün yollardan en yüksek düzeye çıkarılmasıdır.

-Amaçların başarılmasında, sorun çözme becerisinde ve beşeri enerji kullanımında denge ya da optimalliktir.

-Verimlilik işlerin doğru yapılması, etkinlik ise doğru işlerin yapılmasıdır. Dolayısıyla verimlilik girdiler ve çıktılarla ilgilenirken, etkinlik çıktılar ve bunların etkileriyle ilgilidir.

Verimli olan her hizmetin etkili olduğu söylenebilir. Ancak belediyeler açısından etkin bir hizmet sunumu ve bunda başarıya ulaşabilmek için “verimlilik işlerin doğru yapılması iken etkinlik doğru işlerin yapılması” tanımı üzerinde durmak önemlidir. Bu, doğru işlerin doğru şekilde yapılması şeklinde ele alınırsa başarılı bir belediye yönetimi diğer bir ifadeyle halka yakın bir yönetim oluşturulabilir.

Etkinliğin sağlanması için her şeyden önce doğru işlerin, yani yapılması gereken işlerin, yani yapılması gereken işlerin belirlenmesi gerekir. Bu belirleme işlemi daha

önceki konularda da işlendiği gibi demokratik ve katılımcı belediyeyle mümkün olabilir. Çünkü demokratik bir belediye siyasal uygulamalardan uzak gerçek görevinin peşinde olmalıdır. Onun önceliği kentin herhangi bir bölümü değil bütünü ilgilendiren girişimlerdir. Öyleyse, çeşitli halkla ilişkiler tekniklerini kullanarak dışarıdan, doğru girdiler alınmalı ve bu doğrultuda şekillenecek olan faaliyetlere başlanmalıdır. İşte burada verimlilik ilkesi de göz önüne alınırsa gerçek anlamda etkinlik sağlanmış olabilir. (Güllüpunar, 2009: 61)

1.7.5 Mali Kaynakların Yetersizliği

Belediye yönetimleri, ülke genelinde meydana gelen değişimlerin ortaya koyduğu sorunlar yanında idari, yasal ve mali yapılarının temel özelliklerinden kaynaklanan bir dizi sorunlar yumağı ile karşı karşıya kalmışlardır.

Bu sorunların temel göstergeleri, yerel hizmet ihtiyaçlarını karşılayacak mali kaynaklara sahip olamayışları, mevcut kaynakları etkin ve verimli kullanamayışları ve somut olarak da yerel hizmetleri talep edilen miktar ve kalitede sunmakta yetersiz kalmaları olarak sıralayabiliriz. Özellikle büyük kentlere doğru yoğun olarak gerçekleşen iç nüfus hareketleri, sorunların artmasında önemli bir baskı meydana getirmiştir. Öte yandan belediye tarafından üretilen hizmetlerin maliyetleri, enflasyon ve girdi maliyetlerinin yükselmesi ve hizmet alanının optimal büyüklüğünün aşılması gibi nedenlerle artmakta, bu durum hizmetlerin belediye yönetimleri tarafından etkin olarak yerine getirmesine engel teşkil etmektedir.

Yerel yönetimler bir yandan mevcut hizmetleri daha yaygın ve daha iyi sunmak zorunda kalırken, öte yandan da yeni ve farklı hizmetlere olan talebi karşılamaya

çalışmakta, sonuçta giderek artan ve çeşitlenen hizmet talebini, giderek azalan kaynaklar ile göğüslemek zorunda kalmaktadırlar.

Merkezi yönetim tarafından yasal ve mali teşviklerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.(Güllüce, 2004: 142-146)

I.8 Küreselleşme Sürecinde Yerel Yönetimler

Küreselleşme (Globalleşme) kelimesinin kökü olan “globe” kelimesi birkaç asırdan beri kullanılmakta olan, genel olarak gezegen ve dünyanın yuvarlaklığına atıf yapan bir kavramken “küreselleşme” (globalization), oldukça yenidir. İlk olarak 1960’larda kullanılan küreselleşme kavramı, 1980’lerde ise sıkça kullanılmaya başlanmıştır. 1990’lara gelindiğinde de, bilim adamlarının önemini kabul ettiği anahtar bir sözcük haline gelmiştir.

Her devirde ülkeler, kültürler ve uygarlıklar arasında çeşitli biçimlerde temas olmuş, ancak mal-para-insan trafiğinin eriştiği düzey, dünyanın erişilmeyen hiçbir ücre noktasının kalmaması ve en önemlisi uluslar arası ortak değer ve standartların geliştirilmesi ve ulusların kurumların, ulusal uygulamalara müdahil hale gelmesi anlamında küreselleşme daha çok yirminci yüzyılda gündeme gelmiş bir olgudur. (Alodalı ve Arslan, 2004: 193-198)

Küreselleşme ile birlikte hem ulus-devlet hem de yerel yönetimler yeniden yapılanma sürecine girmekte ve yeni bir yönetim anlayışı şekillenmektedir. Bu yeni yönetim yapısının başlıca nosyonları; yerelleşme, yönetişim, saydamlık-hesap verebilirlik, etkinlik ve yeni yönetim tekniklerinin uygulanması şeklindedir. Yönetimin merkezi otoritenin tekelinden çıktığı ve yetkilerin yerel toplulukla ve geniş anlamda yönetilenlerle paylaşıldığı bir yönetim tarzının egemen kılınması anlayışı yaygın olarak kabul

görmektedir. Böylece yönetimin yönetilenlere açıldığı, katılımcılık ilkelerinin işlediği, kamu hizmetlerinin daha az maliyetle ve daha verimli bir şekilde yerine getirildiği, yönetimde açıklığın yani şeffaflığın temel alındığı bir yönetim için çeşitli modeller ortaya konmaktadır. (Karakurt, 2004: 322)

Dünyadaki değişim trendini gözlemlediğimizde globalleşme (globalization) ile birlikte dikkati çeken bir değer olgunun Yerelleşme (Localization) olduğunu görüyoruz. Serbest piyasa reformlarının yaygın olarak iktisat politikalarının esasını oluşturmaya başladığı ve buna koşut olarak katılımcı demokratik taleplerin sistem değişimlerini zorladığı yeni yüzyılımızda dünya genelinde ülkelerin merkezi yönetimlerinin giderek sorumluluklarını daha geniş ölçüde alt yönetim düzeyleri ile paylaştığı görülmektedir.

Yerelleşme, daha çok yönetim yapısının aşırı özekselleşmiş (merkeziyetçi) bir yapıdan kurtulması, bölgesel yada yerel iş görülerin yerinden yönetilmesi ve yerel toplumların özerk, demokratik, saydam, verimli bir yönetime egemen olmaları doğrultusunda yirminci yüzyılın ikinci yarısında giderek güç kazanan eğilimleri yansıtan bir kavram olarak gelişmiştir.

Küreselleşme kavramına tepki olarak ortaya konan yerelleşme, ulus boyutunun altında yeni birimlerin yada mikro-tepkilerin doğmasına da neden olmaktadır. Dünyanın bugünkü siyasi yapısını tanımlarken uluslar arası ilişkilerde küreselleşme sürecinin yanı sıra, bölgeselleşme; her şeye rağmen egemen uluslar arası aktör olma özelliğini devam ettiren ulus-devlet; ve etnik akımlar doğurabilen yerelleşme faktörlerini göz önüne almak zorundayız. (Alodalı ve Arslan, 2004: 193-198)

Küreselleşmenin karşısında yerelleşme teziyle, mikro ölçekteki sosyal ve ekonomik gelişmelerin teşvik edildiği ve benimsendiği günümüzde; bölgeler ve/veya alt bölgeler ile kentler adeta yeniden keşfedilmeye ve onlara yeni-önemli anlamlar yüklenmeye başlamıştır. Günümüz dünyasında yaşanan söz konusu iki yönlü gelişme süreci bağlamında küreselleşme eğilimi, geleneksel ulus-devlet kavramını ve ulus-devletler arasındaki uluslararası ilişkilerin yapısını dönüştürmekte; buna karşılık yerelleşme süreci ise küreselleşme eğiliminin kendi bünyesinde taşıdığı tekdüze ve merkezîyetçi yapılanmaya karşı, tarihsel, kültürel ve fiziksel yerel kimlikleri yeniden üretmek ve birbirine eklemeyerek daha insani ve yaşanabilir bir dünyanın yaratılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu gelişmelerin önemli bir sonucu olarak, ikibinli yıllara doğru, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecine, merkezi ağırlıklı yönetim sistemlerinden güçlü yerel yönetime, temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye doğru gelişmeler eşlik etmektedir

Küreselleşmeyle paralel bir gelişim gösteren yerelleşme süreci, yaygın demokratik gelişmenin de etkisiyle kamu hizmetlerinin en yakın yönetim birimlerince sağlanması (subsidiyarite) ilkesinin ve dolayısıyla yerel yönetimlerin güçlendirilmesini hızlandırmaktadır. Keza hızlı nüfus artışıyla gelişen hızlı kentleşmenin getirdiği çapraşık ve kapsamlı sorunların çözümünde merkezi yönetim ölçeğinin yeterince etkin ve işlevsel olamayışı, halkın yönetime doğrudan katılımının önem kazanması, merkezi yönetimle aralarındaki belirgin işbölümünde hareket alanı daha çok sosyal ve kültürel hizmetlerle ve bir ölçüde imar faaliyetleri çerçevesinde kalan yerel yönetimlere kentlerin ekonomik gelişmesinde yeni işlevler yüklenmesi, bu yönetimlerin önemini artıran diğer unsurlar olmuştur.

Kentsel alanların ekonomik, siyasal ve sosyo-kültürel gelişmede sahip oldukları stratejik konumları, kentlerin ve dolayısıyla yerel yönetimlerin büyük ölçüde kendi ulusal yapılarını belirleyici rol üstlenmeleri ve uluslararası arenada da giderek artan bir etkinliğe sahip olmalarına yol açmaktadır. Uluslar arası gündem maddeleri, giderek artan oranda yerel olguları da kapsamaktadır. Yerel yönetimlerin kendi aralarındaki uluslararası örgütlenmeleri gün geçtikçe güçlenmekte, uluslararası kuruluşların yerel yönetim ilgisi de aynı şekilde artmaktadır. Sonuçta küreselleşme ile yerel yönetimler ulusal ve uluslararası ölçekte yeniden konumlandırılmakta, işlevsel ve niteliksel bir dönüşüm süreci içerisine girmektedir.(Köse, 2004 :32)

II.BÖLÜM

HALKLA İLİŞKİLER

II.1 Halkla İlişkiler Tanımı

“Halkla ilişkiler nedir? Sorusuna diğer sosyal bilimlerde olduğu gibi, somut bir yanıt vermek mümkün değildir.

Tanımlamadaki güçlüğün uygulama alanının geniş ve yaygın, reklamcılık, propaganda, pazarlama ve duyuru gibi kavramlara yakın olmasından kaynaklandığı kuşkusuzdur.

Bir araştırmaya göre; halkla ilişkilerin 200 çeşit tanımı saptanmıştır. Bu bağlamda halkla ilişkiler nedir? Sorusuna verilecek yanıtlarda sektörler kuruluşlar, bilim adamları ve kişilerin görüşleri dikkate alınması gerekmektedir.

Çağımızın mesleği olarak kabul edilen Halkla İlişkiler, kamu ve özel sektör kuruluşları için artık gerensinimdir. Kurum ve kuruluşları dışa açmak, tanıtmak, dolayısıyla karından, zararından, başarısından, olumsuzlularından, üretiminden, çalışmasından, yöntemlerinden, özcesi, her şeyleriyle açık bir şekilde bilgilendirme ve kamuoyuna yansıtma, halkla ilişkiler uygulamasının en önde gelen işlevidir. Günümüzde, her şey artık kamuoyunun önünde geçmekte, kapalı kapılar ardında alınan kararlar dönemi kapanmış bulunmaktadır. Bu bakımdan Halkla İlişkiler, kuruluşların, birincil işlevi konumuna gelmiştir. Üstelik yine günümüzde bütün kuruluşlar, çevre ile sıkı bağlantı içindedir, öyle olmak durumundadır. Bu bağlamda da, Halkla İlişkiler’in bir köprü işlevi gördüğü yadsınamaz. (Bülbül, 1998:1)

Halkla ilişkilerde temel hedef dar ya da geniş anlamda kamu oyudur. Bu kavram ise

değişik biçimde yorumlanabilir. Davson'a göre kamuoyu, toplumdaki gruplar ve kişiler arasında bir değerlendirme, ortak gelişen bir tutum ve tavır oluşumu olarak tanımlanabilir.

Kamu sözcüğü, örgütün eylemleriyle işlemlerinden etkilenen, kanılarıyla, eylemleriyle örgütü etkileyen, ortak çıkarları bulunan birey kümelerini anlatır. Örneğin, bir firmanın kamuoyu, onun paydaşları, ürettiği malın satıcıları, alıcılar fabrikaların bulunduğu kentte ya da kasabada oturanlar, ortaklığın çalışmaları dolayısıyla ilişki kurduğu kamu kuruluşlarının yöneticileri ile görevlileridir.

Geniş anlamda halkla ilişkiler, bir kurumun toplumla bütünleşme yönünde harcadığı çabaların tümü olarak tanımlanabilir. Ancak her kurumun ilişkiler içinde bulunduğu halk kesimi farklılıklar sunar. Örneğin, bir hükümet için halk ülkede yaşayan tüm insanlar, bir dernek için kendi üyeleri, bir gazete için kendi okuyucuları, bir spor kulübü için taraftarları ve bir örgüt için ise halk, örgüt içinde çalışanlar ile örgüt dışında yer alan ve örgütle ilişkisi bulunan tüm kişi ve kuruluşları kapsamına alır.

Geniş anlamda bir başka tanım, halkla ilişkilerin bir tanıma ve tanıtma süreci olduğu yönündedir. Bu açıdan bakıldığında, halkla ilişkiler, kuruluşların duyarlı olduğu çevreyi tanıması ve kendisini bu çevreye tanıtması amacıyla iletişim tekniklerinin planlı, programlı bir biçimde iki yönlü olarak ve yönetim felsefesine dayandırılarak uygulanmasıdır. (Sabuncuoğlu, 2001:3-4)

Uluslararası Halkla İlişkiler Birliği, halkla ilişkiyi, özel veya kamu kesimlerinde faaliyet gösteren bir kuruluş veya kurumun, ilişkide buldukları kimselerin anlayış, sempati ve desteğini elde etmek üzere sürekli olarak yapmış oldukları bir yönetme görevi olarak tanımlamıştır, Bu tanımlara göre halkla ilişki:

1. En verimli bir haberleşme sistemini kurmak,

2. Kurum veya kuruluşlar içinde beşeri ilişkiler alanında en büyük ölçüde sempati yaratmak,

3. Bir faaliyet kapsamında en kapsamlı bilgileri sağlamak amacını gütmektedir.
(Tortop, 1998:3)

Halkla ilişkiler devamlılık gösteren, açık, belirli bir faaliyet planına göre örgütlenen yönetsel çalışmalardır, Bir teşebbüs veya kuruluş bu sayede halkın ve kendisine bağlı olanların güvenini ve işbirliğini ve mümkün olan en büyük anlayış birliğini kazanmaya çalışır. Bir çok çareye başvurarak, esas faaliyetlerine doğrudan doğruya, katılmalarını sağlar. Toplum yararına en iyi şekilde cevap vermek, daha verimli sosyal işbirliğini gerçekleştirmek amacı ile halkın ve kuruluşa bağlı olanların fikirlerine önem vermek, değerlendirmek suretiyle onların yardımını sağlar. (Tortop, 1998 :8-9)

Tüm tanımlarda ortak olan özellik, halkla ilişkiler olayının temelinde iletişimin bulunduğudür: Temelde iletişim vardır. Bu iletişim kitle iletişim araçlarından yararlanılarak gerçekleştirildiği gibi, aracısız ve yüz yüze de gerçekleştirilebilir. Hatta bazen yüz yüze iletişim çok daha önemli olabilir. İşte halkla ilişkiler olayının yüz yüze ilişkilere belli bir ölçüde bağlı olması nedeniyledir ki, onu çok eskilere dek götürmek olanaklıdır. Yönetimin ortaya çıkışından bu yana, tasarlı tasarsız halkla ilişkiler uygulamasına rastlanır. Ancak yirminci yüzyılda içerik ve anlam değişikliği, halkla ilişkilerin asıl anlamını değiştirecek ölçüde köklüdür. Halkla ilişkiler olayı toplumsal, siyasal, eğitsel içeriğe ancak Yirminci yüzyılda kavuşabilmiştir. Çevreye açılan, gücünü ve dayanağını toplumdan alan bir yönetimin halkla ilişkileriyle; halka dayanma gereği duymayan yönetim biçimlerinin halkla ilişkiler uygulamasında amaç ve içerikler başka başka olacaktır. Biz halkla ilişkiler uygulaması ile toplumların demokratikleşmesi arasında

bir eşyönlülük görüyoruz. Yine halkla ilişkiler uygulaması ile yönetimlerin fiziksel baskı işlevlerinin azalması arasında da bir bağıntı bulmaktayız. Bu bağıntı yönetimlerin topluma açılmaları ile daha da güçlenmektedir. Özetlemek gerekirse, halka ilişkileri hem yönetimi hem de halktan etkilenmeyi sağlayıcı, bu amaçla yöntemler oluşturan, olanaklar sağlayan planlı bir çaba olarak alıyoruz. (Kazancı, 1980 :32-33)

II.2 Halkla İlişkilerin Özellikleri

II.2.1. Halkla İlişkiler Organizasyonlara Özgü Bir Faaliyettir

Organizasyon, belirli bir amacı olan, zaman içinde süregelen ilişkiler düzenine sahip kuruluş demektir. Örneğin, bir okul, dernek, polis karakolu, emniyet teşkilatı, eğitim sistemi, devlet birer organizasyondur. Dolayısıyla halkla ilişkiler, özel kişiler için değil, organizasyonlar için yapılan planlı iletişim faaliyetleridir.

II.2.2. Halkla İlişkiler İlgili Çevrelere Yönelik Bir Faaliyettir

İlgili çevreler (hedef kitle), organizasyonun başarısında ya da başarısızlığında etkisi olan, özel ya da tüzel kişilerden oluşan topluluktur. Halkla ilişkiler, yalnızca kurum dışında kalan hedef kitleye yönelik faaliyetlerden oluşmaz. Kurum içinde doğrudan ya da dolaylı olarak çalışan personele yönelik olarak da halkla ilişkiler faaliyetleri uygulanır.

II.2.3. Karşılıklı İletişim, Anlayış, Kabul ve İşbirliği

Halkla ilişkilerde organizasyon ile çevreler arasında karşılıklı iletişim vardır. Bu iletişimin istenen düzeyde olabilmesi içinse karşılıklı olarak anlama, kabul ve işbirliği gerekmektedir. Bu bakımdan söz konusu iletişimin ikna edici bir şekilde tasarlanıp

gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla ikna edici iletişim süreci halkla ilişkilerin başarısını belirleyen temel faktör olmaktadır. (Milli Eğitim Bakanlığı, 2006 :5)

II.3 Halkla İlişkiler ve ilgili Olduğu Kavramlar

Halkla İlişkiler, kendisine yakın bazı kavramlarla karıştırılmakta; hatta, eşanlımlı değerlendirmeler yapılmaktadır.

Halkla İlişkiler kavramını daha somut bir biçimde gün ışığına çıkarabilmek için, buna yakın kavramları, benzerlikleri ve ayrıldıkları noktaları ayrı ayrı irdelemek yerinde olacaktır. (Bülbül, 1998 :20)

II.3.1 Halkla İlişkiler ve Reklam

Reklam en geniş anlamıyla satış politikasını destekleyen ve insanları bir ürün hakkında bilgilendiren zorlamaksızın o ürünü satın almaya yöneltmeye çalışan ve bu arada iletişim araçlarını kullanan bir etkileme yöntemidir. Klasik anlamdaki reklam, bir ürünü, bir hizmeti tanıtarak ona olan talebi artırmayı hedeflemekte bunu yaparken de belli bir takım kurallara uymaktadır. Örneğin insanları yanıltıcı reklamların yapılmaması veya ülkemizde geçerli olan televizyonda alkollü içecek ve sigara reklamının yapılmaması gibi. (Okay ve Okay, 2001 :35)

Halkla ilişkilerle reklamcılık arasında birçok benzer noktalar bulunduğu gibi, farklı özellikler de vardır. Benzer noktalar şunlardır.

- Halkla ilişkiler, reklamcılık gibi tanıtma amacı güder,
- Benzer haberleşme araçlarından yararlanırlar.

-Her ikisinde de çalışanlara yüksek ücret ödenir. Her ikisinde de çalışmaların değerlendirilmesi yapılır.

Halkla ilişkileri reklamcılıktan ayıran özellikler ise şu noktalarda toplanmaktadır:

-Reklam bütçeleri daha kabarıktır.

-Halkla ilişkilerde amaç bir kuruluşu tanıtmaya veya halkı etkilemektir. Reklamcılıkta ise amaç, satışı veya malı tanıtmaktır.

-Halkla ilişkiler daha sabırlı ve uzun süreli çalışma ister. Acelecilik yoktur. Reklamcılık ise çabuk sonuç almak çabasıdadır, acelecidir.

-Halkla ilişkiler yöneticilik sanatı ile ilgilidir. Reklamcılık satıcı, bayi, müvezzî veya mal dağıtıcısı dediğimiz kişilerin çalışmalarını kolaylaştırır.

Halkla İlişkiler daha geniş anlamlıdır. Reklam halkla ilişkilerde bir araç olarak kullanılabilir. (Tortop, 1998 :7)

Reklam, üretilen ve piyasaya sunulan mal ya da hizmetin yararlarını, ilgi çekici ve çarpıcı yönlerini halka tanıtabilmek amacıyla gerçekleştirilen bir çalışma biçimidir.

Bu bağlamda çalışmaların ana amacı, müşterileri ve ilgilileri inandırmak, ikna etmektir. Özcesi, reklamda mutlaka bir ekonomik yarar ve yönlendirme vardır ve olacaktır. Oysa halkla ilişkilerin birincil işlevi, ekonomik kaygıların dışında, kurum ya da kuruluşu, kamuoyuna ve hedef kitlelere en iyi, en olumlu biçimde tanıtmaktır. (Bülbül,1998:22)

Öte yandan reklamcılık uğraşlarının asıl amacı satışı arttırmaktır. Ve bu özelliğiyle “ekonomik amaç” ön plandadır. Bir yazarın belirttiği gibi, “reklamcılık, yapana ticari

alandaki belli çıkarlar sağlamaya yarayan bilgi ve tanıtıcı eylemdir. Oysa halkla ilişkiler alanında sürdürülen çabanın asıl amacı, ekonomik değil daha önce incelediğimiz gibi örgütlerin sosyal sorumluluğu doğrultusunda toplumla bütünleşmek ya da topluma hizmet götürmektir. Bununla birlikte kolaylıkla savunulabilir ki, toplumla iyi ilişkiler kurmuş, toplumun ilgi ve sempatisini toplamış bir kuruluşun ürünlerine olan ilgi de artacak ve dolayısıyla örgütün satış ve karlılığı da yükselmiş olacaktır. Halkla ilişkiler doğrudan doğruya ekonomik amaçlar gütmese bile sonuçta dolaylı da olsa örgütün ekonomik hedeflerine hizmet götürdüğü kabul edilmeli ve kuruluş yöneticileri en azından bu gerçeği görmelidirler. (Sabuncuoğlu, 2001 :24)

Halkla ilişkilerde ilişki yelpazesi, yani ilişki kurulması gereken kümeler hem daha geniş hem de sayıca daha kalabalıktır. Reklamcılıkta yalnızca müşteriler ya da belirli ölçüde müstakbel müşterilerle ilişki kurmak yeterli olmaktadır. Reklamın yalnızca örgüt çıktısı mal ya da hizmeti ileri sürmesine karşın halkla ilişkilerde söz konusu olan örgütün bizzat kendisidir. Hem örgüt hem de hedef alınan kitle açısından halkla ilişkilerde çok yönlülük bulunmaktadır. Ancak bu çok yönlülüğü ya da geniş kapsamlılığı halkla ilişkilerin reklamcılığı içerdiği biçiminde anlamamak gerekir. Çünkü farklı amaçlara yönelik etkinlikleri, halkla İlişkiler ve reklamcılıkta olduğu gibi yalnızca benzer yöntemler kullanmalarından ötürü iç içe görmek yanılı olacaktır. Kaldı ki örgüt şemalarında da bu iki tekniği uygulamaya koyan birimlerin yerleri ayrı ayrıdır. Hatta bu iki birim arasında bir çatışmadan bile söz etmek olanaklıdır. Halkla İlişkiler birimlerinin kurulması ile reklam da değil reklam uzmanlarının egemenlik alanlarında bir daralma olmuştur. Halkla ilişkiler reklam uzmanlarının aleyhine gelişen bir etkinlik durumuna gelmiştir. Bu yüzden de reklamcılarla halkla İlişkiler uzmanları arasında, çatışmalara rastlanmıştır.(Kazancı, 1980 :24)

II.3.2 Halkla İlişkiler ve Propaganda

Propaganda kamuoyunu ve toplumun güdümünü etkilemek için yapılan bir harekettir. Propaganda ile varılmak istenen amaç, insanlara belirli bir düşünceyi, fikri, inancı, davranış biçimini benimsetmektir. (Tortop, 1998:8)

Halkla ilişkiler ve propaganda, bir ölçüde de reklam öylesine iç içe girmişlerdir ki, halkla ilişkileri bu iki teknikten ayırmak için yüze yakın tanım yapıldığı ileri sürülmektedir. Bu denli çok tanımlaması yapılan başka bir teknik ya da ilgi alanına rastlamak olanaksızdır. Burada halkla ilişkilerin bu iki tekniğe karşı belirsizliği yanında, önemli bir etkenin de payı bulunmaktadır. Halkla ilişkiler bugün iki bilim dalı tarafından incelenmektedir. Bunlardan biri kamu yönetimi öteki işletme yönetimidir. (Kazancı, 1980:24)

Özellikle kamu yönetimi alanında halkla ilişkiler ile propaganda kavramlarının birbirine karıştırıldığı görülür. Gerçi her iki tekniğin de birleştikleri ortak noktalar yok değildir. Örneğin, her ikisi de farklı amaçlarla da olsa kamuoyu oluşturmak amacını güder ve çoğu kez benzer kitle iletişim araçları kullanırlar. Bu benzerlik reklamcılık ve halkla ilişkiler arasında da bulunmaktaydı. Ancak halkla ilişkiler reklamcılıktan gerçekçilikte, propagandadan ise özgürlük açısından ayrılır.

Propaganda, özgürlüklerle ters düşer ve çoğu kez otoriteye dayanan bir “beyin yıkama” süreci olarak değerlendirilir.

Propaganda bir öğretinin düzenli ve sistematik olarak yayılması, bir fikrin ya da davanın duyurulması anlamına gelir. Kısaca bir ideolojinin aşılması amaçlanır. Oysa

halkla ilişkilerde bu baskı yoktur ve ancak demokratik bir yaklaşım içinde çevreyle karşılıklı ve olumlu ilişkiler kurulması için çaba harcanır.(Sabuncuoğlu, 2001:26-27)

Propaganda da temel ilke, hedef kitleyi kendi amacı doğrultusunda koşullandırmak ve besleyici yankının da bütün yollarını kapatmaktır. Propaganda kamuoyunun ve toplumun güdümünü etkilemeyi hedeflemiştir. Amacı genel olarak insanlara belirli bir fikri, görüşü inancı, davranışı, düşünceyi empoze ederek benimsetmektir. Tek yönlü olduğundan tartışmaya açık değildir.

Propagandanın halkla ilişkilerden tek yönlü oluşundan sonra, en önemli ikinci farkı da dürüstlük anlayışıdır. Halkla ilişkiler departmanları gerçekleri kamuoyuna olduğu gibi, salt hiçbir şeyi saklamadan aktarmayı ilke edinmişlerdir. Gerçekte de halkla ilişkiler, dürüstlük ilkesiyle birlikte, sürekli olumlu yaklaşımların yeğlenmesini çağrıştırmaktadır. (Bülbül, 1998 :21-22)

Propaganda sınırlı sayıda siyasi ve toplumsal kurumlar tarafından uygulanırken halkla ilişker temelde tüm özel ve resmi, doğal ve hukuki kişiler tarafından kullanılabilir. Bunun yanı sıra propagandanın kullandığı yöntemler daha kabadır, propaganda faaliyetlerinin alıcıları daha az bölümlenmekte ve duygusal bakımdan bunlara daha güçlü bir biçimde hitap edildiği ve iletişim davranışlarıyla daha yoğun bir biçimde meşgul olduğu için halkla ilişkilere oranla daha etkili olabilmektedir. Bunda elbette ki halkla ilişkilerin uzun vadeli bir çalışma olmasının bir payı vardır. (Okay ve Okay, 2001 :48)

II.3.3 Halkla İlişkiler ve Pazarlama

Halkla ilişkiler ile pazarlama arasındaki yakın ilişkiler her ikisinin de dışa dönük

olmasından kaynaklanır. Pazarlama biliminin önde gelen teorisyenlerinden P. Kotler 1986 yılında yazdığı bir makalede halkla ilişkilerin pazarlamanın beşinci “P” si olarak (ürün, dağıtım, fiyat ve tutundurmada sonra) ele alınması gerekecek kadar önemli olduğunu savunmuştur.(Sabuncuoğlu, 2001 :19)

Yasaklarla ya da çeşitli çıkar gruplarının etkisiyle, bir pazar bölümüne özellikle uluslar arası pazarlara girmek engellenebilir. Engelleri aşmak için dört elemana şu iki eleman eklenmelidir:

1. Yaptırım gücü (Power)

2. Halkla İlişkiler (Public relations)

Hedef pazarlara, ihtiyaçlara ve isteklere uygun ve örgüte kar sağlayacak mallar sunmak, pazarlamanın görevidir. Ancak, kimi zaman, söz konusu malların alıcısı olmayan, ama malın pazara sunulmasını engelleyen kişilere baskı yapmak, hatta onları ödüllendirmek zorunda kalabilir. Bunun için de, güç gösterisinde bulunma olanağına ve yeteneğine sahip olmalıdır. Ayrıca, halkla ilişkiler eylemlerine özel önem verilmelidir. Böylece, bilinen pazarlama karmasından daha geniş boyutlu pazarlama karması dolayısıyla pazarlama uygulamaları söz konusu olur. (Cemalcılar, 1998: 14)

Halkla ilişkiler ve pazarlama, teknik olarak birbirlerine çok benzeyen unsurlar taşımaları nedeniyle zaman zaman halkla ilişkilerin pazarlamayı kendi şemsiyeleri altında görmek istemeleri ya da bunun tersinin yeğ tutulmak istenmesi sonuçlarını ortaya koymaktadır.

Teknik açıdan benzerlikleri özellikle şunlardır

-Araştırma

-Bilgi toplama

-Plan/program yapma

-Bütçe

-Hedef kitle

-Mesaj ve medyaların hazırlanması

-Değerlendirme yöntemleri, konularında görülür.

Öte yandan pazarlama ve halkla ilişkiler bölümleri firmalarda değişik biçimde görünümler sunarlar. Bu görünümler firmanın yönetim politikasına göre değişebilir. (Sabuncuoğlu, 2001 :20-21)

İki kapı komşusu olarak değerlendirilen halka ilişkiler ve pazarlamanın en yakın ilişki içinde buldukları kavram, kuşkusuz ki, reklamcılıktır.(Bülbül, 1998 :27)

Halkla ilişkiler araziye girer, tarlayı mayınlardan temizler. Reklamcı gelir, tarlaya tohum eker. Pazarlamacı ekini toplar ve satar. Bu üç meslek aynı ailenin fertleri gibidirler. (Sabuncuoğlu, 2001 :22)

Halkla ilişkilerin pazarlamadan ayrıldığı önemli bir, nokta ‘hedef kitlesi’dir. Halkla ilişkilerde hedef kuruluşun ilgili olduğu tüm çevreyken, (hissedarlar, müşteriler, çalışanlar, yasal merciiler) pazarlama daha çok potansiyel alıcılara yöneliktir. Elbette ki halkla ilişkilerin de potansiyel alıcıların bir ürünü alma kararı üzerinde etkisi vardır, bu nedenle

de halkla ilişkiler ile pazarlamanın uyum içerisinde çalışması gerekir.(Okay ve Okay, 2001 :57-58)

II.3.4 Halkla İlişkiler ve İletişim

Halkla ilişkilerin temelinde iletişim yatar. Her halkla ilişkiler olayı bir yönüyle aynı zamanda bir iletişim olayıdır. Bu nedenle gerek halkla ilişkiler uygulamasını anlamaya çalışanlar gerekse uygulayıcıların iletişim konusunda köklü, doğru bilgiler edinmesi bu konuda sonuca daha kolay ulaşmalarını sağlayacaktır.

Haberleşme iki öge arasında oluşur. Bir yanda bir kişi, öteki yanda kişiler ya da bir kurum olabileceği gibi iletişim, kurumlar ya da kişiler arasında da olabilir. (Kazancı. 1980 :28)

İletişimin her şeyden önce bir plana bağlanması gerekir. Bu planın gerçekleşebilmesi için de iletişim öğelerine ait bazı bilgilerin elde edilmesi gerekir. Özellikle kaynağın niteliği göz önünde tutulmak zorundadır. Buna kuşkusuz hedefin niteliğini de eklemek gerekir. Hedefin konumu, seçilecek mesaj tipinden kullanılacak araca kadar hemen hemen tüm süreci ve araçları etkilemektedir. Kaynak ile hedef arasındaki bağıntı, her ikisinin birbirinden ayrı olarak sahip oldukları konum ve kaynağın amacı bu konuda belirleyicidir. (Kazancı. 1980 :29)

II.3.5 Halkla İlişkiler ve Lobicilik

Çeşitli kuruluşların ülke içinde veya uluslar arası faaliyetlerini etkileyebilecek çeşitli kararların alınmasında veya alınacak kararların kendi lehlerinde olmasını sağlamak amacıyla uyguladıkları faaliyetlerden birisi de lobiciliktir.

Lobicilik, baskı gruplarının kişilerin ya da özel çıkar gruplarının siyasal karar alma süreçlerini etkileme amacına yönelik olarak kongrede, parlamentoda yaptıkları çalışmalardır.

Lobicilik kelimesinin kaynağı Amerika Birleşik Devletleri yönetiminin hemen karşısında bulunan ve yönetim memurlarıyla politikacıların sık sık uğradıkları Washington'daki bir otelin lobisine dayanmaktadır.

Her çoğulcu toplumda çıkar grupları kanun yapma ve yönetimdeki irade oluşumu üzerinde etkilerini geçerli kılmaya çalışırlar, bu amaçla giriştikleri faaliyetlere lobicilik denir. Lobicilik, kongrede, parlamentoda yasa tasarıları görüşülürken seçilmiş temsilcileri etkilemek amacıyla yapılan girişimler olarak da tanımlanabilir. (Okay ve Okay, 2001 :50)

Yakın zamana kadar ülkemizde lobicilik halkla ilişkiler kapsamında görülmeyen, ahlak ve kanun dışı bir faaliyet olarak kabul edilirdi. Fakat son yıllarda, günlük basınımızdan da izleneceği üzere, lobi faaliyetleri ülkemizde de genel kabul görmeye başlamış, hatta yalnızca bu alanda faaliyet gösteren şirketler kurulmaya başlanmıştır. Lobicilik, kamu yönetiminde yasa yapıcı ya da karar verici konumunda olan kişileri bilgilendirme ve etkileme çabaları olarak tanımlanabilir. Bu tanımıyla lobicilik tarihin her döneminde, her siyasal sistemde varolmuş fakat özellikle ABD'de özel önem taşıyan, hatta bir meslek olarak gelişmiş bir faaliyet dalıdır.

Lobicilik faaliyetlerini yürütmek amacıyla belirli ücret karşılığında gerçekleştirilen profesyonel firmalar adeta bir halkla ilişkiler şirketi gibi kurulabilmektedirler. Bu şirketler müşterileri adına kamuoyu oluşturma, karar organlarını etkileme, kurumu tanıtmaya gibi eylemlerde bulunmaktadır.

Lobicilik, kamu kesimi üzerinde yasama ve karar alma mekanizmalarını etkileme amacı güder. Bu yönüyle kamuoyu oluşturma açısından bir halkla ilişkiler faaliyeti gibi görünebilir. Ancak halkla ilişkilerden ayrılan yönü, lobiciliğin çoğu kez bir siyasi amacı bulunması ve bu doğrultuda bir etkileme aracı olarak kullanılmasıdır. Oysa halkla ilişkiler de daha çok ülkenin değil, kurumların sosyal ve ekonomik çıkarları gözetilir. (Sabuncuoğlu, 2001 :28-29)

II.3.6 Halkla İlişkiler ve Tanıtma

Bir olay, bir birey, bir grup veya bir ürün konusundaki bilginin hedef kitlenin olumlu olarak dikkatini çekmek için haber araçları ve diğer kanallarla yayılması tanıtım olarak adlandırılmaktadır. Tanıtımın amacı olumlu olarak yer almak olsa da zaman zaman sonucun kontrol edilemeyip olumsuz tanıtımın da iletişim araçların yer aldığı görülmektedir.

Bazı kimseler tanıtım daha geniş bir kavram olan halkla ilişkiler ile karıştırmaktadırlar. Halkla ilişkiler, tanıtımdan gelişmiştir. Çağdaş uygulamanın pek çoğu tanıtım yapılarak sağlanmaktadır. Bazı kuruluşlar da halkla ilişkilerin amaçlarını gerçekleştirmek için başlıca stratejiler olarak tanıtım bültenlerinden ve özel olaylardan faydalanmaktadırlar. (Okay ve Okay, 2001 :59-60)

Halkla İlişkilerin tanımları arasında ‘Halkla İlişkiler bir tanıma ve tanıtma sanatı olarak kabul edilmelidir’ görüşüne yer verilmektedir. Bu bağlamda, çoğu kamu ve özel sektör kuruluşları Halkla İlişkileri tanıtımla birleştirerek kurdukları birimlere “Tanıtım ve Halkla İlişkiler” adını vermektedirler. (Bülbül, 1998 :20)

Tanıtmanın tek yönlü olması nedeniyle halkla ilişkilerden ayrıldığı izlenir. Daha doğrusu halkla ilişkiler önce tanıma, sonra tanıtıma dayanır. Bu açıdan bakıldığında tanıtmanın halkla ilişkiler sürecinin ikinci bölümünü oluşturduğu anlaşılır. Kaldı ki tanıtmanın etkin olması için önce ortada tanıtıma değer bir iş ve eylemin gerçekleştirilmesi gerekir. Bir iş yapılmadan tanıtıma girilirse etkin olmaz. Fakat unutulmamalıdır ki bir halkla ilişkiler tekniği olarak tanıtım olmadan da iş yapmak kolay değildir. Olayın kamuoyuna benimsetilmesi ve desteğinin elde edilmesi için etkin bir tanıtma kampanyasının yürütülmesi gerekir. (Sabuncuoğlu, 2001 :16-17)

Her ne kadar halkla ilişkiler, tanıtımdan çok daha geniş kapsamlı faaliyetler bütünü ise de, tanıtma, halkla ilişkilerin çok önemli bir parçasını, pazarlama ile ortak yanını oluşturur. Zira, bu kavram, örgütün mal ve hizmetleriyle ilgili bilgileri yayma, büyüme, genişlemeleri duyurma, başka şirketleri satınalma, araştırma, yeni mamulü pazara sunma veya örgütün imajını güçlendirme amaçlarıyla kullanılabilir. (Mucuk, 2004 :230)

Tanıtma mutlaka belirlenen hedef kitlelere yönelik bulunmalı; özellikle örgütler bazında yapılan tanıtım kampanyalarında bir temel görüş ile logosu söz konusu olmalıdır. Sloganlı tanıtımlar, durumuna göre, genel çerçevede de önemlidir. Örneğin; Türkiye'nin tanıtılmasında 'Türkiye Avrupa'nın Açılan Penceresidir' sloganı ilgi görmüştür. Günümüzde uluslararası düzeyde turizm, ekonomik, siyasi ve kültürel tanıtımlara da büyük önem verilmekte, lobiler oluşturulmakta, bülten ve broşürler hazırlanmaktadır.

İşletme bazında da tanıtıma özel bir yer verilmesi halkla ilişkiler uygulamasının somut örnekleridir. İşletmede yapılan ve yapılacaklar, kamuoyunun ilgili kesimlerine tanıtma yöntemleriyle duyurulmaktadır. (Bülbül, 1998 :20)

II.3.7 Halkla İlişkiler ve İnsan İlişkileri

Halkla İlişkiler toplum içinde, insanca yaklaşımları geliştirme sanatı olarak da değerlendirilmektedir.

İnsan ilişkilerinde toplumun tümü yerine, ortak noktaların ve ilişkilerin bulunduğu toplulukları hedef grup olarak tanımlama daha doğrudur.

Her grubun ortak projelere katılımı temel amacı oluşturmaktadır. Bu bağlamda, proje kapsamına dahil edilen grupların çalışmalara nasıl katılacağı ve hangi gereksinimlere cevap verebilecekleri de araştırılmaktadır.

Araç ve amaç yönünden yakın görünen halkla ilişkilere insan ilişkileri kavramları, hedef kitleler açısından ayrıcalık göstermektedir.

Halkla ilişkiler, genelde, kuruluş sınırlarının dışında yer alan kişi ve kuruluşları kapsamına karşın, insan ilişkileri, kuruluş içindeki davranışları incelemeyi konu almaktadır.

Kuruluşlarda ilişkiler çoğu kez, insanların dışlanmasını, sömürülmesini ve ezilmesini engellemek, yaşamalarını ve çalışmalarını insanca gerçekleştirmeleri amacını sağlamaya yöneliktir. Bu çerçevede de, insanın araç değil, amaç olarak algılanması gerekmektedir.

Kuruluşlarda, insan ilişkilerine günümüzde daha çok önem verilmeye başlanmıştır. (Bülbül, 1998 :27)

Görüldüğü gibi insan ilişkilerinin temel amacı örgütlerde ‘mekanik ve ekonomik insan’ yerine ‘mutlu ve sosyal insan’ imajı yaratmaktadır. Halkla ilişkiler ise ‘mutlu bir çevre’ amacını güder. Çevrede yer alan kişi ve kuruluşlarla uyumlu ve olumlu ilişkiler

kurmak, insan-toplum bütünleşmesini yaratmak halkla ilişkilerin temel amacıdır. Bu yapıyla ‘mutlu insan’ sloganını benimseyen insan ilişkileri ile ‘mutlu çevre’ yaratmak isteyen halkla ilişkilerin özde birleştikleri görülür. (Sabuncuoğlu, 2001 :18)

Bu iki teknik iç içe girmiş durumdadır. Aralarında çok yakın bağlantı bulunmaktadır. Herşeyden önce amaç bakımından birbirlerine çok benzemekte kimi kez aynı teknikleri kullanmakta ve en önemlisi aynı sorun ve aynı madde üzerinde çalışmaktadırlar. Günümüzde insan ilişkileri ile halkla ilişkilerin belirli uygulamalarını birbirinden ayırmak mümkün değildir. (Kazancı. 1980 :19)

Özetlersek, insan ilişkilerinin temel amacı, kuruluşlarda ekonomik ve mekanik insan gücü yerine ‘mutlu ve sosyal insan’ imajı oluşturmaya yönelik bulunmaktadır. Oysa, Halkla ilişkilerde konuya daha geniş açıdan yaklaşmakta, amacının “mutlu bir çevre” olduğu vurgulanmaktadır.(Bülbül, 1998 :28)

II.4 Halkla İlişkilerin Türkiye’de Gelişimi

Türkiye’de halkla ilişkiler anlayışı Batı’daki, özellikle de ABD’deki gelişimi gösterememiştir. Osmanlı imparatorluğu döneminde yaptırılan kervansaraylar, halkın faydalanabileceği çeşmeler, padişahın belirli dönemlerde halkın ihtiyaçlarını dinleme faaliyetleri çok basit birer halkla ilişkiler örneği olarak değerlendirilebilir. (Okay ve Okay, 2001 : 14)

Cumhuriyet döneminde, yönetimlerin halkçılık hizmet anlayışlarına karşın, Osmanlı İmparatorluğundan kalan bürokratik yapı ve zihniyet iyileştirme çalışmalarını geciktirmiştir. Yeni düzenlemeler için uğraşlar verilmiş, ağır aksak işleyen yönetim konusu çok partili yaşama geçildikten sonra hükümetlerin programlarında, idari reform

çalışmalarında, kalkınma planlarında ve yıllık programlarda önemli yer tutmuştur. Cumhuriyetin kuruluşundan çok partili yaşama geçilen 1946 yılına kadar geçen süreçte, işbaşında bulunan hükümetlerden yalnız 1 Kasım 1946 tarihinde kurulan Celal Bayar hükümetinin programında polis-halk ilişkilerine ilişkin bir hükme yer verilmiştir. (Bülbül, 1998 :77)

Çağdaş anlamda ilk halkla ilişkiler çalışması ise 1961’de kurulan Devlet Planlama Teşkilatı’nın Koordinasyon Dairesi bünyesinde Temsil Şubesinin yer alması ile başlamıştır. Türkiye için çok yeni bir konu olan plan fikrinin yerleştirilmesi için, çeşitli kuruluşlardan uzmanlar bir araya getirilerek başarılı bir çalışma yapmış ve konunun politikacılar, basın ve kamuoyu tarafından bir yıl içinde tanınıp kabul görmesini sağlamışlardır. (Okay ve Okay, 2001 : 16)

1962 yılında Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi (MEHTAP) olarak bilinen raporun, Türk kamu yönetimindeki halkla ilişkiler uygulamaları konusuna yer verdiği bilinmektedir. Raporda özetle, Türk kamu yönetiminin tüm kurumlarında halkla ilişkiler amaçlı mekanizmaların oluşturulması gerektiğini dile getirilmiştir.(Yayınoglu, 2005 :22-23)

Özel kesimde ise ancak 1970’li yıllardan sonra halkla ilişkiler çalışmalarının başladığı izlenmiştir. Başta bankalar olmak üzere büyük kuruluşlar bünyelerinde halkla ilişkiler birimleri aracılığı ile duyarlı kitlelerle iletişim kurmaya çalıştılar ve batılı örneklerden hiç de aşağı kalmayan uygulamalar sergilemeye başladılar. Ülkemizde 1971 yılında İstanbul’da ilk kez Halkla İlişkiler Derneği kuruldu.(Sabuncuoğlu, 2001 :10)

1971 yılında İdari Reform Danışma Kurulu; 1984 yılında Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği Kararnamesi; 1991 yılında kısa adı KAYA olan Kamu Yönetimi Araştırması Genel Raporu'dur.

Yukarıda sayılanlardan başka, son dönemlerde halkla ilişkilerle ilgili iki önemli gelişmeden daha söz edilmektedir ki bunlardan birisi Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) diğeri de 2004 yılında yürürlüğe giren 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Yasası'dır. (Canöz, 2008 :142)

II.5 Halkla İlişkilerin Amaçları

Halkla ilişkilerin temel amacını, hedef kitleleri etkilemek oluşturmaktadır. Bu bağlamda, uygulamalarla hedef kitleler, belirli bir inanış ya da eyleme yönlendirilir.

Halkla ilişkiler çalışmaları iki yönlü bir iletişim olgusu olduğundan, hedef kitlelerden gelecek tepki ve eleştirileri dikkate alıp gerekli düzeltme ve iyileştirmeleri yerine getirecek ve amaca ulaşılmasına ivme kazandıracaktır.

Genel amaç, hedef kitleleri inandırmak (örneğin, çalışmalara katılma, seçimlerde oy verme, bir malı satın alma, çifte bahis ve şans oyunları oynama vb.) bir eyleme katılmalarını sağlamak için doğru yollardan giderek, onay yaratmak, ikna etmek ve etkilemektir.

Hedef kitlelerin, gönderme yapılan iletilere karşı, değerlendirmeleri saptandığı takdirde; uygulamaların ne denli yararlı olduğu anlaşılabilceği gibi, belirlenen eksikler ve hatalar düzeltilerek, daha etkili çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Genel anlamda, halkla ilişkilerin amaçlarından biri de ekonomik kalkınmayı olumlu yönde etkilemektir.

Başarılı halkla ilişkiler uygulamalarıyla, halkın çoğu yatırımlarda devletle elele vermesi gerçekleştirilmekte, bu konuda açılan kampanyalara ilgi göstererek katkıları sağlanmaktadır. Daha çok vergi toplanması, savurganlığın önlenmesi, yine başarılı halkla ilişkiler çalışmalarıyla mümkün olmaktadır. Bu konuda, örnekleri daha da çoğaltabiliriz. Bütün bunları alt alta topladığımızda halkla ilişkiler uygulamalarının ekonomik kalkınmalarda da önemli bir işlev üstlendiği gerçeği ortaya çıkmaktadır. (Bülbül, 1998 :16-17) Halkla ilişkilerin gerçek amaçlarını şu şekilde özetleyebiliriz.

-Halkla ilişkiler, halkı aydınlatmak ve onlara çalışmalarını benimsetmek,

-Halkta yönetime karşı olan olumlu davranışlar yaratmak,

-Halkın yönetimle olan ilişkilerinde işlerini kolaylaştırmak (müracaatı kolaylaştırma, bilgi verme),

-Kararların isabet derecesini arttırmak için halktan bilgi almak,

-Kanun ve nizamlara uyulmasını sağlamak için bunlar hakkında halka aydınlatıcı bilgi vermek (trafik kuralları, yasaklar, v.s.),

-Halkla işbirliği sağlayarak hizmetlerin daha çabuk ve kolay görülmesini sağlamak (okul, hastane, yol yapımı, okul aile birliği toplantıları gibi),

-Halkın dilek, istek, tavsiye, telkin ve şikayetlerinden yapılan çalışmalarda, hazırlanan yasa, tüzük ve diğer tasarımlardan yararlanmak, aksaklıkların giderilmesi için yapılan çalışmalarda bunları değerlendirmektir.

-Halkla ilişkilerin amacı, özel ve kamu yararlarına cevap vermeye çalışmak ve herkesin kişiliğine hürmet ederek sosyal sorumluluk duygusu yaratmaktır. (Tortop, 1998:10)

II.6 Halkla İlişkilerin İlkeleri

Halkla İlişkiler çalışmalarının temel ilkelerini sekiz maddede özetleyebiliriz;

II.6.1 İki Yönlü İlişki Kurmak

Daha önce incelendiği gibi halkla ilişkiler, reklamcılık ve propagandadan farklı olarak iki yönlü ilişkiyi gerekli kılar. Bir yandan bilinçli bir halkla ilişkiler kampanyası ile kamuoyuna gerekli ve yeterli bilgiler sunarak onun ilgi ve desteği kazanılırken, öte yandan halkın örgütlerden beklentileri, istek ve tepkileri anlaşılmaya çalışılmalıdır. Toplum ve örgüt arasında oluşturulan sağlıklı iletişim kanallarıyla iki tarafın birbirini tanıması ve etkileşmesi sağlanmalıdır. Sadece örgütün belirli politika ve uygulamalarını kamuoyuna tek yanlı yansıtması halkla ilişkiler değildir.

II.6.2 Doğru Bilgi Vermek

Halkla ilişkilerin her aşamasında dürüst davranmak, araştırma ve değerlendirmede, mesajların ve programların hazırlanmasında, planların uygulanmasında dürüstlükten ayrılmamak, çalışmaların başarı oranını arttırır. Kamuoyunun inanç ve desteğinin kazanılması halka doğru bilgi vermekle olasıdır. Onurlu çalışma, doğruluk ve güvenilirlik halkla ilişkilerin vazgeçemeyeceği ilkelerdir. Doğruluk ilkesi, gerçeklerden ayrılmamak olduğu açıktır. Halkla ilişkiler sanatında yalnız gerçeğin yeri vardır, gerçek olan duyurulur,

tanıtılır. Gerçek olmayanın tanıtılması, duyurulması yolunda bir öneri, halkla ilişkiler uzmanı ya da örgütünün üzerinde bile durmayacağı bir konudur.

Halkla ilişkilerde amaç, bir örgütü olmak istediği gibi değil olduğu gibi tanıtmaktır.

II.6.3 İnanırcılık

Sosyologlar toplumlara iş yaptırmak için üç yol olduğundan söz ederler. Zor kullanmak, para harcamak ve inandırmak. Zor kullanmak, kullanılan zorun ağırlığına göre, zamanla her türlü direnci kırabilecek bir yoldur. Ancak, kullanılan baskı ortadan kalktıktan sonra her şey eski haline dönüşeceğine göre, zora başvurmanın uzun vadede yararlı olacağını düşünmek mümkün değildir. Üstelik, baskının devamı boyunca biriken kin ve nefretin, baskıdan sonra intikam şeklinde tepkiye dönüşme tehlikesi zorun getirdiği faydayı yıkıp götürecek zararlar yaratma ihtimali, bu çareye kolayca başvurulmasını önleyici bir faktördür. Para için de aynı şey söylenebilir. Paranın açamayacağı kapı olmayacağı görüşü ancak para yettiği sürece doğru olabilir. Para bittiği zaman, yaptırılan işler duracağı gibi, bozulan moral değerlerini tamir etmek de imkansızlaşacak yani ortaya çıkan zararlar, önceki faydaları silip süpürecek kadar büyük olacaktır. Öyleyse uzun vadede en yararlı çare inandırma, ikna etme yoludur.

II.6.4 Sabırlı Çalışmak

Halkla ilişkiler planlı ve programlı bir çalışmadır. Kamuoyunda etkinlik yaratmak kolay bir iş değildir. Önce geniş boyutlu araştırma gerektirir. Toplumun tutum ve davranışları, alışkanlık ve gelenekleri, nelerden hoşlandığı ya da hoşlanmadığı öncelikle araştırılmalıdır. Bu bilgi toplama aşamasında çeşitli yöntemler kullanılabilir. Örneğin, hedef kitle olarak alınan kesimin özellikleri çeşitli yayınlar taranarak ve incelenerek

araştırılır. Ayrıca o kitleyi temsil edebilecek belirli kişilerle görüşme yapılır, kişisel soruşturmalara girilir ya da anket uygulanır. Daha sonra bu bilgilere dayanarak halkla ilişkiler planları düzenlenir. Bu planlarda kullanılacak araçlar, kamuoyuna iletilecek mesajlar belirlenir, halkla ilişkiler bütçesi hazırlanır ve kampanyada görev alacak personelin nitelik ve niceliği saptanır. Bu plan kuruluşun üst yönetimi tarafından onaylandıktan sonra, genel uygulamaya geçmeden önce küçük bir örnek grup üzerinde pilot çalışma yapılır. Böyle bir ön uygulama aksaklıkların ortaya çıkmasını ve maliyetlerin azaltılmasını sağlar. Sonuçlar olumlu görüldüğü takdirde halkla ilişkiler kampanyasının uygulanmasına geçilir. Bütün bu çalışmalar görüldüğü gibi uzun bir zamanı gerektirir. Bir başka anlatımla halkla ilişkiler sonuçları uzun dönemde alınan bir çabadır ve sabırlı bir bekleyiş ister.

II.6.5 Yaygın Sorumluluk

Halkla ilişkiler çalışması örgütte sadece halkla ilişkiler bölümünün ya da örgütte görev alan bir iki halkla ilişkiler uzmanının yapacağı çalışma değildir. Genel bir tanımla halkla ilişkiler sorumluluğu örgütün genel müdüründen tabanda çalışan işçisine kadar herkesin omzundadır. Telefondaki santral memurundan kapıdaki danışman ve bekçiye, veznedeki görevliden işçiye kadar tüm yönetici ve işgören kesimi halkla ilişkiler konusunda kendisini sorumlu hissetmelidir.

Halkla ilişkiler tatlı bir tebessüm ve güler yüzle başlar. Telefondaki sekreterin sıcak ve dostça davranışı, yeterli bilgi vermesi, kapıdaki danışma görevlisinin gelen kişiye yakın ilgisi ve sıcak karşılaması birer halkla ilişkiler uygulamasıdır. Bu nedenle tüm personelin halkla ilişkiler konusunda sürekli eğitilmesi ve yetiştirilmesi gerekir.

II.6.6 Açıklık

Halkla ilişkiler konusunda titizlikle uygulanması gereken ilkelerden biri de açıklık ilkesidir. Modern örgüt anlayışı şeffaf yönetimi benimser. Bir benzetme yapmak gerekirse örgüt ‘camdan bir ev’ olmalıdır.

Örgütlere ilişkin bilgiler hedef kitleye çekinmeden ve gerçekleri gizlemeden iletilmeli, örgütün amaçları, örgütsel yapısı, finansal ve ekonomik gücü, pazar alanları, ürünleri, kuruluşun sosyal içerikli çalışmaları hiç bir şekilde gizlenmeden olduğu gibi halka açıkça tanıtılmalıdır. Bu davranış örgüte güven ve desteği daha çok artıracak ve özellikle örgütün zaman zaman özeleştirisi yapması ve bunu kamuoyuna açıklamaktan kaçınmaması güven duygusunu iyice geliştirecektir.

II.6.7 Yineleme ve Süreklilik

Halkla ilişkiler de hedef kitleyi etkilemek ve iletilen mesajları kalıcı kılmak için tıpkı reklamcılıkta olduğu gibi yineleme yöntemini uygulamalıdır. Amaç hedef kitlenin iletilen mesajı belleğine geçirmesi ve kolay kolay unutmamasıdır. Yineleme aynı zamanda pedagojik bir yöntemdir. Kişiler yinelenen mesajları beyin merkezine yerleştirir ve küçük simgeler kullandığında mesajı anımsarlar. Üstelik bu tür çabalar bir defaya özgü olmayıp yineleme süreci içinde süreklilik sunarlar. Ancak aynı tür mesaj ve semboller zaman içinde bıkkınlık yaratabilir. Halkta ilişkiler uzmanları halkın nabzını, eğitim ve tepkilerini yoklayarak usanma ve bıkkınlık noktasına gelmiş mesajları yeniden düzenleyerek, değişik bir görüntüde sunmaya ve yeni bir kabullenme süreci yaratmaya çalışmalıdırlar.

II.6.8 Firma İmajı

Firma imajı, çeşitli kuruluşlar hakkında insanların kafalarında oluşan düşünceler

resimler anlamına gelir. Bu resimler dolaylı ya da dolaysız algılar ve deneyimler sonucunda oluşmaktadır. Yani kişilerin kuruluşlar hakkında duydukları, gördükleri ya da doğrudan kuruluşla ilişki kurduklarında edindikleri kanının görüntüsü 'firma imajı' olmaktadır.

Halkla ilişkilerin eri önemli ilkelerinden ve belki de amaçlarından birisi kamuoyunda olumlu bir firma imajı yaratma çabasıdır.

Örgütü yönetenler firmaya her şeyden önce toplumsal katkı, yönetim felsefesi, kültür, liderlik, yaratıcılık ve açıklık gibi yararlar sağlar. Ayrıca ümit, beklenti, gerçekler ve çalışanların yönetime katılımı ve doyumunu gibi katkılar elde edilir. Bir örgütün başarısı, ürün ve hizmetin maliyeti, kalitesi, firmanın dürüstlüğü ve toplumcu davranışlarıyla kanıtlanır. Tüm bu faktörler giderilmezse bir örgütte halkla ilişkiler açısından önemli sorunlar yaşanır.(Sabuncuoğlu, 2001 :53-58)

II.7 Halkla İlişkilerde Kullanılan Araçlar

Halkla ilişkiler uygulamasının kullandığı araçlar belki bir sıralamaya uygun gelmeyecek kadar çoktur. Ancak gerek evrensel olarak uygulanan, gerekse halkla ilişkileri bir ilgi alanı olarak görüp değerlendiren çalışmaların sonuçlarına bakılarak belirli bir sıralama yapmak olanaklıdır. Bir başka tanımla bir örgüt görevlisinin müşterisiyle sözlü ilişkisi de bir halkla ilişkiler olayı, bunun yanında basın bildirisi dağıtması da bir halkla ilişkiler olayıdır. Ancak ikinci örnekte kullanılan yöntemin araç olma özelliği ile birlikte teknik belirli özellikleri bulunmaktadır ki onun halkla ilişkiler uygulamasında yer etmesinin en önemli nedeni de burada yatar. (Kazancı. 1980 :119) Şimdi bu araçları konuyla ilgili olduğu ölçüde teknik özellikleri ile birlikte ele almaya çalışalım.

II.7.1 Basılı Araçlar

Halkla ilişkiler alanında kullanılan yazılı araçlar, gazete, dergi, broşür, el kitapçığı, bülten, yıllık raporlar, mektup, pul, kartvizit, v.b. araçlardır. Bu araçlar gerek örgüt içinde çalışanlara gerekse örgüt dışında yer alan çeşitli kişi ve kuruluşlara iletilerek kuruluştaki gelişmeler konusunda bilgi aktarır. Amaç kuruluşu iç ve dış çevreye tanıtmaktır. Ancak bu tanıtım, abartmalı olmaktan uzak, reklam kokmayan, doğru bilgiler içeren yönde olmalıdır.

II.7.1.1 Gazeteler

Halkla ilişkilerde en çok kullanılan araçların başında gazeteler gelmektedir. Ancak gazetelerden istenilen biçimde yararlanabilmek için onların özelliklerini ve en önemlisi çalışma düzenlerini bilmek gerekmektedir. Gazetelerin işledikleri konulara, ağırlık verdikleri sorunlara göre bir sıralaması yapılabilir. Bu sıralamaya uygun olarak da her gazetenin belirli bir kategori içinde kalan okuyucu kitlesi bulunur. (Kazancı. 1980 :119)

Halkla ilişkilerde kullanılan en ilginç bilgi aktarma ve kuruluşu tanıtmaya araçlarından biride gazetedir. Bu yayın organı başta kuruluştaki çalışanlar olmak üzere örgütün ilişki içinde bulunduğu kuruluşlara da dağıtılır. Örgütün ekonomik, sosyal, teknik yapısı, yatırımları ve son gelişmeler konusunda bilgi aktarılır, ayrıca çalışma koşulları ve doğum, ölüm, işe yeni giren ve çıkanlar, mutlu günler gibi kişisel haberler verilebilir. (Sabuncuoğlu, 2001 :139)

II.7.1.2 Dergiler

Dergiler, gazetelere göre daha uzun zaman dilimleri içinde çıkarılan halkla ilişkiler aracıdır. Genellikle aylık ya da bir kaç aylık periodlar şeklinde çıkar ve gazetelerden daha

çok sayfalıdırlar.

Dergiler haberler, röportaj ve magazin türü konulara ağırlık verir. Ancak hangi okuyucu kitlesine hitap edeceği önceden iyi saptanmalı ve ona göre hazırlanmalıdır. Halkla ilişkiler uzmanı hangi tür kitleye seslenecekse, ona en kısa yoldan ulaşacak ve okunmayı sağlayacak önlemleri almalıdır. Uzun ve reklamlara boğulmuş grafiklerle süstenmiş yazılara yer verilmemelidir. Yazıların başında bir iki paragrafla konunun özeti yapılmalıdır. Dergilerde bazı röportajlara yer verilmesi ilginç karşılanabilir. Ancak bu röportajlarda fotoğraf kullanılmalı, açık bir dil ve okuyucuyu bıktırmayan yorum ve mesajlar verilmelidir.

II.7.1.3 El Kitapçığı ve Broşürler

Broşür genellikle az sayfalı, ufak bir dergi boyunda basılan bir tanıtma aracıdır. Daha çok 8 ila 16 sayfa arasında basılır ve önemli özelliği bol resimli oluşudur. İçinde resim ya da tablo yerine bol yazı bulunan bir broşür amacından uzaklaşmış demektir. Broşürlerin renkli olması, sayfalarının sunulan konu bakımından belli bir sıra izlemesi, anlaşılması ve dikkati dağıtmaması bakımından yararlıdır.

Broşürler daha çok kuruluşu tanıtan özlü bilgiler içerir. Örgütün üretim ve sosyal tesislerinde renkli görüntüler verir. Kuruluşundan bugüne dek gelişmeler grafik ve tablo üzerinde gösterilir ve ülke ekonomisine katkısı belirtilir. Broşürler örgüte yeni gelen ve gezen kişilere, ayrıca kuruluşu tanımak isteyenlere verilir.

El kitapçığı örgüte yeni gelen ve giren personele kuruluşu çok yönlü tanıtan, yeni elemanın hak ve sorumluluklarını gösteren kitapçıktır. Bunlar broşürlerden farklı olarak resimli sayfalar yerine daha uzun yazıları içeren sayfalardan oluşurlar.

El kitapçığı içinde örgütün kuruluş ve çalışma konusu tanıtıldıktan sonra personele uygulanan ücret, prim, izin, tatil, kütüphane, eğitim, sportif faaliyetler, yemekhane, kantin, lojman, çalışma saatleri, çalışma koşulları, yükselme sistemi, ceza ve ödüllendirme sistemi ve öneri yöntemleri gibi konularda bilgi verilir. (Sabuncuoğlu, 2001 :141)

II.7.1.4 Afiş ve Pankartlar

Afişler belirli sloganlar ve çizgilerle kişilerin ilgi ve dikkatini belirli konulara çekmek amacıyla düzenlenirler. Ancak iletilmek istenen mesaj ile kullanılan sözler ve resimler arasında her zaman tam bir uyum sağlandığı söylenemez. Kısa fakat etkileyici sözcüklerden oluşan, anlatımı kolaylaştırıcı çizgileri yansıtan afişlerin düzenlenmesi ayrı bir beceri ve sanat işidir.

Yazılı araçların bir başkası pankartlardır. Bunlar daha çok vitrin, ilan tahtaları gibi yerlere konulur. Boyutlan ufak olup üzerinde büyük punto ile yazılmış yazılar bulunur. (Kazancı. 1980 :125)

II.7.1.5 Bültenler

Bültenler konuyla ilgili olan kişilerin dikkatlerine sunulan çalışmalardır. Hacim bakımından az sayfaları olup konuyla ilgili değişik bilgilere, güncel verilere ve olaylara da yer verilebilir. Örneğin, Milli Prodüktivite Merkezi'nin yayınladığı aylık bültenler hem kurumu tanıtmakta hem de ilgililere dünya ve Türkiye ekonomisinden rakamlarla bilgi vermektedir. Aynı tür bülteni Ticaret ve Sanayi Odaları da yayınlamaktadır.

Bültenler örgüte ilişkin haberleri çalışanlara ve kuruluş dışında ilgili kişilere ulaştıran araçlardır. Örneğin, o ay içinde yapılacak toplantı, konferans, seminer, düğün,

nişan, anma günü, açılış v.b. gibi konular tarih ve yer gösterilerek ilgili kişilere önceden gönderilir.

II.7.1.6 Diğer Basılı Araçlar

Yukarıda sayılan yazılı araçların dışında ayrıca yıllık raporlar, mektup, kartvizit, pul karikatür, pankart ve el ilanları sayılabilir.

Yıllık raporlar örgütün bir yıl içinde yapmış olduğu çalışmalarını özetleyen bir belgedir. Kuruluş ortaklarına bankalara ve ilgi duyan diğer kurumlara dağıtılabilir.

Mektuplar, diğer iletişim araçlarından farklı olarak toplumsal değil kişisel bir araçtır. İyi yazıldığında hedef kitleyi bizzat ziyaret etmek kadar etkili olabilirler. Bir olayla ilgili bilginin sunulması ve bilgi istenmesi, bir davet veya bir yeniliğin duyurulması gibi amaçlarla yazılabilir. Ancak mektubun etkili olması için inandırıcı, samimi, açık, anlaşılır ve ikna edici nitelikte olması gerekir. Ayrıca mektup kağıdın tek yüzüne yazılmalıdır. Mektupların gönderileceği adresler için halkla ilişkiler uzmanları bir adres arşivi oluşturmalıdır. Bu iş bilgisayar kullanılarak daha kolaylıkla yapılabilir.

Halkla ilişkiler konusunda bir kampanya açıldığında etkili sloganların yazıldığı, büyük puntoların kullanıldığı pankartlardan yararlanılabilir. Kalıcı, etkileyici ve ilgi çekici sloganların seçildiği ve yazıldığı pankartlar çevrede, vitrinlerde, belirli toplumsal merkezlerde kullanılabilir.

Ayrıca, elden verilen veya bir uçaktan atılan el ilanları da halkla ilişkiler kampanyasında kullanılabilir. Yeni açılan bir kuruluşu ya da yeni bir ürünü tanıtmak amacıyla bu yol denenebilir.

Halkla ilişkiler bölümünün kullanacağı yazılı araçlar içinde ayrıca kurum kimliğini yansıtan antetli kağıtlar, kartvizitler, bayram kartları, özel bastırılmış pullar, karikatürler kullanılabilir. Bu yazılı araçlar kuruluşun ortak amblemini ve kuruluşun seçtiği özel renkleri taşımalıdır ve standart bir özellikte olmalıdır. Bu tür iletişim araçlarında kullanılan standardize edilmiş semboller firma imajı yaratma açısından son derece etkili olmaktadır. (Sabuncuoğlu, 2001 :142-143)

II.7.2 Sözlü Araçlar

Bir örgütte kullanılan yazılı iletişim araçlarının dışında halkla ilişkiler uzmanlarının etkili biçimde yararlanabileceği sözlü iletişim araçları vardır. Bunlar, yüz yüze görüşme, telefonla görüşme, toplantılar, konferans ve seminerler şeklinde özetlenebilir.

II.7.2.1 Yüz Yüze Görüşmeler

Sözlü iletişimde en yaygın biçimde kullanılan araç yüz yüze görüşme ya da konuşmadır. Halkla ilişkilerde yüz yüze görüşme örgütü temsil eden kişilerle halk grupları arasında yapılan konuşmalardır. Tüzel kişiliğe sahip olan bir örgüt ile aynı özelliğe sahip bir başka kuruluş adına konuşan sonuçta insandır. Bunlar örgüt adına yönetici, işgören, uzman olabilir, karşı tarafta ise tüketici, kurum temsilcisi, bankacı, sendikacı v.s. olabilir. Yüz yüze yapılan görüşmeler yazılı iletişimden daha etkili sonuçlar doğurur. Çünkü yazılı iletişim daha çok tek yönlü işler, oysa sözlü iletişim ve özellikle yüz yüze iletişim iki yönlü çalışır. Bu durumda verici konumunda bulunan kişi karşı tarafın algılama, davranış ve tepkilerini anında saptayabilir. Kaldı ki yüz yüze yapılan iletişimin sonucunda alıcı ya da hedef kitle olumlu bir izlenim edinmişse bu izlenimlerini başkalarına aktararak kurum adına bir hizmet getirmiş olacaktır.

II.7.2.2 Telefonla Görüşmeler

Sözlü görüşmenin bir başka aracı da telefondur. Yüz yüze gelmemekle birlikte telefonla görüşme halkla ilişkilerde önemli bir araçtır. Örgüt adına konuşan kişi ile karşı taraf arasında bir diyalog kurma fırsatı yaratılır. Karşı tarafa bir uyarı şansı olmadığına göre örgüt adına konuşan kişinin bazı kurallara uygun davranması gerekir. Bu kurallar şöyle sıralanabilir:

-Zil sesi üzerine telefonu açan kişi kendisini tanıtmalıdır.

-Telefonun defalarca çalınmasına izin verilmemelidir.

-Ses tonu ne çok yüksek ne de karşı tarafın zor duyacağı kadar kısık olmalıdır.

-Telefonda gereksiz konuşmalara yer vermeden konu ve amaç kısaca anlatılmalıdır.

-İstenen bilgi başka bölümleri ilgilendiriyorsa ilgili servisle görüşme olanağı yaratılmalıdır.

-Çok beklenmesi gerekiyorsa karşıdaki kişinin numarası alınarak daha sonra aranmalıdır.

-Konuşurken el altında mutlaka kağıt kalem bulunmasına dikkat etmelidir.

II.7.2.3 Toplantı, Konferans ve Seminerler

Sözlü iletişim araçlarından biri de kurum dışından gelen çeşitli kişiler ve kuruluşların temsilcileriyle yapılan toplantılardır. Toplantılar yerinde, zamanında ve

istenen koşullara uygun biçimde gerçekleştirilirse çok yararlı sonuçlar doğurur. Aksi halde toplantı katılanlar açısından sadece bir zaman tuzağı yaratır.

Halkla ilişkiler açısından toplantılar bilgi verme, değerlendirme ya da bilgi alma amacıyla yapılabilir. Katılanlar karşılıklı görüş ve düşüncelerini açıklayarak bilgi alış-verişine girişir ve örgüt katılanlara toplantı sırasında en doyurucu tanıtıcı bilgileri sunar.

Tek yönlü bir iletişim aracı olarak konferans, belirli bir süre içinde oldukça geniş bir kitleye değişik görüşlerin iletilmesini sağlar. Konuşmacı ile katılanlar arasında bir diyalog kurulmaması nedeniyle sunulmak istenen konunun ne ölçüde anlaşıldığı bilinmemektedir. Bilinen tek şey, konferans aracılığıyla katılanlara bazı bilgi ve düşüncelerin verilmek istendiğidir. Konferans sayesinde, yazılı olarak veya teker teker karşılıklı ilişki yoluyla çok zaman kaybını gerektirecek bir iletişim olayı sadece bir kaç saat içine sığdırılabilmektedir. Buna karşılık konferansın tek yönlü olması geribildirim engeller ve eğer konferans konusu yeterince ilgi çekmiyorsa beklenen etkinliği sağlamayabilir. İyi bir konferanstan söz edebilmek için katılanların önceden konu üzerinde bilgilendirilmeleri, konuşmacının toplum psikolojisini iyi bilmesi ve ilgiyi sürekli olarak konu üzerine çekme yeteneğine sahip bulunması gerekir.

Seminerler ise konferanslara göre daha uzun sürelidir. Katılanların belirli konularda aydınlatılmaları ve güncel sorunların tanıtılması ve tartışılması sağlanır.

II.7.2.4 Sergi ve Fuarlar

Sergi, belli bir yerde halka resim, grafik, şema, harita yazılar gösterilerek bilgi vermek biçimindeki halkla ilişkiler aracıdır. Canlı bir biçimde bilgi verdikleri, kimi durumlarda da bir çalışmanın sonucunu ortaya koydukları için etkileyicidirler. Bazı

otellerin düzenlediği karikatür sergileri, bankaların düzenlediği resim, el sanatları, minyatür v.s, gibi sergiler kamuoyu tarafından ilgiyle izlenir ve bu sergileri düzenleyen örgütler de halk tarafından saygıyla ve sempatiyle karşılanır. Bunun dışında örgütün yaptığı çalışmaları tanıtıcı biçimde görüntüleyen sergiler örgütün halkla ilişkiler politikasına önemli katkılarda bulunur.

Öte yandan, ulusal ve uluslararası düzeyde organize edilen fuarlara örgüt kendi ürünleri ve hizmetlerini tanıtmak amacıyla katılabilir. Fuarlar oldukça yaygın bir halkla ilişkiler aracıdır. Fuarı gezecek binlerce insana kuruluşu tanıtmaya fırsatı doğmaktadır. Örneğin ülkemizde her yıl düzenlenen İzmir Fuarı Uluslararası bir üne ve niteliğe sahiptir. Örgütler kendi adlarına hazırladıkları pavyonlarda ilgi çekici gösteriler, film, panolar, slayt ve broşürlerle tanıtıcı çabalara girişirler.

II.7.2.5 Diğer Sözlü Araçlar

Yukarıda sayılanların dışında örgütün organize ettiği konserler, törenler, geziler, kokteyl, yemek, eğlence, özel gün, kongre, panel, çizgi film, kapalı devre televizyon yayınları gibi çeşitli araçlar kullanılabilir. Bunlardan hangisinin ne zaman kullanılacağı ise, halkla ilişkiler uzmanının bilgi, becerisi ve deneyimine bağlıdır. Doğru seçim etkinliği artırır ve halkla ilişkiler kampanyasını olumlu yönde destekler. (Sabuncuoğlu, 2001 :155)

II.7.3 Yayın Araçları

Yayın araçlarından amacımızın kulağa ve göze hitabeden kitle iletişim araçları olduğunu hemen belirtelim. Bu araçların yazılı basına oranla belirli bazı üstünlükleri bulunmaktadır. Örneğin radyoyu dinlemek için okuryazar olmaya gerek yoktur. Dolayısıyla herkese yönelebilen bu araçlar özellikle azgelişmiş ülkelerde önemli birer araç

durumundadırlar ve bu araçların halkla ilişkiler uygulamasındaki etkisi yoğun olmasa bile basına oranla daha yaygındır.

II.7.3.1 Radyo

Radyo halkla ilişkiler aracı olarak etkili bir biçimde kullanılabilir. Radyonun hemen hemen tüm programlarından bu konuda yararlanılabilir. Haber bültenleri, dokümanter programlar, açık oturumlar, röportajlar hatta kısa anonslar halkla ilişkiler uygulaması içinde kullanılabilirler. (Kazancı, 1980 :125-126)

Radyonun üstünlüğü bir kaç noktada toplanabilir. Radyo geniş bir dinleyici kitlesini etkiler, alışkanlık ve güven nedeniyle radyoya kişisel yakınlık hissedilir ve yüzyüze ilişkiye yakın bir durum yaratır. Öte yandan, diğer araçlara göre radyo daha hızlı bir haber dağıtma özelliğine sahiptir.

1920'li yıllarda Avrupa'da, 1926 yılında ise Türkiye'de ilk radyo yayınlarının başladığı izlenir. Radyo yayını çok geniş bir kitleyi kapsamına aldığı için halkla ilişkiler açısından büyük önem taşır. Bu nedenle, örgüt, radyo kanalıyla halka ulaşmanın yollarını aramalı ve gerekirse radyodan zaman satın almalıdır. Ancak halkla ilişkilerde amaç, radyo dahil bütün tanıtım araçlarından ücretsiz biçimde yararlanmaya çalışmaktır.

Radyonun hemen bütün programlarından halkla ilişkiler konusunda yararlanılabilir. Haber bültenleri, dokümanter programlar, açık oturumlar, röportajlar hatta kısa anonslar halkla ilişkiler uygulaması için de kullanılabilir. Radyo da tıpkı gazetede olduğu gibi haber niteliği taşıyan mesajlar yer alabilir. Burada haber bültenlerine girebilmek için redaktör ve spikerler ile iyi ilişkilerin kurulması gerekir. Bunun dışında radyo için hazırlanan haber, kitleleri yakından ilgilendiren bir öncelik taşınmalıdır.

II.7.3.2 Televizyon

Radyoya ek olarak televizyonun söyleneni görüntü ile güçlendirmesi, görüntüyü ön plana getirip belirli düşünce ve görüşü oluşturması radyoya oranla onu kuşkusuz daha etkili bir duruma getirmektedir. Sese ek olarak ortaya bir de görüntü gelmektedir. Halkla ilişkiler konusunda radyo için söylenenleri televizyon için de olduğu gibi geçerli kabul etmek gerekir. Burada denilebilir ki televizyon radyoya göre daha sınırlı bir kitleye hitap etmektedir, ancak ekran karşısındaki seyirciyi bu araç kolayca etkileyebilmektedir.

Örgüt, televizyon idaresi ve çekim ekibiyle iyi ilişkiler kurduğu takdirde açılış, yıldönümü, yeni ürün, anma ve kutlama günlerinin ekrana yansımaları sağlayabilir. Televizyonda bir kaç dakikalık görüntü elde edebilmek kuruluş adına bulunmaz bir halkla ilişkiler fırsatı yakalamak demektir. (Sabuncuoğlu, 2001 :149)

Televizyon ve radyodan, halkla ilişkiler yönünden çok dikkatli yararlanmalıdır. Televizyonda, haberde imaj yaratmak esastır. Göze hitap eden şekiller resimler önemlidir. Bunlar seyircide uzun süre devam edecek bir iz bırakmalıdır, Radyoda ise, dinleyicinin hemen o anda ilgisini çekmek, birdenbire bir ilgi yaratmak gerekir.

Halkla ilişkiler servislerinin yararlandığı temel haberleşme kaynakları radyo, televizyon ve sinemadır. Televizyon diğer bütün kaynaklara egemen olmak durumundadır. Yabancı ülkelerde de yapılan birçok araştırmalar, televizyonun son yıllarda sinemanın da üstünde bir halkla ilişkiler aracı haline geldiğini göstermektedir. (Tortop, 1998:74)

II.7.4 İnternet

Yeni iletişim teknolojilerinin gelişmesi, hem hedef kitleler hem de örgütler açısından büyük etkiler yaratmıştır. Son yıllarda özellikle teknolojik alanda yaşanan

gelişmeler, küreselleşmenin etkilerini artırırken, küresel pazarların oluşmasını, örgütlerin ulaşabileceği hedef kitlelerin sayısının artmasını sağlamıştır Aynı zamanda yeni iletişim teknolojileri, hedef kitlelere, birçok seçeneği bir arada bulabilecekleri ve kısa süre içerisinde kurum, ürün ya da hizmet hakkında bilgi edinebilecekleri bir ortam sunmaktadır.

Yeni iletişim teknolojileri ile birlikte yönetim, pazarlama, reklam, müşteri ilişkileri, halkla ilişkiler, tanıtım, iletişim, iş yapma süreçleri, şekilleri ve stratejileri gibi pek çok kavramın içeriği ve formatı değişmiştir.

Halkla ilişkiler departmanları, kurum dışına yönelik olarak tanıma fonksiyonunu gerçekleştirirken, müşterilere, medyaya, rakiplere ve endüstriye ilişkin bilginin toplanması esnasında internet'ten faydalanmaktadır. Araştırma süreci içerisinde edinilen bilgiler, halkla ilişkilerin tanıma fonksiyonuna yönelik olarak gerek hedef kitle gerekse pazar durumuna ilişkin veri tabanları oluşturabilmek açısından büyük önem taşır. İnternet üzerinden, rakiplere ve pazara ilişkin haberleri, gelişmeleri takip etmek; rakiplerin web sitelerini inceleyerek yaptıkları çalışmalara üretilen sundukları ürün ve hizmetlere ilişkin bilgiler edinmek; çevrimiçi mülakatlar, çevrim-içi anketler, elektronik posta araştırmaları, sohbet odaları, forumlar ve portallar aracılığıyla hedef kitlelere ilişkin veri tabanları oluşturmak mümkündür. Ayrıca internet, halkla ilişkiler faaliyetleri içerisinde gerçekleştirilen araştırmaların daha kolay sonuçlandırılmasına, ölçme ve değerlendirme yapılmasına yardımcı olmaktadır. Bu sistem, halkla ilişkiler uygulamacılarına, daha çok bilgiyi daha detaylı daha hızlı ve daha ucuza edinme imkanı sağlamıştır.

Görüldüğü üzere halkla ilişkilerin gerek tanıma gerekse tanıtma fonksiyonlarını gerçekleştirirken internet'in sunduğu olanaklardan faydalanmak mümkündür. Ancak internet kanalının tüm bunlar için kullanımının hedef kitlenin özelliklerine uygun olup

olmadığı konusuna dikkat edilmelidir. Bugün bireylerin ve çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların bu teknolojiyi kullanma oranı hızla artmaktayken hala bu teknolojiyi tam anlamıyla kullanamayanların olduğu da unutulmamalıdır. Bu nedenle halkla ilişkiler departmanları faaliyetlerinde bu bilgi teknolojisini kullanırken bir taraftan da gerekli görülen noktalarda diğer tanıtım ve haberleşme araçlarını kullanmalıdır.

Örgütler, web sitelerini yapılandırırken, internet üzerinden kurumu tanıtır ve imaj çalışmalarını yaparken halkla ilişkiler ve sponsorluk faaliyetleri düzenlerken yönetim stratejilerini belirlerken, kurum içi ve kurum dışı iletişimde bu teknolojiyi kullanırken; hedef kitle analizlerini doğru yapmalı, hedef kitlelerin demografik ve sosyo-psikolojik özelliklerini doğru değerlendirmeye dikkat etmelidir. İnternet diğer iletişim araçları ile bütünleştirilerek kullanılmalı ve hedef kitlelere doğru kanallardan ulaşılması sağlanmalıdır. (Vural ve Coşkun, 2006:180-183)

II.8 Halkla İlişkilerin Çalışma Aşamaları

Halkla ilişkiler kampanyalarında izlenecek yol ve yöntemler ‘Dört Adım Kuralı’ olarak adlandırılmaktadır:

1. Araştırma
2. Planlama
3. Uygulama
4. Değerlendirme

II.8.1 Araştırma-Bilgi Toplama

Halkla ilişkiler uygulamaları için gerekli bilgileri toplamada ve araştırmada izlenecek yol ve yöntemler diğer alanlardan çok farklı değildir.

Halkla ilişkiler çalışmalarında hedef kitlelerin özellikleri, görüş ve düşünceleri, eğilimleri bilinmeden hazırlanan programlar gerçekçi ve başarılı olamaz.

II.8.1.1 Kişisel Soruşturmalar

Öncelikle, araştırma ile nelerin elde edileceğini belirlemek, bunun için de sorunu ortaya koymak gerekmektedir. Ön yargıyla yola çıkmak doğru değildir. İkinci olarak da araştırmada kullanacağımız ölçütlerin güvenilirliği gelmektedir. Bu bağlamda, anket kağıtları (soru-yanıtlı), denemeler, telefonlar ya da yüz yüze görüşmeler (soru-yanıtlı) ölçü araçları içinde yer almaktadırlar.

Üçüncü önemli nokta ise, güvenilirlik derecelerini bildiğimiz ölçü araçlarını en verimli biçimde kullanmaktadır. Araştırmayı yapacak görevlilerin nitelikleri de bu aşamada gözden ırak tutulmamalıdır.

1. Bilgi toplama, çeşitli yollarla gerçekleştirilmektedir.

2. Hedef kitlelerin özelliklerini, kitaplardan, gazete ve dergilerdeki yayınlardan, toplumda ünlenmiş kişilerin verdikleri bilgilerden saptamak mümkündür.

Ayrıca kuruluşu, halktan gelen mektuplar lider konumundaki kişilerle yapılan söyleşiler; danışma için kurulan komisyonların görüşleri gibi, daha buna benzer çeşitli kaynaklardan yararlanma yollarına gidilmektedir.

Bütün bunlar ‘Kişisel Soruşturma’ yöntemlerini oluşturmaktadır. Yüzyüze gelip soru sorulacak herkesten, doğru yanıt beklenmemektedir. Hatta çoğu kişiler tanımadıklarının sorularına yanıt vermeden kaçınmaktadırlar. Daha çok kadın denekler kapalı kutu gibidir. Kırsal kesimde, kadın erkeğinden izin almadan görüşünü açıklayamaz.

II.8.1.2 Örneklemeye Yöntemleri

Toplumun bütün kesimlerinde, herhangi bir hedef kitledeki bütün bireylere aynı soruları sormak da zaman ve personel bakımından yetersiz kalmaktadır. Bunu için de ‘Örneklemeye Yöntemi’ yeğlenmektedir. Bu yöntem, yüzde yüz kesin sonucu vermeyebilir. Ancak toplumun bütün, kesiti araştırma kapsamına alınamayacağına göre, eksiklikleri, “az hata payı” kabul edip örneklemeye yöntemi uygulamak zorundadır. Örneklemeye yöntemi üçe ayrılmaktadır.

1. Rastgele örneklemeye: Araştırma kapsamına alınacak kişiler önceden belirtilen düzene göre rastgele seçilmektedir. Örneğin, bir telefon rehberinden tek rakamlardan ya da nüfus kütüğünden sonu çift sayıyla biten kişiler araştırmaya alınmaktadır.

2. Bölgesel örneklemeye: Önce örneğe girmesi istenilen bölgeler, toplumu doğru temsil edebilecek biçimde matematiksel yollarla saptanmaktadır. Örneğin kentler... Daha sonra mahalleler ve sokakları seçilir. Sokaklarda yer alan evler ise ‘rastgele örneklemeye yöntemine’ göre değerlendirilmektedir.

3. Kota örneklemesi: Nüfustaki yaş, cins, meslek, sosyal durum (evli, bekar) yaşanan yer, kazanç durumu gibi özellikler ölçü kabul edilmektedir.

II.8.1.3 Anket Yöntemi

Kişisel soruşturma, örnekleme yöntemlerinden ayrı, üçüncü olarak bilgi toplamanın bir başka yolu da anketlerdir. Anket soruları, posta ve basın yoluyla ya da elden soru kağıtları dağıtılarak, halka ulaştırılmaktadır.

Soru kağıtlarının hazırlanması araştırmada büyük önem taşımaktadır. Araştırma yüzyüze yapılırsa, yanıtlayacak kişilere soruların açıklamasını yapma imkanı vardır. Ancak sorular posta ile ya da basın aracılığıyla ulaştırılacaksa bu imkandan yoksun bulunmaktadır. Bunun için de soruların öz ve açık, yanlışlıklara yer vermeyecek biçimde düzenlenmesi gerekmektedir.

Araştırmada elde edilecek sonuçları, önyargısız ve özenle değerlendirilmelidir. Bu nedenle değerlendirme görevlisi eğitilmiş ve deneyimli olmalı, elde edilecek veriler arşivlenmeli ve sınıflanarak korunmalıdır.

II.8.2 Planlama

Halkla ilişkiler çalışmalarının ikinci aşaması planlamadır. Bu aşamada Halkla ilişkiler çalışması için, gerekli para (bütçe) kullanılacak haberleşme araçları, görev alacak personel, kampanya süresi, plan ve programı, ulaştırılacak tanıtma mesajları (içerikleriyle birlikte) ayrıntılarıyla belirlenmektedir.

Harcanacak paranın miktarı kuruluşun ekonomik durumuna, hazırlanacak programın kapsamına bağlıdır. Haberleşme araçlarının seçimine de özen gösterilmeli, başarı için deneyimli görevlilere yer verilmelidir.

Halkla ilişkiler çalışması çeşitli konuları içine almaktadır. Kampanyada verilecek mesajların hazırlanması en önemli halkayı oluşturmaktadır. Örneğin tanıtım ve eğitim mesajı hazırlanması özel uzmanlık istemektedir. Açıklık, kısalık, uzunluk hedef kitleye ve mesajların içeriğine göre değişmektedir. Mesajlar, hedef kitleye ulaştırılmadan önce, küçük gruplar üzerinde denenirse, daha olumlu sonuçlar alınacağı kuşkusuzdur. Kampanyada çalışacak görevlilerle kuruluşun personeli arasındaki, uyum konusu da planlama aşamasında ele alınmalıdır. Bazı kampanyalar, örneğin film ya da TV programlarını hazırlamak için mevcut elemanlar yetersiz olabilir. Bu durumda film şirketleri ve TV istasyonlarının kendi elemanlarından yararlanma yoluna gidilmelidir.

Kampanya süresi, genişliği, personel sayısı, mesajların hazırlanması da planlama aşamasının çalışmaları arasında yer almaktadır.

II.8.3 Uygulama

Hazırlanan kampanya programının uygulanması, halkla ilişkilerin üçüncü adımını oluşturmaktadır.

Toplanan bilgilere göre hazırlanan, örneğin, tanıtma mesajları planlama aşamasında belirlenen kitle iletişim araçlarıyla, hedef kitleye ulaştırılmaktadır.

Uygulama sırasında çoğu kez, çeşitli kitle iletişim araçlarının bir arada kullanılmasını gerektiren değişik çalışmalar da gündeme gelmektedir. Bu bağlamda, kampanya boyunca belirlenen sürede radyo ve TV programları yayınlanacak, sinemalarda filmler gösterime girecek, gazete ve dergilerde haber ve yazılarla mesaj ya da mesajlar iletilecektir. Ayrıca sergiler fuar ve panayırılarda, tanıtma kamyonlarıyla gidilen köy,

kasaba ve kentlerde hoparlör, projeksiyon gibi araçlar kullanılarak konu açık bir dille anlatılacak, sorular, karşılıklı konuşmalarla yanıtlanacaktır.

Diğer taraftan konferans, açikoturum, seminer gibi bilimsel toplantılarda mesajlar tartışılacak ve kamuoyuna yansıtılacaktır. Görüldüğü gibi uygulamada, çeşitli kitle iletişim araçlarından, sosyal, kültürel hatta sanatsal etkinliklerden yararlanma yoluna gidilecektir.

II.8.4 Değerlendirme

Halkla ilişkiler çalışmasının son aşaması değerlendirmedir. Değerlendirmeden elde edilen veriler, çıkarılacak sonuçlar ve bilgiler, bundan sonra yapılacak ve yinelenen çalışmalar için mutlaka dosyalanarak arşivlenmelidir.

Sonuçların değerlendirilmesi kuşkusuz hedef kitleye ulaştırdığımız mesajlara gösterilen tepkiyle, (besleyici yanık, geri tepi, geri besleme ve feedback) sağlamaktadır.

Günümüzde çalışmaların içine bilgisayar sistemi de girdiğinden değerlendirme işlemi büyük ölçüde kolaylaşmıştır. Uzmanlarca yapılacak yorumlama, kampanyanın başarı derecesini ortaya koyabileceği gibi, çıkan aksaklıklar, iletişim araçlarındaki tıkanıklıklar ve başka olumsuzluklar özenle gözden geçirilerek, bundan sonraki çalışmalara ışık tutacak kaynak niteliğindeki veriler de elde edilmiş olacaktır. (Bülbül, 1998:52-55)

III.BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERDE HALKLA İLİŞKİLER

VE KARATAY BELEDİYESİNDE HALKLA İLİŞKİLER UYGULAMALARI

III.1 Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler

Halkla İlişkiler işlevinin doğuşu ve tarihsel gelişimi üzerine yazılmış hemen hemen tüm kaynaklarda, bu işlevin, hem kamu yönetiminin hem de ticari kuruluşların bir gereksinimi olarak yakın tarihlerde doğmuş olduğuna dair bilgiler verilir. Bu tarihsel gelişimde Büyük İskender ile yine aynı dönemlerin Mısır ve İran yöneticilerinin uygulamalarına değinerek, bunları bir tür halkla ilişkiler biçimi sayan kaynaklar dikkate alındığında, ilk örneklerin kamu yönetimi alanında verildiği söylenebilir. Kamu yönetimi alanındaki uygulamaların doğasının, bugün onun bir parçası olan yerel yönetimler için de uygun olduğunu düşünmek mümkündür.

Ertekin'in, J.B. Orrick'ten aktardığına göre; halkla ilişkiler terimi ilk kez Thomas Jefferson'ın 1807 yılında ABD'nin dış ilişkileri ile ilişkili olarak Amerikan 10. Kongresi'ne gönderdiği bir mesajda kullanılmıştır. Yine aynı kaynakta, bu terimin ilk kez kullanılmasının bu sefer, 1882 yılında Yale Üniversitesi'ndeki 'Halkla İlişkiler ve Hukukçuların Yükümlülükleri' başlıklı konferans olduğu da belirtilmektedir. Diğer halkla ilişkiler kaynakları da, Jefferson'ın kongreye gönderdiği mesajı bu kavramın ilk kullanılışlarından biri olarak kabul etmektedirler. Terimin adının konulmadığı dönemlerde de, adının anıldığı dönemlerde de bu mesleğin çıkış noktası kamu yönetimi alanı olmuştur.

Kamu yönetiminde Halkla İlişkiler uygulaması olarak gösterilen en eski örneklerden biri, Büyük İskender'in, seferleri sırasında fethettiği ülkelerdeki kamuoyunun

tepkisini azaltmak üzere, o halkın kültürel değerlerine uygun sembolik davranışlarda bulunmuş olmasıdır. Yönetimi altına aldığı topraklarda, o ülkenin giyim-kuşam biçimine uygun giyindiği özellikle vurgulanır. Günümüzde, bu nitelikteki uygulamalar, halkla ilişkilerde imaj yönetimi olarak adlandırılan programların bir adımı olarak görülür. Yine günümüzde, özellikle yerel yönetim kuruluşlarının başında bulunanların, buldukları yerel çevreye ve onun kültürel atmosferine uyum sağlama çabaları anlamına gelen bu tür sembolik davranışları gösterdiğini sık sık görürüz. (Yayınoğlu, 2005: 43)

Kamu kuruluşları halk yararına çalışmak, halka hizmet etmek amacı ile kurulmuşlardır. Demokratik ülkelerde yetkili organların seçilmesi ile halkın görevleri bitmemektedir. Kararların alınmasında, bunların uygulanması ve çalışmaların denetlenmesi aşamalarında halka da bir kısım görevler düşmektedir. Halkın bu çeşitli aşamalarda yardımını, desteğini, katkısını sağlamak iyi bir yönetim için gereklidir. Yönetimin başarısı için halkın bu yardım ve katkısını sağlayabildiği oranda artmaktadır. Bu yönden yönetimi başarılı kılmak için, her alanda kamu kuruluşlarının halkla yakın işbirliği gerekmektedir. (Tortop, 1998 :1)

III.1.1 Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler

Günümüzde yerel yönetimler gerek parlamenter ve gerekse merkezi yönetim tarzına sahip bütün ülkeler de görülmektedir. Ancak bu sistemler ülkeden ülkeye değişik olmaktadır. Ülkemizde mahalli idareler denilince daha çok belediyeler anlaşılmaktadır. Gerçekten bu konuda belediyeler halkla ilişkiler açısından büyük öneme sahip kuruluşlardır. Türkiye’de belediye hizmetlerinin temeli ilk olarak Osmanlı İmparatorluğu döneminde atılmıştır.

Kent yönetiminde etkin yerel yönetim birimi olan belediyeler hizmetlerde etkinliği

sağlamak amacıyla kurulmuşlardır. İl Özel İdareleri ilin yerel hizmetlerini kalkınma planı çerçevesinde yürütmekle görevlidir. Buna paralel olarak kent belediyeleri de il sınırları içinde verdikleri hizmetle, il özel idarelerinin yükünü azaltmak amacıyla kurulmuştur.

İlçelerde halkla ilişkileri belediyeler yürütmektedir. Modern belediye yönetimleri, çeşitli kurumlarca yürütülen hizmetleri tek elde toplamak, düzenlemek ve yönlendirmek için kurulmuştur. Köyler, halkın yerel ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmuş ve ülke ekonomisini önemli ölçüde etkileyen yerleşim birimleridir. Ülkemizde güvenlik ihtiyacına ve hızlı artan nüfusa dayalı olarak ortaya çıkan toplu köy şekli ayrıca ülkenin ekonomik ve sosyal yapısını derinden etkilemektedir. Köyün halka yönelik hizmetleri öncelikle sağlık, eğitim, tarım yol su hizmetleri ile bayındırlık ve temizlik işleri olarak düzenlenmiştir. Buna bağlı olarak köylerin kalkınması ve gelişmesi ile göçün önlenmesi için, bu hizmetler halka en hızlı şekilde ulaştırılmaya çalışılmıştır.

Bu konuda vakıflarda bütün sosyal yardım işlerini üstlenerek halkın çeşitli ihtiyaçlarına çözüm getiren sosyal güvenlik kuruluşlarındandır. Onun için bu kurumlar, asırlar boyu varlığını korumuş ve gelişmesini sürdürmüştür. Başka bir ifadeyle vakıflar insanların gelir dağılımındaki sıkıntılarını hafiflettiği ve işsizliğin azaltılmasına katkıda bulunduğu ve çevre düzenlemesi işinde görev aldığı için önemini hala devam ettirmektedir. (İşci, 2002: 131-132)

III.1.2 ABD ve Avrupa'da Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler

ABD'de seçimle işbaşına getirilen yerel yöneticiler yine halkın oyu ile görevden uzaklaştırılabilirler. Los Angeles 1903 tarihli eyalet kanununa göre, işini aksatan veya görevinde istismar yapan yöneticiler, yeni seçim dönemi beklenilmeden hemen görevden

uzaklaştırılırlar. Bunun için önce halktan imza toplanır. Sonra istek mazbatası düzenlenerek istenmeyen görevli azledilir. Bunun bilincinde olan ABD’li yöneticiler görevlerinde azami titizlik gösterirler. Fakat günümüzde ABD’de görevden uzaklaştırma olayı, pek rağbet bulmamaktadır.

Almanya’da belediyeler yasası, komiteler oluşturulmasına ve buna bağlı olarak referandum kurumuna yer vermiştir. Bu yasa çerçevesinde yerel yönetimlerde halkla ilişkiler ve dernek faaliyetlerine önem verilmektedir. Bunun için Almanya’da belediye meclisleri sık sık toplanarak vatandaşların şikayet ve düşüncelerini dinleyerek çözüm üretmeye çalışırlar.

Fransa’da 10 Temmuz 1976 tarihli tabiatı koruma yasası çerçevesinde düzenli şehirleşmeye, tarihi yapıların korunmasına, danışma komisyonlarının oluşmasına ve derneklere çok geniş yetkiler verilmiştir. Bütün bu işlerin yürütülmesinde yerel yönetimlerin rolüne dikkat çekilmektedir. Mediatörlük sistemini de bu uygulamada önemli rolü vardır.

İngiltere’de parlamento ve çift parti sistemine uygun yerel yönetim yapılanması görülmektedir. Mahalli idarelerin yasal olarak referandum hakkı yoktur. Ancak Galler bölgesinde tespit edilecek bazı konularda referandum ve halk oylaması yapılmasına 1972 tarihli mahalli idareler yasası çerçevesinde izin verilmiştir.

İtalya’da yerel yönetimler de halkla ilişkiler bölgesel referandum uygulamaları esasına dayanmaktadır. Bu uygulamalar yeni il ve beldenin kurulmasıyla birleştirilmesi ve ayrılması ile sıra ve isim belirlemesi vb. gibi konularda yapılmaktadır.

Avusturya’da yasa gereği, vatandaşlar mahalli idarelerin kararlarına katılmakta ve yönetimi denetlemektedirler. Burada demokrasi bütün kurumlarıyla işletilmektedir.

İsveç’te yasalar, yerel yönetimlerle dernekler arasındaki ilişkileri düzenlemektedir. Bu bakımdan şehircilik ve sosyal hizmetler alanında her mahalle ve belediye de danışma merkezleri kurulmuştur. Ombudsmanlık sistemi de bu konunun uygulamalarından biridir.

İsviçre’de buna benzer bir şekilde danışmanlık sistemi vardır. Özellikle çevre ve çocuk sağlığı konularında derneklerin ve halkın görüşüne başvurulmaktadır. (İşci, 2002: 130)

III.2 Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler İhtiyacı

Yerel yönetimlerde halkla ilişkiler gereksinimi hizmetlerin ve halkın yapması gerekenlerin ilgili hedef gruplara duyurulması olarak görülen basit düzeydeki iletişim biçiminden, seçim dışı katılımcı demokrasi programlarının yürütülmesi olarak görülen karmaşık iletişim süreçlerine kadar geniş bir yelpazede “planlı ve amaçlara yönelik iletişim yönetimi”dir.

Seçimle işbaşına gelen yerel yönetimlerin hem toplumun hem de siyasal kurumların doğrudan baskısı altında olduğu açıktır. Üstelik kar amacı gütmeyen bu kuruluşların verimli bir şekilde halka hizmet için çalışması doğası gereğidir. Sadece kendi oy potansiyellerine değil, bölge halkının tümüne yönelik çalışmaları zorunludur. Öte yandan, Yerel Yönetimlerin görev alanlarının genişliği, bu tür yönetimleri halkın sorunları ile diğer tür kuruluşlara göre sık karşı karşıya bırakır ve buna bağlı olarak da çok ve çeşitli hizmet vermelerini gerektirir.

Bu nitelikler, yerel yönetim kuruluşlarının çeşitli hedef gruplar ile iletişim

kurmasını ve bunu kuruluştaki diğer işlevler gibi bir yönetim işlevi olarak görmesini zorunlu kılar. İletişim yönetimi, başka bir deyişle halkla ilişkiler yönetimi, belediyeden halka, halktan da belediyeye doğru işleyen iletişim sürecinin planlanması, yürütülmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesini kapsar.

Yerel yönetimlerde halkla ilişkiler işlevi konuşmak ve dinlemek isteyenler ile kurulacak iki yönlü bir iletişimdir. Yerel yönetim kuruluşundaki halkla ilişkiler görevlisinin rolü de, örgütün “resmi ağzı” gibi davranarak mesaj aktarmak değildir. Aslında bu görev yerel yönetimde alınan kararların ya da verilen hizmetlerin yerel halkı nasıl etkilediğini nesnel biçimde değerlendirmek, konuları belirlemek ve kim, neyi, neden, nerede, ne zaman yaptığını açıklayacak bir iletişim programını eyleme geçirmektir. Halkla ilişkilerin görevi kötüyü iyi, iyiyi de kötü göstermek de değildir. Yerel yönetimlerin halkla ilişkiler adı altında aslında propaganda yapmakta olduğunu söyleyenlerin temel dayanağı da bu olabilir. Ancak, yeni yaklaşımlar yerel yönetimleri siyasi yönü ağır basan kuruluşlar olmaktan çıkarıp çevre halkına hizmet eden kuruluşlara dönüştürmek iddiasını taşır gibi görünmektedirler. (Yayınoğlu, 2005: 57-61)

Değişim, “Bir aktör, bir sistem ve bir çevre arasında meydana gelen, karşılıklı etkileşim olayıdır” şeklinde tanımlanmaktadır. Değişim 20. yüzyılın, 21. yüzyıla bıraktığı en önemli mirastır. Bu bağlamda, 21. yüzyıla damgasını vuracak önemli anahtar kavramlardan birisi olarak değerlendirilebilir. Değişim bir zorunluluk haline gelmiştir. Bunu ifade etmek için, “Değişmeyen tek şey değişimdir” sloganı yaygın biçimde kullanılmaktadır.

“Toplumsal yaşamı etkileyen tüm değişimler Halkla İlişkiler mesleğini icra edenlerin ilgi alanına girer” şeklinde yapılan bir değerlendirmeden de anlaşılacağı gibi,

halkla ilişkilerin değişime daha duyarlı olma zorunluluğu vardır. Bunun nedeni, hedef kitleyi etkilemenin tek yolu, hedef kitlenin duyarlı olduğu alanlarda ve algılayabileceği yöntemle hareket etmektir. 1990'lı yıllarda, hem anlam, hem içerik, hem de hız kazanarak farklı bir boyut kazanan değişimin nedenleri, dışsal nedenler ve içsel nedenler şeklinde ikiye ayrılarak açıklanmaktadır.

1. DEğİŞİMİN DIŞSAL NEDENLERİ

-Küreselleşme

-Demokratik değerlerin yaygınlaşarak kabul görmesi

-Uluslararası örgütlerin daha etkin konuma gelmesi

-Uluslararası kamuoyunun etkisinin giderek artması

-Refah düzeyinin göreceli olarak artması

-Bilgi üretimine giderek daha fazla kaynak ayrılması

-Enformasyonun hız kazanması

-Kalite anlayışının gelişmesi

-Verimlilik ve etkililik kavramlarının değişimi

-Piyasa ekonomisinin küresel hakimiyet kazanması

-Dikkate alınması gereken ekonomik ve politik faktörlerin çoğalması ve çeşitlenmesi

- Bilgi patlaması
- Konjonktürel faktörlerdeki dengesizlik ve belirsizliklerin artması
- Her türlü kaynaktaki artış ve çeşitlenmeler
- Kültürel ve sosyal bilinçlenme ve sorunların artması
- Ekolojik bilinçlenme
- Teknolojik gelişmeler
- Tüketici ve müşteri odaklılığa geçiş
- İletişimin medyalar aracılığıyla kitlesel olarak yaygınlaşması

2. DEĞİŞİMİN İÇSEL NEDENLERİ

- İşlerin içeriği ve tanımlardaki gelişmeler
- Profesyonel anlayışın gelişimi
- Daha fazla sorumluluk ve otonomi talep eden işgücü
- Yönetim anlayış ve yaklaşımlarındaki gelişmeler
- Daha organik yapılara geçiş
- Ekip çalışması yöntemlerinin yaygınlaşması
- İşletme içi iletişim sistem ve yöntemlerinin gelişimi

- Refah toplumuna geçiş özlemi
- Tüketim kalıplarının değişmesi
- Motive edici faktörlerin yeni boyut kazanması
- Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması
- Eğitimin giderek yaygınlaşması
- Demokratik değerlerin gelişmesi ve yaygınlaşması
- Bireysel özgürlüklerin yeni bir boyut kazanması (Gölönü, 2006: 76-77)

Kazancı'nın genel olarak tüm kamu yönetimi için ifade ettiği gerekçelerden özellikle üçü yerel yönetimlerde halkla ilişkiler ihtiyacının da açıklayıcısı olarak kullanılabilir. Bunlar; yönetsel etkinliği artırma zorunluluğu, yönetimim karmaşıklaşması ve halkla güvene dayalı ilişkiler kurma zorunluluğudur.

III.2.1 Yönetsel Etkinliği Artırma Zorunluluğu

Halkla İlişkiler bir yönetim tekniği, bir yönetim işlevi olarak da ele alınmalıdır. Kamu yönetimi ve işletmelerde halkla ilişkilerin bir başka anlamı, yönetimin bilme-tanıma eksikliğini gidermek, sorumluluğu halkla bölüşmek, yapılan işleri halka ya da tüketiciye anlatmaktır. Toplumun isteklerinin yönetimce öğrenilmesi ve bu isteklerin değerlendirildikten sonra yönetsel eylem ve işleme dönüştürülmesi gibi bir süreci içermesi, halkla ilişkiler uygulamasını ister istemez bir yönetim süreci haline getirmiştir. Halkla ilişkiler aynı zamanda yönetsel etkinliği artırmak için kullanılan bir teknik olmuştur. Amaç, karar verme yetkisi yönetimde kalmak koşuluyla halkın isteklerini öğrenip, bu

istekleri yönetsel zorunluluk ile bağdaştırabilmektedir. Halkın her isteğinin karşılanması mümkün olmamakla birlikte, halkla ilişkiler birçok konuda yönetimin yapacağı işlerin ve bunların önceliklerinin saptanması ve tanımlanmasında bireysel isteklerin öğrenilmesinde en çağdaş ve geçerli bilme-tanıma yöntemidir. Halkla ilişkiler yönetime, çevre ile etkileşme olanağı sağlamaktadır. Bunun sonucunda ortaya çıkan karar, uygulanabilirliği olan bir karar olacaktır. Böylece halkla ilişkiler, yönetimin yanlış yapmasını belirli ölçüde azaltan, çevre ile uyum noktalarını ortaya çıkaran bir yönetim işlevi olmaktadır.

III.2.2 Yönetimin Karmaşıklaşması

Kamu yönetimi açısından bakıldığında geçen yüzyılda başlamış olan toplumsal sorunların giderek artması ve bunların çözümüne dair siyasi öneriler yeni kamu yönetimi görevlerinin üstlenilmesine yol açmıştır. Zamanla kamu yönetimi örgütlenmesini ve her bir örgütün büyümesiyle yönetim sürecinin de karmaşıklaştığı görülmüştür. Böylesine büyük ve karmaşık yapıların anlaşılması, tanınması ve ona başvuracak olan vatandaşlar için büyük güçlük yaratmaktadır. Böyle bir ortamda halkla ilişkiler çalışmalarının bu yapılarda ortaya çıkan ilişki kurma güçlüklerini çözmeye yönelik, planlı ve sürekli uygulamalar olması kaçınılmazdır.

III.2.3 Halkla Güvene Dayalı İlişkiler Kurma Zorunluluğu

Halkla güvene dayalı ilişkiler kurma zorunluluğu; günümüzde halkın geniş ve kapsamlı biçimde ülke sorunları ile ilgilenmesi, halkın örgütlenip yönetimleri etkilemeye başlaması halkla ilişkilerin önemini arttırmış ve bu çalışmaların amaçlarını da belirlemiştir. Ticari işletmeler kadar kamu yönetimi örgütlerinin de başarıları büyük ölçüde çevre ile kurabilecekleri ilişkilere bağlıdır. Bu ilişkide açıklık ve saydamlık gerekir. Halkla

diyalogun bir gelenek haline getirilmesi gerekir ve böylece halkın desteğinin alınması mümkün olacaktır. (Yayınoğlu, 2005: 62-63)

III.3 Yerel yönetimlerde Halkla İlişkiler Yönetimi

Yayınoğlu'na göre Yerel Yönetimlerde halkla ilişkiler yönetimini üç başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar; yerel yönetimlerde halkla ilişkiler işlevinin örgütlenişi, halkla ilişkiler karması ve halkla ilişkiler yönetiminin adımlarıdır.

III.3.1 Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler İşlevinin Örgütlenişi

Halkla İlişkiler işlevinin bir örgütün içindeki konumu ve bağlı olduğu yer önemlidir. Peltekoğlu, halkla ilişkilerin konumlandırılışını tepe yönetime en yakın mevki olarak önerir. Öte yandan, halkla ilişkiler birimi yalnızca tepe yönetiminin elemanları ile değil, kuruluş içindeki tüm birimler ile ilişkili olup birlikte çalışmalıdır. Halkla İlişkiler birimi, kuruluşun içinde de bilgi alış-verişini, projelerin ve politikaların anlatılmasını sağlar, hem genel hem de iletişim sorunları için öneri toplar.

Halkla İlişkiler biriminin tepe yönetimine doğrudan bağlı olacak şekilde konumlandırılmasının nedeni; iletişim işlevinin örgütün tüm birimlerini ve neredeyse tüm ürettiklerini çerçevesiyor, ilgilendiriyor olmasıdır. Örgütün iletişimi tepe yönetiminin doğrudan ilgilendiği bir konudur. Halkla İlişkiler birimi, hem danışman, hem de operasyonel olarak iş görür ve bu nedenle de emir-komuta zinciri içinde yürütme yetkisi olmalıdır.

Halkla İlişkiler biriminin görev ve sorumlulukları ise şöyle sıralanabilir:

1. Yerel Yönetim örgütünün, halkla ilişkiler programlarının bütçeleri ile birlikte hazırlanması
2. Halkla İlişkiler programının; zamanında, planlandığı gibi ve bütçeye uygun olarak yürütülmesi
3. Halkla İlişkiler programlarının gerek duyduğu araştırmayı yapması ya da yaptırması
4. Halkla İlişkiler birimince elde edilen tüm bilgilerin kuruluş içinde paylaşımını yürütmesi
5. Birimin yıllık faaliyet raporunun hazırlanması
6. Üst yönetime iletişim danışmanlığı yapması

Yerel yönetim örgütlerinin “idari şeması” (örgüt şeması) incelenerek halkla ilişkiler işlevini nasıl konumlandığını görmek mümkündür. Halkla ilişkilerin bazen müdürlük düzeyinde, bazen de bir müdürlüğün içerisinde şeflik düzeyinde konumlandırılmış olmasına rastlamak mümkündür. Kimi zaman “halkla ilişkiler müdürlüğü”, kimi zaman ise “basın ve halkla ilişkiler müdürlüğü” ya da “basın yayın müdürlüğü” olarak adlandırılmaktadırlar.

Bıçakçı, halkla ilişkiler işlevinin sistemli bir biçimde yürütülmesi için örgütlü bir yapıya ihtiyaç duyduğunu belirtir ve bu örgütlenme biçiminin iki türlü olabileceğini ifade eder: örgüt içi ya da örgüt dışı destek. Örgüt içi halkla ilişkiler birimleri bu işleve verilen önem doğrultusunda konumlandırılırlar ve aslında yönetimin bir işlevi olarak tepe yönetime yakın bulunmalıdırlar. Örgüt dışı destek ise özel sektörden danışman halkla ilişkiler ajansları kirilayarak örgütün halkla ilişkiler çalışmalarının planlaması ve yürütülmesinde destek almak anlamındadır. Genellikle örgütün kendi halkla ilişkiler

örgütlenmesinin olmadığı durumlar için söz konusu olacağı belirtilmekle birlikte, zaman zaman her ikisinin birlikte kullanıldığı da görülür.

III.3.2 Halkla İlişkiler Karması

Halkla İlişkiler yönetimi; örgüt ile ilgili hedef grupları arasındaki iletişimin kalitesini yükseltebilmek amacıyla çeşitli biçimlerde ve çeşitli olanaklarla belirlenmiş “iletişim yollarını” kullanır. İletişim sürecinin nasıl işlediği hatırlanacak olursa, taraflar arasındaki iletişimi sağlayan her türlü olanak iletişimin yolları arasında sayılır. Bunların bir grubu doğrudan doğruya “iletişim araçları” adıyla bilinirler. Diğerleri ise halkla ilişkiler amaçlarına bağlı şekillenmişlerdir ve halka ilişkiler kaynaklarının bazılarında “halkla ilişkiler teknikleri” adıyla anılırlar, kimileri ise “halkla ilişkiler taktikleri” diye adlandırılır.

Hem iletişim araçlarını hem halkla ilişkiler tekniklerini/taktiklerini kapsayan başka bir adlandırma yapılmıştır: “Halkla İlişkiler Karması”.

İletişim araçları olarak mektup, çizimler, telgraf, teleks, telefon, faks, elektronik posta gibi kişisel iletişim araçları ile kitap, gazete, dergi, film, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarından başlayıp bunların karışımından oluşan çoklu ortam diye bilinen yeni teknolojik iletişim araçlarına kadar gidilebilmektedir. Halkla İlişkiler alanında yazılmış pek çok eserde rastlanılabileceği gibi kullanılan iletişim araçlarının sayısı oldukça fazladır. Halkla İlişkiler alanında kullanılan araçlar ve teknikler o kadar iç içe geçmiş ve bir arada, geliştirilmiştir ki, halka ilişkiler programlarına dahil edilen bu araçlar çoğu zaman sadece basit anlamıyla haberleşmek için kullanılmazlar, halkla ilişkiler programlarının hedeflerini ve amaçlarını sağlamak üzere bir taktik olarak başlı başına bir işlev yüklenebilirler. Yine halkla ilişkiler alanında yazılmış eserlerde halkla ilişkiler teknikleri/taktikleri olarak geniş

bir listenin karşımıza çıktığı görülür. Daha önce belirtildiği gibi, tekniklerin ve iletişim araçlarının bu içiçe geçmişliği nedeniyle aşağıda sunulan liste için “halkla ilişkiler karması” adı tercih edilmiştir.

Halkla İlişkiler karması olarak sıralanabilecek temel elemanlar şunlar olabilir: tanıtım, kurumsal reklam, sponsorluk, lobicilik, özel etkinlik, sunum ve sergileme, sembolik davranış-tören-ritüel, destekleme ve toplumsal bağlılık, danışma ve yönlendirme hizmeti, kurumsal yayın, ağız yoluyla söylenti, duyuru.

III.2.2.1 Tanıtım

Örgütün ilgili hedef gruplarına ulaştırmak istediği mesajların biçim ve içeriği nasıl olursa olsun eğer tanıtım amaçlı tasarlanmışlarsa bu iletişim süreci kitle iletişimi ortamında gerçekleşir. Temel amaç hedeflenen grupların dikkatini ve ilgisini çekerek, haber ve bilgi vererek ve bu yolla bazı etkiler yaratarak bir tutum ve davranış değişikliği yaratmaktır.

Tanıtım çalışmalarını halkla ilişkiler yönetimi açısından önemli kılan özelliği örgütün halkın gözünde iyi biçimde tanınmasını sağlamak için kullandığı güçlü tekniklerden biri olmasıdır.

Bu amaçla yardımcı olmak üzere kullanılan iletişim araçları ya örgütün kendi sahipliği ve denetiminde olanlardır ya da kitle iletişim araçlarıdır. Kitle iletişim araçlarında çalışan gazetecilerle birlikte yürütülen çalışmalar neticesinde örgütün tanıtımı başarılı olabilecektir.

III.2.2.2 Kurumsal Reklam

Kurumsal reklamcılığı genel olarak bilinen ve görülenin dışında, örgütün ürün ya

da hizmetlerine değil, fakat bu ürünleri üreten örgütün imajını oluşturmaya ve güçlendirmeye yönelik reklam türü olarak tanımlandığını belirtir.

Halkla İlişkiler Reklamcılığı olarak da bilinen bu uygulamanın basit bir biçimde reklamcılığın bir alt kolu olarak ele alınmaması gerektiği, bir örgütün sesi ve aynı zaman da yüzü olarak kullanılan bir halkla ilişkiler tekniği olduğu belirtilmektedir.

III.2.2.3 Sponsorluk

Bu kavram genellikle herhangi bir projenin, bir örgüt ya da birey yardımı ile gerçekleştirilmesini tanımlamak üzere kullanılır. Ancak bu çalışmalar hayırseverlik adına yapılan bağışlardan ve hamilikten farklıdır. Okay da tarihsel gelişim içinde mesenlik ile başlayan bu sürecin günümüzde hala benzer anlam çağrışımı ile ifade edildiğini, oysa bu kavramın daha ziyade, taraflar arasında karşılıklı olarak kabul edilmiş ticari faydaları sağlamak üzere bir bireyi, örgütü, olayı ya da faaliyeti desteklemek için ticari ya da kar amacı gütmeyen örgütlerce yapılan mal ya da parasal destek olarak tanımlandığını belirtir. Örgütler sponsorluk yoluyla var olduklarını göstermenin yanı sıra, hatırlatma, imaj yaratma ve toplumsal destek kazanma gibi amaçları gerçekleştirmeye çalışırlar.

III.2.2.4 Lobicilik

İlk kez 1829 yılında ABD’de kullanılmış olan bu kavram kişilerin ya da çıkar/baskı gruplarının siyasal karar alma süreçlerini ve bu yerde bulunanları etkilemek amacıyla başvuru girişimler anlamındadır. Bu süreçleri etkilemenin en uç noktasındaki örnekleri düşünüldüğünde, lobicilik çalışmalarına “yasa simsarlığı” da denildiği ifade edilir.

Lobicilik faaliyeti konusunda çalışan profesyoneller, danışmanlar çalıştıkları örgütün üst yönetimini çeşitli değişik konularda yürütülen yasa çalışmaları hakkında bilgilendirirler, raporlar hazırlarlar, çeşitli siyasetçilerin konu hakkındaki konuşmaları ve görüşlerini derler ve arşivlerler, meclis ve hükümet üyeleri ile örgüt arasında köprü oluştururlar, yasal düzenlemelerin örgüt açısından etkilerini analiz ederler. Lobiciliğin güncel tanımına göre bu uygulama, halkla ilişkilerin uzmanlaşmış dallarından biri olarak yorumlanır.

III.2.2.5 Özel Etkinlik

Halkla İlişkiler programlarında örgütün ya da örgüt tarafından üretilen ürün ve hizmetlerin dikkat çekici biçimde halkla sunulması amacıyla tasarlanan projelerdir. Bu tür etkinliklerin konusu, örgütün kendisi, ürünü ya da topluma yönelik faaliyetleri olabilir. Temel amacı yaratılan olay ile ürün/örgüt arasındaki ilişkinin kurulması ve özellikle de haber olarak yayınlanabilmesinin sağlanmasıdır.

III.2.2.6 Sunum ve Sergileme

Bu tür çalışmalar grafik, afiş gibi görsel iletişim yollarına dayalı birçok mesaj aktarma biçimiyle bir araya getirilerek özellikle okuma-yazma yoluyla gerçekleştirilmesi stratejik olarak doğru bulunmayan amaçlara hitap eder. Fuarlar, kongreler, festivaller vb. etkinliklerin kapsamında olabildiği gibi olağan günlerde de tasarlanabilirler. Halkla İlişkiler yönetimi kapsamına alınan sergiler ve sunumlar belirli bir süre açık kalmak üzere hazırlanmış ise sürekli, eğer taşınabilir elemanlardan oluşan ve kısa süreler içinde bir yerden başka bir yere nakledilebilir nitelikte iseler gezici sergiler olarak adlandırılırlar.

III.2.2.7 Sembolik Davranış-Tören-Ritüel

Bazı faaliyetlerin ilk günlerinde, başarı ödüllendirmelerinde, örgütsel kutlama ve anma günlerinde, açılışlarda vs. düzenlenen törenler ilgi çekmek, biraraya gelmek ve sembolik değerleri paylaşmayı sağlamak amacına yöneliktirler. Aynı zamanda örgüt içi pazarlama yaklaşımının bir parçası olarak örgütün kendi çalışanlarına yönelik tasarlanmış özel törenler ve ritüeller gerçekleştirilebilir.

III.2.2.8 Danışma ve Yönlendirme Hizmeti

Bu tür hizmetler sosyal paydaşların bir örgüt ile temasa geçtiği andan itibaren başlar. Tortop bu uygulamaları daha binaya girilmeden sokaklarda, yönlendirme işaretleri ve afişler gibi yönlendirici malzemeler ile gerçekleştirebildiğini belirtir. Telefon santralleri, yazılı başvuru yolları da bu kapsama alınır. Nereye başvurulacağı, prosedürler, süreler ve muhtemel sonuçlar hakkında temel enformasyonun verilmesini sağlar.

Türkiye'deki kamu yönetimi reformu içinde 1966 yılında Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü bünyesinde kurulmuş olan "İdari Danışma Merkezi" uygulaması bu kapsamdaki önemli örneklerden biridir.

III.2.2.9 Kurumsal Yayınlar

Örgütün kendi bünyesi içinde ve denetiminde üretilen haber mektupları, şirket dergisi/gazetesi, yıllık raporlar, el kitapları vb. tüm basılı malzemeler ile günümüzde olmazsa olmaz bir araç haline gelen internet sitesi yayıncılığı bu kapsamda anlaşılmaktadır. Birçok büyük ölçekli örgütün başvurduğu kapalı devre televizyon ya da radyo yayınları da kurumsal yayın örnekleri arasında sayılabilir.

III.2.2.10 Duyuru

Duyuru; Asna tarafından halkla ilişkilerde kullanılan basılı malzemeler olarak adlandırılan araçlar genellikle duyuru amaçlı olarak kullanılırlar. Bu listede içinde mektuplar, afişler-pankartlar, el ilanları, broşürler yer alır. Basın ve radyo ilanları ile televizyonda yayınlanan duyurular da bu kapsamda değerlendirilmiştir ve reklamdan ayrı bir kategori olarak kabul edilmişlerdir. Örgüt içinde kullanılan panolar elektronik yazı bantları gibi araçlar ile yapılan duyurular bu uygulamanın kitle iletişim araçları dışında da yaygın olarak kullanıldığını ortaya koyar. Daha ziyade karmaşık nitelikte olmayan, kısa ve basit olarak ifade edilebilecek nitelikte enformasyon dağıtımı için uygun oldukları söylenebilir.

III.2.2.11 Ağız Yoluyla Söylenti

Davies vd. tarafından geliştirilen modele göre örgütlerin halkla ilişkiler programlarında, özellikle itibarlarına yönelik altyapının oluşmasında çeşitli araçlar ve faktörler geçerlidir ve bunlardan biri de ağızdan ağza dolaşan bilgiler, görüşler ve duyguların paylaşımıdır.

III.2.2.12 Destekleme ve Toplumsal Bağışçılık

Sponsorluk kavramından farklı olarak toplumdaki bazı olaylara ve ihtiyaçlara duyarlı davranmak amacıyla yapılan hayırseverlik ve yardımseverlik uygulamalarıdır. Genellikle örgütlerin inisiyatifinde ve bünyesinde bulunan işgücü, malzeme, bilgi birikimi ve deneyimler gibi kaynaklardan yararlanılmasına izin verme ve bunları sağlama yoluyla desteklemeler yapılır. Diğer uygulama biçimi ise örgütün çeşitli kaynaklardan sağladığı

mal ya da parasal yardımı toplumun ihtiyaç duyduğu bir alanda kullanılmak üzere bağışlamasıdır.

III.3.3 Halkla İlişkiler Yönetiminin Adımları

Hunt ve Grunig'e göre halkla ilişkiler yönetiminde hedef gruplar üstünde gerçekleştirmeye çalışılmak istenen bir etki varsa bu süreç şu aşamaları izlemelidir: düz anlamı ile bir iletişim, mesajların algılanması, bilişsel bir kabul, tutum değişikliğine yönelme ve tamamlayıcı bir davranış. Diğer yandan da halkla ilişkiler yönetiminin adımları, örgütün iletişim gereksinimlerini keşfetmeyi ve bu keşfin ortaya koyduğu hedefler doğrultusunda örgütün ilgili hedef kitlesini belirlemesini, tanınmasını ve bunlara yönelik iletişim etkinliklerini planlayabilmesini sağlar. Adımların tamamlanması ancak, atılan bu adımların örgüte yönelik sonuçlarını güvenilir biçimde ortaya koyduktan sonra gerçekleşecektir. (Yayınoglu, 2005: 122-136)

III.4 Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkilerin Önemi

Yerel yönetimlerin etkili ve verimli hizmetler üretmesinde ve demokratik bir yönetim yapısının oluşturulması halkla ilişkiler çalışmalarının önemi yadsınamaz. Yerel yönetimlerin başarıları, halkla ilişkiler alanında gösterdikleri performanslarıyla doğrudan ilgilidir.

Yerel yönetimlerle halkla ilişkiler bağlantısı konusunda gerçeği yansıtan bir yaklaşımı şöyledir: “Her ikisi de halkın demokrasi eğitiminde, biri siyasal-yönetimsel bir birim, diğeri yönetimsel-siyasal bir işlev olarak (halkla ilişkiler) hem kendi alanlarında, hem de global, toplumun tümü için çok önemli birer araç niteliği taşımaktadır.”

Yerel yönetimlerde halkla ilişkiler çalışmaları neden önemlidir? Soruyu üç madde halinde yanıtlamak mümkündür:

1. Yerel yönetimler fiziki ve alanlarının küçüklüğü bakımından halka daha yakındırlar. Bunun içinde denetime sürekli açıktırlar. Yerine getirdiği hizmetler halkın gözü önünde geçmekte, birçoğu günlük yaşamla ilgili bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin, halkla ilişkiler çalışmalarına ağırlık ve önem vererek, hizmetlerini ve amaçlarını kamuoyuna bildirmek ve onları aydınlatmak zorundadırlar. Bu bağlamda halkla ilişkiler çalışmaları ile yönetim, hedef kitlelerine olumlu bir imaj yansıtma imkanı elde etmiş bulunacaktır.

2. Yerel yönetimlerde genel karar organları seçimle göreve gelmekte, yine aynı yöntemle değişmektedir. Bu durum yerel yönetimlerin, diğer kamu kuruluşlarına göre halkın dilek ve önerilerine karşın daha duyarlı ve yakın davranmalarını öngörmektedir. Duyarlılığın, süreklilik ve daha çok anlam kazanması da, kesintisiz, planlı ve yeterli düzeyde halkla ilişkiler çalışmalarıyla mümkün olmaktadır.

3. Yerel yönetimler, demokratik katılımı yönetim anlayışı olarak halkla ilişkiler uygulamaları çerçevesinde ele almak durumundadır. Yerel hizmetlerle ilgili, istendiği takdirde karar aşamasında, halkın katılımını sağlamakla, kuşkusuz daha başarılı sonuçlar elde edilecektir. Bu nedenle de katılımı daha çok gerçekleştirmek, ancak başarılı bir halkla ilişkiler çalışması ile mümkün olacaktır. Bu konuda yapılacak çalışmalar için yöntem ve imkânlar çeşitlidir. (Bülbül, 1998:123-124)

III.5 Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkilerin Temel Amaçları

Yerel yönetimlerde halkla ilişkiler çalışmalarının dört temel amacı vardır:

1. Vatandaşları, yerel kuruluşun yaptığı işlerden haberdar etmek,
2. Vatandaşlık duygusunu ve sorumluluğunu yerleştirmek ve geliştirmek,

3. Halkı yapılan faaliyetler konusunda aydınlatmak,
4. Halkta yönetime katılma duygusunu yerleştirmek. (İşci, 2002: 126-127)

III.6 Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkilerin Araçları

Yerel yönetimlerin halkla ilişkiler uygulamalarındaki araçlarını dört maddede toplamak mümkündür:

III.6.1 Yerel Basın

Yerel yönetimlerde halkla ilişkiler uygulamalarında kullanılan en önemli araçların başında yazılı ve elektronik basın gelmektedir. Anayasa değişikliği ile elektronik basında TRT tekelinin kaldırılması ile özellikle yerel radyo ve TV sayısı büyük ölçüde artmıştır. Bu gelişme halkla ilişkiler çalışmaları bakımından önemli bir fırsat olarak değerlendirilmelidir. Sayıların artması hedef kitleleri de büyütmüş ve daha etkili bir halkla ilişkiler çalışmasını gündeme getirmiştir.

Halkla ilişkiler uygulamalarında yazılı ve elektronik basının önceliği dikkate alınarak ilgili birimlerin bu kuruluşlardaki görevleriyle yakın ve iten ilişki kurmaları gereklidir.

III.6.2 Danışma Büroları

Bazı yerel yönetim kuruluşları, halkla ilişkiler çalışmalarını ciddi ve ön planda tutarak danışma büro ve merkezleri oluşturmuşlardır. Halk bu büro ve merkezlere mektup, kitle iletişim araçları ya da bizzat başvurarak, danışmada bulunabilmektedir.

III.6.3 Haber Bültenleri

Yerel yönetimler gerektiğinde haber bültenleri yayınlamak için örgüt içi iletişimi sağladıkları gibi, basın yayın organlarına gönderdikleri haberlerle de hedef kitlelere gerekli bilgiyi vermektedirler.

III.6.4 Sosyal Etkinlikler

Yerel yönetimler, sergiler açarak, kurtuluş ve kuruluş yıldönümleri hazırlayarak, konferanslar ve yarışmalar düzenleyerek, benzeri diğer etkinliklerle yöresel bağlamda halkla ilişkiler çalışmaları yapmakta ve bu yöntemlerle de hedef kitlelere mesajlarını iletmektedirler. (Bülbül, 1998:125)

III.7 Belediyelerde Halkla İlişkiler Çalışmalarının Temel İlkeleri

Belediyelerde halkla ilişkiler çalışmalarının yürütülmesinde temel alınması gerekli ilkeleri sekiz madde halinde irdelenmektedir:

III.7.1 Bütünlük İlkesi

Belediyelerde halkla ilişkiler bağlamında öngörülen. Bütünlük ilkesinin birbiriyle bağlantılı dört ayrı yönü vardır. Bu ilke öncelikle yürürlükteki Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 123. maddesindeki "İdare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür" ibaresi ışığında değerlendirilmelidir. Belediyeler, halkla ilişkilerle doğrudan bağlantılı olanlar da dahil her türlü hizmetlerinin örgütlenmesi ve yürütülmesi içinde yer aldıkları genel yönetim sisteminde yerleşik değer, politika ve uygulamalardan etkilenmekte ve bunları etkilemektedirler. Bu bağlamda vurgulanması gereken husus, belediyelerin; kendi halkla ilişkiler ilke, politika ve hedeflerini belirleyip uygularken, bir parçası oldukları yönetim

sisteminin bütününe olumlu katkılar yapacak tarzda hareket ederek, ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla, kamu yararı ve işbirliğini esas alan ilişkiler geliştirmeleri gereğidir. Yine bu çerçevede değerlendirilmesi gereken bir konu, belediyeçilerimizin bireysel olarak, ama daha önemlisi bölgesel belediye birlikleri ve Türk belediyeçilik Derneği aracılığı ile örgütlü biçimde, yerel düzeyde geniş kapsamlı bir yönetim reformunun gerçekleşmesi için yoğun çaba harcamalarıdır. Böyle bir çalışma da ancak düzenli ve sistemli bir “Halkla ilişkiler programı” aracılığı ile yürütülürse başarılı olabilir.

Bütünlük ilkesi ikinci olarak, bir belediye'deki halkla ilişkiler yaklaşım ve uygulamalarının o belediyenin hizmet planlanması, örgütlenmesi ve yürütümü ile ilgili genel belediyeçilik yaklaşım ve politikalarıyla birlikte değerlendirilmesi gereğine işaret etmektedir. Yukarıda kısaca değinildiği gibi, kente, kentliye ve belediyeye ilişkin genel yaklaşımlardan ve politikalarından kopuk ve bunlarla anlamlı ve uyumlu bir biçimde ilişkilendirilmemiş halkla ilişkiler çalışmalarının orta ve uzun vadede çok olumlu ve verimli sonuçlara ulaşması oldukça güç, hatta imkânsızdır.

Bütünlük ilkesi üçüncü olarak, belediyelerde yalnızca “halkla ilişkiler” görevlisi ya da biriminin sorumluluğunda olan bir iş değil, belediye çalışanlarının ve yöneticilerinin tümünün katılım ve katkısıyla yürütülen bir yönetim işlevi olmasını ifade eder.

Belediyelerde halkla ilişkiler bağlamında öne sürülen bütünlük ilkesi, dördüncü ve son olarak, belediyelerde iç ve dış halkla ilişkiler politikalarının bir bütün halinde ve birbiriyle uyumlu bir biçimde tasarlanması ve uygulanması gereğine işaret etmektedir. Bir kuruluşun halkla ilişkiler açısından iç hedef kitlesi, (çalışanlar, yöneticiler ve bunların aileleri, ortaklar, hissedarlar, çalışanların üye oldukları sendika ve sandıklar vb.) o kuruluşla ilişkin tutumlarıyla, düşünceleriyle ve davranışlarıyla son derece önemli bir grubu teşkil

ederler. “İyi halkla ilişkiler kurumun içinde başlar” deyişinin de vurguladığı gibi, kurum içi halkla ilişkiler ya da iç halkla ilişkiler, kuruluşların halkla ilişkilerinin ayrılmaz bir parçasıdır. (Acar, 2003: 191-192)

III.7.2 Etkili, Verimli ve Yeterli Hizmet İlkesi

Etkili, verimli ve yeterli hizmet üreten belediyeler, kamuoyunda olumlu bir görüntü yansıtırlar. Bunun için, Belediyeler belde halkının beklenti ve gereksinimleri doğrultusunda kaynak ve imkânları en iyi şekilde kullanarak yeterli ve düzeyli hizmetler üretmeyi yeğlemektedir. Bu bağlamda da güçlü ve sağlam politikalara ve örgütlenme yapısına sahip olmaları gerekmektedir. Belediyeler olumlu görüntülerini, ancak halkla ilişkiler birimlerinin aracılığı ile kamuoyuna duyurmaktadır. Etkili, verimli ve yeterli hizmet üretemeyen Belediyeler başarılı bir halkla ilişkiler çalışmasını da gerçekleştiremezler.

III.7.3 Tarafsız ve Eşit Hizmet İlkesi

Belediye karar organlarının seçimle işbaşına gelmesi başkan, meclis ve encümen üyelerinin siyasal kimlik taşımaları hizmetlerinde tarafsızlık ilkesini ön plana çıkarmaktadır. Seçilmiş organlar yalnız kendilerine oy verenlerin değil, bölge halkının bütünlüğüne hizmet götürmekle yükümlü olduklarından tarafsızlık ve eşitlik ilkelerini ödünsüz uygulamalıdır. Böyle bir yaklaşım, başarı grafiklerini daha da yükseltecektir.

Geoffrey Lewis’de “Public Relations in Local Government” adlı yapıtında halkla ilişkiler görevlisinin yansızlığına ilişkin şöyle yazmaktadır:

“Halkla ilişkiler görevlisi politika yapmaz, bu seçilmişlerin işidir; ancak

belediyenin hizmet verdiği insanların politikayı anlamalarında, halka sunulmasında yardımcı olur. Parti politikasının değil, belediyenin hizmet politikasının yürütücüsüdür.”

III.7.4 Açıklık İlkesi

Belediyelerde halkla ilişkiler hizmetlerinde en önde tutulması gereken ilkelerden biri de açıklıktır. Açıklık, hizmetlerde yapılanlar kadar yapılmayanları, başarılar kadar, başarısız olunan noktaları da, halka dürüstçe yansıtmayı gerektirmektedir. Halkla ilişkiler çalışmaları belediyelerin yalnızca başarılı hizmetlerini tanıtmakla sınırlı değildir; hele belediye ve yöneticilerine övgüler sıralamak hiç değildir.

Geffrey Lewis, belediyedeki halkla ilişkiler biriminin görev ve hedeflerini şöyle özetlemektedir:

“Belediyede neler olduğunu halka açıklamak, sonra da bu olaylara ilişkin halk tepkilerini belediyeye iletmektir. Halkla ilişkiler uygulayıcısının görevlendirme nedeni belediye politikalarının, düşünölmeye değer tek politika olduğuna halkı inandırmak olmamalıdır; bilakis halka gerçeklerin hiçbir şekilde saptırılmadan verilmesini sağlamak için orada bulunulmalıdır.” (Bölböl, 1998:126-127)

III.7.5 Kişisel Yetkinlik ve Kurumsal Destek

Kişisel yetkinlik, öncelikle, halkla ilişkilerle özel olarak görevlendirilmiş birimlerin çalışanları ve yöneticileri başta olmak üzere tüm belediye çalışanları ve yöneticilerinin görevlerinin gerektirdiği bilgi, beceri ve deneyime sahip olanlar arasından seçilmesini ifade etmektedir.

Halkla ilişkiler politika ve projeleri tasarlamak ve yürütmekle özel olarak

görevlendirilen birimlerdeki personel ve yöneticilerin konularında uzman kişiler olması, bu politika ve projelerin isabetle seçilmesi ve başarıyla uygulanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Öte yandan, kurumsal destek, belediyelerde halkla ilişkilerin planlanması, örgütlenmesi, yürütülmesi ve değerlendirilmesi için gerekli maddi ve manevi desteğin sağlanması gereğini ifade ve işaret etmektedir. Belediyelerde halkla ilişkiler program ve projelerinin etkinlik ve verimlilik içinde gerçekleştirilmesi bu konularla ilgili kaynak ve fonlarının ve araç-gereç vb. donanımlarının yeterliliğinin yanı sıra, belediye başkanı başta olmak üzere, üst yöneticilerin yukarıdaki hususlarda verecekleri politik ve pratik desteğe de yakından bağlıdır.

III.7.6 Tutarlılık

Belediyelerde halkla ilişkilerin etkin kılınmasında önem taşıyan ilkelere bir diğeri tutarlılıktır. Tutarlılık, en geniş anlamıyla ve öncelikle, herhangi bir belediyeden kamuoyuna yansıtılan söylemlerle, aynı belediye tarafından ortaya konulan eylemler arasında ne oranda bir örtüşme olduğuna dair bir sorgulamayı gerektirir. İdeal olarak, bir belediyenin kendisi tarafından ifade ve ilan edilen hedef ve politikalarıyla icraatları arasında, birebir değilse de büyük oranda bir örtüşme olmalıdır.

III.7.7 Süreklilik

Belediyenin değişik birimlerindeki çalışanlar ve yöneticiler tarafından ortaklaşa üretilen ve belde halkıyla paylaşılan iletileri belli bir zaman dilimindeki uyum ve tutarlılığının yanı sıra, değişik zaman kesitlerindeki uyum ve tutarlılığı da önemlidir. İşte, belediyelerde halkla ilişkiler bağlamında öne sürülen süreklilik ilkesi, belediyelerde halkla

ilişkilerin başarısının; bu konuda ortaya konulan çalışma ve mesajların süreklilik arz etmesiyle yakından ilgili olduğu gerçeğine vurgu yapmaktadır.

Belediyelerde halkla ilişkiler; belediye ile çeşitli kamu kuruluşları arasında karşılıklı güvene ve yarara dayanan uzun dönemli ilişkiler kurup, sürdürmeyi hedeflemek zorundadır. Belediyede belde halkının istediği, belde halkında da belediyenin istediği yönde tutum ve davranış değişikliklerinin esas alınması, halkla ilişkileri, yalnızca belediye başkanı ya da örgütünün imajını geliştirmeyi hedefleyen kısa dönemli, dar kapsamlı, gelir-geçer çalışma ve etkinliklerden ayırmaktadır. (Acar, 2003: 192-197)

III.7.8 Katılım İlkesi

Belediyelerde halkın katılımı, sadece belirli sürelerde yapılan başkanlık ve meclis üyeleri seçimleriyle, adaylık konusunda ya da oy verme süreçlerini kapsayan siyasal katılımı sınırlı kalmamalıdır.

Katılım, aynı zamanda yönetimin bütün eylem ve işlemlerinde geçerli sayılan bir halkla ilişkiler yaklaşımı olarak benimsenmelidir.

VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı Raporu'nun "Mahalli hizmetlerin yerinden karşılanması" bölümünde katılıma ilişkin önemli görüşlere yer verilmiştir:

"Özünde demokratiklik olan yerel yönetimlerde halk katılımı bambaşka bir önem kazanmaktadır: Çünkü yerel ve ortak hizmeti görmekle yükümlü görevli bir yerel yönetim, aynı zamanda o yöre halkının kendisi için karar alan, planlayan ve uygulayan üst organdır. Onun için halk katılımının sadece seçimden seçime oy veren bir mekanizma dışında, daha günlük ve üst katılımı desteklenmesi gerekir." (Bülbül, 1998:128)

III.7.8.1 Yönetişim Kavramı ve Yerel Yönetimlere Halkın Katılım Yolları

1980’li yıllarda yaşanan ekonomik ve siyasal gelişmeler kamu sektörünü en çok tartışılan konular arasında ön sıralara getirmiştir. Bu süreçte görülen tartışmalar geçmiş dönemin tartışmalarından biraz daha farklılaşmıştır. Kamu sektörü küçültülse dahi hangi hallerde kamu sektörünün daha iyi yönetilebileceğine cevap aranmış, böylece küçülmüş kamu sektöründen kaynaklanan verimli yönetimin nasıl gerçekleştirileceği sorunu üzerinde yoğunlaşmıştır.

1980’li ve 1990’lı yıllar, birçok gelişmiş ülkede kamu sektörü yönetiminde önemli bir dönüşüme tanıklık etmiştir. Katı, hiyerarşik ve bürokratik kamu yönetimi, esnek, piyasa tabanlı kamu yönetimine dönüştürülmüştür. Bu durum yönetim tarzında basit bir değişiklik olarak algılanmamış, genelde uzun süredir birçok ülkede hakim konumda olan klasik kamu yönetiminde bir paradigma değişikliği olarak görülmüştür

20. yüzyıl öncesine kadar siyasal iktidarlar, sürekli olarak sorunların çözüm yerleri olarak düşünülmüş, geleneksel kamu yönetimi ve kamu politikası yaklaşımları, bu süreçte geçerliliklerini sürdürmüştür. 1970’lerin ortasından itibaren hükümetler ciddi mali krizlerle karşı karşıya kalmaya başlayınca, tüm dünyada devletin klasik sınırlarına dönmesi, verimlilik esasına göre örgütlenmesi ve özel sektör değerlerinin, tekniklerinin ve pratiklerinin kullanılması gibi yeni düşünceler gündeme gelmiştir. Bu şekilde özel sektör menşeli yönetim fonksiyonunun, klasik kamu yönetiminden ve politika yapımından daha önemli olduğu görülmüştür.

YKY yaklaşımı, klasik kamu yönetimi ile özel sektör yönetim anlayışı arasında çok özel bir yerde bulunmaktadır. (Özer, 2005: 5)

YKY eski anlayışa göre yalın ve küçük, girişimci ve kurumsal yönetime önem veren, ekonomik ve etkin, bireysel inisiyatif imkân tanıyan, vatandaşı güçlendiren, bireysel ihtiyaçlara ve müşteri memnuniyetine önem veren bir yapıdadır.

YKY'nin varsayımları üç grup altında sınıflandırılabilir. Bunlar: Minimal devlet; piyasa mekanizmalarının benimsenmesi; işletme yönetim tekniklerinin kamu yönetiminde uygulanmasıdır. Birçok unsurdan oluşan YKY yıllar içinde gerçekleştirilen ilave reformlarla oluşmuştur. YKY temel özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

-Kamunun faaliyet alanı ve kamu kesimi tarafından sunulan hizmetler, yeniden tanımlanmalıdır,

-Kamusal hizmetler sadece bürokrasi tarafından tekel olarak değil, alternatif yöntemlerle piyasa ortamında sunulmalıdır,

-Kamu birimleri ve kamu çalışanları arasında rekabet sağlanmalıdır,

-Girişimci bir yönetim oluşturulmalıdır. Çalışanlar inisiyatif ve risk alabilmelidir,

-Kamuda tasarruf, etkinlik, verimlilik, kalite ve performans eksiklikleri vardır ve bu eksiklikler giderilmelidir. Özellikle performans ölçümüne imkân verilmelidir,

-Özel kesim işletme kavram ve teknikleri kamu örgütlerinde uygulanmalıdır,

-Kurallara değil, misyona, amaca ve sonuca odaklanılmalıdır,

-Üstlerin emirlerine değil hizmetten yararlananların ihtiyacına odaklanılmalıdır.

Bunun için hizmetten yararlananları yeniden tanımlamak ve onlara seçenek sunmak

gerekir,

-Kamu yönetiminin denetiminde bireylere söz hakkı verilmelidir,

-Sorunlar ortaya çıkmadan önce çözülmelidir,

-Yönetimde katılım sağlanmalıdır,

-Yönetim desantralize edilmelidir ve Kamu sektörü küçültülmelidir.

YKY' de yer alan ve son yıllarda kamu yönetimi ile kullanılan kavramlardan biri "yönetişim"dir. Yönetişimde devlet, işleri yapan değil yönlendirendir. Yönetişimin temel amacı: bireyleri, sivil toplum kuruluşlarını, iş dünyasını, diğer bir ifadeyle toplumu yönetimle bütünleştirmek; politikaların belirlenmesinden uygulanmasına kadar toplumu önemli bir aktör olarak devreye sokmaktır. Yönetişimde sorumluluğun ve yetkilerin dengesi, sivil topluma kaymakta ve merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin yanında STK'lar, özel girişimciler ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar bu yeni yönetim sürecine dahil edilmektedir. Bu durumda devlet yönetimine dışta ve içte yeni aktörlerin ilave edilmesi gibi, kamu yönetimine de yeni aktörler katılmaktadır.

Yönetişim, kamusal sorumluluk ve denetim anlayışına yepyeni bir yaklaşım getirmiştir. Bu yeni anlayışa göre, kamusal sorumluluk genişlemekte ve yönetilenler de yönetim sürecine dahil edilmektedir. Bu anlayış, geleneksel yönetim anlayışını yersiz kıldığı gibi yönetim kavramını da yetersiz hale getirmiştir.

Yönetişim; yeni ortakların yanında yönetime yeni anlayışlar da getirmektedir. Buna göre; tek özneli, merkeziyetçi ve hiyerarşik iş bölümü içinde kaynakları ve yetkileri kendinde toplayan yönetim paradigmasından çok aktörlü, desantralize, esnek yapılı,

kendisi yapmaktan çok toplumdaki aktörleri yapabilir kılan, onları yönlendiren, kaynakların yönlendirilmesini kolaylaştıran ve karşılıklı etkileşimin belirleyici olduğu yönetim paradigmasına geçilmektedir.

Yönetişim, esneklik, demokratiklik, çoğulculuk, açıklık, hesap verme ve yerellik, performans ve toplam kalite unsurlarını barındırmaktadır. Yönetişim, gücün nasıl kullanıldığını, kararların nasıl alındığını ve vatandaşların yönetim sürecine nasıl katıldığını belirleyen bir süreçtir.

Bilal Eryılmaz'a göre, yönetim kavramı kamu yönetimi, özel sektör ve STK'larını içine alan kompleks bir sistemi ve bunların kendi aralarındaki ilişkiler ağını ve karşılıklı etkileşimlerini ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu anlayışa göre, yönetim bir süreç olarak kabul edilmektedir. (Batal, 2010)

Günümüzde yoğun olarak görülen katılım faaliyetlerinin, yerel düzeyde çeşitli şekillerde karar süreçlerinin oluşumuna etki ettiği gözlemlenmektedir. Katılımın niteliği; bir yerde ihtiyaç duyulan hizmetlerin ve kalitesinin, söz konusu bölgede yaşayan insanların ilgi ve merak düzeylerinin ve katılma isteklerinin seviyesine göre değişmektedir.

Katılım, sürecin kimin tarafından başlatıldığına göre değerlendirildiğinde aktif ve pasif katılım şeklinde bir sınıflandırmaya tabi tutulabilir. Eğer yerel halk kendiliğinden olaylara ilgi duyup örtülü veya örtüsüz harekete geçiyorsa aktif katılımdan, süreç yerel yönetim birimi tarafından başlatılıyorsa pasif katılımdan bahsetmek mümkündür.

Yerel katılım alanında çok çeşitli uygulamalar görülmektedir. "Yerel kamuoyu yoklamaları, halk oylamaları, yerel kamusal araştırmalar, kamusal toplantılar, yerel yönetim ve danışma organlarına katılma, yerel sivil toplum örgütlerine katılım, kent

planlamasına katılım, çevre sorunlarıyla ilgili olarak yargıya başvurma ve kent kurultaylarına katılım gibi yöntemler her ülkenin koşullarına göre başvurduğu katılım araçlarından bazılarıdır” (Zeren ve Özmen, 2010: 166)

Yönetişim kavramı, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını içine alan kompleks bir sistem ve bunların kendi aralarındaki ilişkiler ağı ve karşılıklı etkileşimlerini ifade eder. Merkezi yönetim ve yerel yönetim kuruluşlarından başka, sivil toplum örgütleri, özel girişimciler ve kar amacı gütmeyen kuruluşları kapsayan geniş bir aktörler yelpazesinin varlığı ve bunların yönetim sistemine dahil edilmesi söz konusu olmaktadır. Yönetişim toplumu yönlendirmek ve yönetmek konusunda sorumluluk dengesinin devletten sivil topluma doğru kaymakta olduğunu göstermektedir. (Kestellioğlu, 2011:56)

Türkiye’de yönetişim örneklerine Yerel Gündem 21’i örnek olarak verebiliriz. 1985 tarihli Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, 1992 yılında AB’nin imzalamış olduğu Maastricht Antlaşması yine Avrupa Konseyi Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı tarafından kabul edilmiş olan Avrupa Kentsel Şartı ve Brezilya’nın Rio kentinde 1992 yılında toplanan Dünya Çevre Doruğu’nda Yerel Gündem 21 bildirgesi benimsenmiştir.

Yerel Gündem 21, öncelikli yerel sürdürülebilir kalkınma sorunlarının çözümüne yönelik uzun dönemli stratejik bir planın hazırlanması ve uygulanması yoluyla yerel düzeyde 21’in hedeflerine ulaşılmasını amaçlayan katılımcı çok sektörlü bir süreçtir.

Türkiye’deki Yerel Gündem 21 uygulamaları, 1997 yılı sonunda, Birleşmiş Milletler Gelişim Programı’nın (UNDP) desteğiyle Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği’nin (IULA-EMME) koordinatörlüğünde yürütülen bir proje ile başlamıştır.

Bakanlar Kurulu'nun kararıyla başlatılan proje, başlangıçta yalnızca 9 kenti kapsarken, 2003 yılına gelindiğinde, 10'u Büyükşehir ve 3'ü İl Özel İdaresi olmak üzere, sayıları 50'yi aşan proje ortağı yerel yönetimlerin katılımıyla, uzun soluklu bir programa dönüşmüş bulunmaktadır.

Türkiye'de ki Yerel Gündem 21 uygulamaları, 2001 yılında UNDP tarafından, dünyadaki en başarılı uygulamalardan biri olarak seçilmiş ve Eylül 2002'de Johannesburg'da düzenlenen bu zirve sırasında Türkiye Yerel Gündem 21 programı bizzat Cumhurbaşkanımız tarafından dünya liderlerine en iyi uygulama olarak sunulmuştur.

Yerel Gündem 21'in temel felsefesi; sürdürülebilir gelişme amacına ulaşılması için toplumsal uzlaşmanın zorunlu olduğudur. Yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör uluslararası topluluk ve merkezi yönetimler vazgeçilmez ortaklar olarak nitelendirilmektedir. Yerel Gündem 21'in tümüne egemen olan bu yaklaşım, geleneksel yönetim anlayışının yerini yönetim anlayışına bırakması bakımından da önemlidir.

Yerel Gündem 21'in aktörleri olarak yerel otoriteleri, işletmeleri, sivil toplum kuruluşlarını, okul ve diğer kamusal kesimleri sıralayabiliriz. Hükümetler, sivil toplum kuruluşları, iş kesimleri ve toplum olarak da sıralayabileceğimiz bu aktörlere, gençler, çocuklar ve yaşlılar da eklenmektedir.

Yerel Gündem 21'in işlevlerini yerine getirebilmesi için bazı mekanizmaları ve platformları bulunmaktadır. Bu mekanizmalar; kent konseyleri, çalışma grupları, kadınlar, gençlik, özel ilgi gruplarıdır.(Batal, 2010)

3.7.8.2 Yerel Yönetimlerde Kent Konseyleri

Halkla ilişkiler alanındaki çalışmalar yerel yönetimlerin başarısını doğrudan etkiler.

Halka hizmet götüren nispeten daha dar bir çevrede faaliyet gösteren bu tür yönetimler halka yakın ve sürekli ilişki içinde çalışırlar. Bu yakınlık, yerel yönetimleri denetime açık kılar, Günlük yaşamla ilgili yürütülen hizmetler halkın gözü önünde gerçekleşir. Her gün sürdürülen ilişkilerin, dolayısıyla iletişimin ötesinde, halkın, fiziksel çevre olarak kendisine bu kadar yakın yönetimlerin karar alma ve yürütme süreçlerine katılmak isteği hızla artmıştır. Yerel yönetimler seçim dışı katılımcı demokrasi sürecini işletmek zorunda kalmaktadır. Halkla İlişkiler programlarının temel rotasının bu yöne çevrilmesi de bu eğilimin ve rüzgârların gereğidir.

Diğer yandan, yerel yönetimlerin görevleri arasında görülmeye başlanan ve halkın kendilerini ilgilendiren yerel kararlara katılmalarını teşvik etmeyi arzulayan seçim dışı katılımcı demokrasi sürecinin etkili biçimde yerine getirilmesinde kuruluşun alt yapısı ve hizmet verme biçimine bağlı olarak halkla ilişkiler çalışmalarının önemli rol oynadığı kabul edilmektedir. (Yayınoğlu, 2005: 59)

2000’li yıllar Türkiye’de değişimin somutlaşmaya başladığı yıllardır. Bu yıllarda, hem iç, hem de dış dinamiklerin etkisiyle yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılmasına odaklanan bir kamu yönetimi reformu yapılması gündeme gelmiştir.

Yerel yönetim reformu kapsamında eski yasaların iyileştirilmesi yerine, tümü iptal edilip İl Özel İdaresi, Büyükşehir Belediyesi ve Belediye kanunları ile belediye birlikleri için yeni kanunlar düzenlenmesiyle köktenci bir yöntem tercih edilmiştir.

Yerel yönetim reformunun getirdiği yenilikleri üç başlık altında inceleyebiliriz:

-Demokratik Yönetişim

-Yerelleşme

-Yeni Yönetmel Araçlar

Reform öncesi, gerek belediyelerde, gerekse il özel idarelerinde bürokratik ve hiyerarşik yetkilerle donatılmış bir başkanlık sistemi bulunmaktaydı. Bu nedenle, karar alma sürecinde ve uygulamada belediye ve il özel idarelerinin seçimle iş başına gelmiş organları yönetimin başını sorgulayamıyordu. Ayrıca bu yönetimler üzerinde merkezi idarenin ağır bir idari vesayeti mevcuttu. Halka hesap verme yerine, idari makamlara ve müfettişlere hesap veren bir yerel yönetim anlayışı yürürlükteydi. Bunun sonucu olarak, sivil toplumun etkin biçimde yönetime katılımından söz etmek de mümkün değildi. Reform, il özel idareleri ile belediyelerde demokratik bir yönetim anlayışını egemen kılacak yenilikler getirmiştir. (Toksöz, 2008: 57)

Bazı düzenlemelere ilişkin çalışmalar için doğrudan meslek kuruluşları ya da baskı grupları ile yapılan görüşmeler ve tartışmalar son karar yetkisi belediyelerde kalmak koşulu ile yönetime katılmanın bir başka yoludur. Belediyelerin gönüllü kuruluşlar sivil toplum örgütleri, gençlik temsilcileri vb ile düzenleyecekleri etkinlikler ve kampanyalar da aynı çerçevede değerlendirilmelidir. Örneğin, çevre kulüpleri ve bunlarla ilgili kuruluşlarla korunma yöntemleri, temizlik ve düzenleme konularında ortak çalışmalar yapılmalıdır. (Bülbül, 1998:131)

Bu yeniliklerin en önemlilerinden biride Kent Konseyleridir. Kent konseyi; kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata

geçirmeye çalışır. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyi, belediye faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. İyi yönetişimin hayata geçirilebilmesi için önemli bir platform olabilecek kent konseyleri, ülkemizde kent bazlı olarak kurulmakta ve birçok ilde etkin çalışmaktadır. (Toksöz, 2008: 89-90)

Katılımcı demokrasinin en başarılı örneklerinden (uygulamalarından) biri sayılan kent konseyleri, “kentine sahip çıkma”, “aktif katılım” ve “çözümde ortaklık” ilkelerinin bütünlüğünde, kentleri sürdürülebilir geleceğe taşıyan bir “ortaklık modeli” olarak tanımlanmaktadır. Kentteki tüm “paydaşları” bir araya getirerek, tüm kenti kucaklayan bir “ortak akıl” oluşturulmasını sağlaması, kent konseylerinin en önemli işlevlerinden biri olarak değerlendirilebilir. Kent konseyleri, yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılması, hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, çok-aktörlü ve çok-ortaklı yönetim tarzının benimsenmesi işlevlerini de yerine getirmektedir. (Usta, 2011, 206)

Kent konseyleri aslında ülkemizde yasal zorunluluk açısından yeni ise de, uygulamada yeni değildir. Yeni belediye ve büyükşehir belediyesi yasalarında katılımı ilgili getirilen temel düzenleme niteliğindeki kent konseyleri, Türk yerel yönetimlerine tamamen yabancı, yeni bir uygulama değildir. 1930 yılında yasalaşan 1580 sayılı Belediye Kanununun Hemşehri Hukuku başlıklı 13. maddesi, bu tür oluşumlara destek sağlamaktadır. Bu maddeye göre: “Her Türk, nüfus kütüğüne yerli olarak yazıldığı beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin belediye işlerinde reye, intihaba, belediye idaresine

iştirake ve belde idaresinin devamlı yardımlarından istifadeye hakları vardır.” Belediye Kanunu, her Türk vatandaşının belediye idaresine iştirak etmeye hakkı olduğunu açıkça vurgulamaktadır. Yasanın bu hükmüne dayanarak bazı belediyeler 5393 sayılı yeni yasa yürürlüğe girmeden önce de Türkiye’de kent konseyleri türünden yapılanmalar oluşturmuşlardı. (Kaypak, 2011: 141)

Kent Konseyleri, Türkiye’ye özgü bir yapılanmayla, merkezi yönetimi, yerel yönetimi ve sivil toplumu bir işbirliği ortaklığı çerçevesinde bir araya getiren eşsiz yönetim mekanizmalarıdır. Genelde, merkezi yönetim kuruluşlarının ve belediyelerin temsilcileri, kent konseylerinin yaklaşık 1/3’ini oluşturmakta, geriye kalan 2/3 ‘lük bölüm, sivil toplum kuruluşları temsilcilerinden oluşmaktadır.

Kentlerin büyüklüklerine bağlı olarak, kent konseylerinin üyeleri 100 ile 600 kuruluş arasında değişmektedir. Kent konseyleri, kendi çalışma ilkelerini veya tüzüklerini hazırlayıp onaylamakta ve bunlara göre faaliyet göstermektedir.

Birçok kentte, ilgili yerel yönetim, kent konseyinin etkinliklerini ve kararlarını desteklemek amacıyla, alınan kararları kendi meclis gündemlerine alarak tartışmakta, böylelikle kent konseyinin tavsiye niteliğindeki kararlarının yaşama geçirilmesi yönünde önemli adımlar atılabilmektedir. Programa sonradan katılan kentlerde kent konseyleri oluşturulurken, bu konuda başarılı uygulamalar sergileyen başka kentlerdeki mevcut yapıların ve bunların işleme biçimlerinin dikkate alındığı ve ilgili kente özgü modelin, mevcut bilgi birikimi ve deneyim üzerine inşaa edildiği görülmektedir. (Batal, 2010)

III.8 Belediyelerde Halkla İlişkiler Araç ve Etkinlikleri

Belediyelerde halkla ilişkiler araç ve etkinlikleri dört ana gruba ayrılmaktadır:

- Tanımaya yönelik,
- Tanıtmaya yönelik,
- Sosyal etkinlikler ve araçlar,
- Basınla ilişkiler.

III.8.1 Tanımaya Yönelik Etkinlikler

Belediyelerde halkla ilişkiler uygulamaları kapsamında tanımaya dönük etkinlikler, şu şekilde özetlenmektedir:

1. Hemşehri Profili (Hedef kitlenin tanınması)

Halkta ilişkiler uygulamalarında tanımaya dönük etkinliklerin başında hedef kitle gelmektedir. Halkın, kim olduğunu bilmek, yapılacak çalışmalara ışık tutacaktır. Bu nedenle okuyucu, tüketici profilleri gibi “hemşehri profili”ni de ortaya çıkarma gereksinimi vardır.

Belediyeçilik açısından hedef kitle, belde sınırları içinde yaşayan bütün halktır. Seçmenler hedef kitlenin önemli halkalarından birini oluşturmaktadır. Hizmetin ulaştığı “hemşehri kitlesi” çok değişik grupları içine almaktadır. Ana hatlarını gözönüne alarak şöyle bir gruplandırma yapılabilir:

Seçmen olanlar-olmayanlar, çocuklar-gençler-yaşlılar, erkekler-kadınlar, kentin eski oturanları-yeni gelenler... gruplandırmaları örneğin mesleklerine siyasi düşüncelere göre de değerlendirerek çoğaltabiliriz.

Halkla ilişkiler uygulamaları için bu dağılım, inceleme ve araştırmalar bakımından, hangi tür iletişim araçları ve yöntemlerin kullanılacağını saptamakta yararlı olacaktır.

2. Kamuoyu Yoklamaları (Katılım)

Birçok ülkede kamuoyu yoklamaları kararların alınmasından önce başvurulması gereken yasal bir yöntem olarak uygulanmaktadır. Örneğin, Japonya vatandaşlarına belediye meclisinin belli kararları alması ve alınmış kararlara değiştirmesi ya da kaldırılması hakkını tanımıştır. Ayrıca yerel meclisin feshedilmesi, üyelerinin ya da yerel yönetimde görevli başka çalışanların işbaşından uzaklaştırılmasını istemek hakkı da verilmiştir.

Ülkemizde ise kamuoyuna başvurulması yöntemi yeni bir belediye teşkilatı kurulması, komşu belediyelerle birleşme söz konusu olduğunda, gerçekleştirilmektedir. Bunun dışında bazı belediyeler özel olarak halkın nabzını tutmak için belli konularda kamuoyu yoklaması yaptırarak görünmektedir. Örneğin, Konya Merkez, Selçuklu, Meram, Karatay ilçeleri belediyelerinin başvuruları zerine Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi'nce her ilçenin kendi sınırları içinde çalışmalara ilişkin halkın önerilerini de içine alan kamuoyu araştırması yapılmıştır. Ankara Büyükşehir Belediyesi kaldırım taşları rengini belirlemek ve büfe tiplerinin seçimi için kamuoyu yoklaması yapılması gereğini duymuştur.

Halkı dinleme (public hearing) yöntemi de, birçok konuda halkla toplantı yapma, görüş ve isteklerini öğrenme amacına yönelik bulunmaktadır. Ayrıca, belediye meclisi toplantılarının halka açık olması, belli konularda özel oturumlar düzenlenmesi ve böylece katılımcıların görüşlerinin alınmasına da imkan verilmektedir.

Katılmanın danışma yönü ağır basan yöntemlerinden biri de belediyelerin sivil

toplum örgütleri ve çeşitli meslek temsilcileri ile oluşturdukları çalışma ve işbirliği gruplarıdır. Bazı düzenlemelere ilişkin çalışmalar için doğrudan meslek kuruluşları ya da baskı grupları ile yapılan görüşmeler ve tartışmalar son karar yetkisi belediyelerde kalmak koşulu ile yönetime katılmanın bir başka yoludur. Belediyelerin gönüllü kuruluşlar, sivil toplum örgütleri, gençlik temsilcileri vb. ile düzenleyecekleri etkinlikler ve kampanyalar da aynı çerçevede değerlendirilmelidir. Örneğin, çevre kulüpleri ve bunlarla ilgili kuruluşlarla korunma önlemleri, temizlik ve düzenleme konularında ortak çalışmalar yapılmalıdır.

3. Kamuoyu araştırmaları ve anketler

Yönetimin, halkın yakınma, dilek ve önerilerini bilmek ya da belediye ile ilgili kararların alınması için uygulamaya geçme aşamasında görüş ve beklentilerini öğrenmek istemeleri doğaldır. Bu amaçla başvurulan yöntemlerden birisi de kamuoyu araştırmaları ve anketlerdir. Ülkemizde kamuoyu araştırmaları ve anketler giderek ilgi görmekte ve sık sık uygulanmaktadır. Çoğunluk belediyeler, çalışmalarına yön vermek ya da başarılarını ölçmek için kamuoyu araştırmaları yaptırmakta ve anketler düzenlemektedirler. Söz konusu çalışmalar, belediyelerin ilgili birimlerince gerçekleştirildiği gibi, bu konuda uzman kuruluşlara belli ücret ödenerek de yaptırılmalıdır.

4. Halkı dinleme toplantıları

Belediyelerin, sorun, dilek, düşünce ve yakınmaları belirlemek için başvurduğu yöntemlerden biri de halkı dinleme toplantılarıdır. Uygulama ülkemizde de giderek yaygınlaşmakta ve ilgi görmektedir. Valiler ve kaymakamlar, bazı daire müdürleri belirli günlerinde kapılarını açarak halkı dinlemektedirler.

Belediye Başkanı ya da üst düzey yöneticiler bireysel veya topluca belde halkı ile doğrudan yüz yüze görüşmek üzere dilek, sorun, öneri ve yakınmalarını saptayabilmektedir. Bu denli çalışmalar “halkın ayağına gitmek” olarak değerlendirilmekte ve demokratik rejimin güzellikleri arasında sayılmaktadır. Söz konusu toplantılar “halk günü-dert dinleme toplantısı-halk saati” gibi adlarla yaşama geçirilmektedir.

5. Dilek ve şikâyet kutuları

Belediyeler, halkın istek ve yakınmalarını belirlemek için, hizmet binalarının genelde giriş bölümüne önemli cadde ve bulvarlara “dilek-şikâyet” kutuları koymaktadırlar.

Bu yöntemle halkın belki çekinerek aktaramadıkları sorun, dilek ve yakınmaları yönetime yansıtılmaktadır.

6. Mektup ve dilekçeler

Belediyeler halkın; dilek, sorun ve yakınmalarını başvuru dilekçeleri ile belirlemekte, çözümlerine ilişkin çalışmalar yapmaktadır.

III.8.2 Tanıtmaya Dönük Araç ve Etkinlikler

Belediyeler tanıtmaya yönelik işlevlerini değişik araçlarla yerine getirirken, bazı etkinliklerden de yararlanmaktadırlar:

1. Günlük İlişkiler, Yol Gösterme ve Danışma Hizmetleri

Belediyelerde halkla ilişkiler hizmetlerinin başında, başkanından, her düzeydeki görevlinin yüz yüze ya da telefonla hemşehrileri ile kesintisiz kurdukları ilişkiler gelmektedir.

Sorunların kısa sürede çözülmesi, tatlı dil ve güler yüz; sıcak ve sevecen yaklaşımlar, kuruluşlar için olumlu bir imajın oluşmasını ve yerleşmesini sağlayacaktır.

2. İdare Danışma Merkezleri

Bazı belediyeler 1967—1972 tarihleri arasında TODAIE bünyesinde kurulan ve telefonla hizmet veren “İdare Danışma Merkezi”nden esinlenerek kendi idari merkezlerini oluşturmuşlardır.

İdari Danışma Merkezleri kamuoyunda belediyeleri tanıttıkları gibi, güvenilirliklerini de pekiştirmektedir. Ayrıca karmaşık sorunları çözme ve yönlendirmede, başarılı çalışmalar sergilenmesine de katkıda bulunmaktadırlar

3. Süreli Yayınlar ve Basılı Tanıtım Araçları

Belediyeler, halkla ilişkiler çalışmaları içinde yer alan tanıtım ve bilgi verme işlemlerini çoğu kez süreli yayınlar, bültenler, afişler, yıllıklar, broşürler gibi yazılı araçlarla da yerine getirmektedirler.

4. Radyo ve Televizyondan Yararlanma

Belediyeler yaptıkları çalışmaları, amaçlarını ve programlarını radyo-televizyon kanalları aracılığıyla haber ve belgesel kuşaklar halinde kamu oyuna yansıtma imkânlarından da yararlanmaktadırlar.

Bu bağlamda, TV ve Radyo yöneticileri ile yakın ilişkiler kurulmalı, tanıtım programlarının içerikleri özenle hazırlanmalı, yayın günü ve zamanı doğru seçilmelidir.

III.8.3 Sosyal Etkinlikler

Belediyelerin yürüttükleri halkla ilişkiler program ve kampanyalarında yararlandıkları etkinlik ve araçlar içinde, çok değişik çalışmalar yer almaktadır. Örneğin

şenlikler, festivaller, yarışmalar, fuarlar, toplantılar, sergiler, paneller, konferanslar, seminerler, törenler, sanatsal etkinlikler önemli ölçüde tanıtım işlevlerini yerine getirmektedirler. Belediyelerde bu denli etkinlikler, halkla ilişkiler bilimlerinin dışında sosyal işler daire başkanlığı, kültürel-sosyal işler müdürlüğü gibi değişik ünitelerce de desteklenmektedir.

Kimi belediyeler, örneğin Antalya Büyükşehir Belediyesi “Altın Portakal”, Adana Büyükşehir Belediyesi “Altın Koza” film yarışmalarını her yıl geleneksel olarak düzenlemekte, böylesi ödüllü yarışmalarla tanıtım işlevini güçlendirmektedirler. Özellikle bazı il belediyelerinin ulusal düzeydeki fuarları da tanıtım çalışmalarına aracılık etmektedirler. Halk oyunları, bilgi yarışmaları, spor gösterileri, ilaç bağış, temizlik, güçsüzlere destek, yaşlılara yardım kampanyaları da tanımaya dönük etkinliklerdir. Kimi belediyeler de, vakıf ve kulüplerle ilişki kurarak sponsorluklarını üstlenmekte ve bu yolla tanıtımlarını yapmaktadırlar.

III.8.4 Basınla İlişkiler

Halkla ilişkiler uygulamalarında başarıya ulaşmak ve sonuç almak için basınla bağlantı kurmanın önemi yadsınamaz. Salt, sıcak ve yakın ilişkilerle haber, röportaj, makale, fotoğraf vb, ile hedef kitlelere ulaşmak, daha kolay bir yöntemdir. Belediyelerin halkla ilişkiler konusunda oluşturulan birimlerinin birinci görevi basın yayın organlarının çalışanları ile içtenlikli ilişkiler kurmaktadır. (Bülbül, 1998:134)

III.9 Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler Ve Karatay Belediyesi Örneği

III.9.1 Karatay İlçesi

Karatay İlçesi, Konya metropolünde bulunan 3 merkez ilçeden biridir. Konya İli

Türkiye ve dünyaya adını büyük mutasavvıf Mevlana Celaleddin-i Rumi ile duyurmaktadır. Mevlana Müzesinin Karatay ilçe sınırları içinde olması Karatay'a bambaşka bir kimlik kazandırmıştır.

T.C. Bakanlar Kurulunun 20.06.1987 tarih ve 3399 numaralı kararı ile kurulan ve 1989 yılında fiilen çalışmalarına başlayan ve adını Anadolu Selçuklu Devlet Adamlarından Celalettin Karatay'dan alan Karatay ilçesi, tarihi ve sosyal yapı itibariyle en eski ilçelerden birisidir.

Belediye sınırları; Güneybatı'da Meram, Kuzeybatıda Selçuklu, Kuzeyde Altınekin, Kuzeydoğuda Aksaray ili, Doğuda Karapınar ve Güneyde Çumra ilçeleri ile çevreli özellikle tarihi Konya dokusunu içinde barındıran alan üzerine kuruludur. Yüzölçümü 2780 km², denizden yüksekliği 1015 metredir.

1486 metre yükseklikteki Bozdağ'da koruma altında barındırılan yaban koyunları doğal yapı içerisinde seçkin bir değer taşımaktadır.

İlçe sınırları içerisinde ülke ve kent ekonomisine önemli katkı yapan Büsan, Matbaacılar, Toptancılar, Kuruyemişçiler ve Bakliyatçılar, Büyük ve Orta Ölçekli Sanayiciler ve Kobiler dahil pek çok sanayi ve ticaret kuruluşu vardır.

Ayrıca Konya merkezinde süt ürünlerinin % 80'i Karatay'daki Süt Fabrikalarında üretilmektedir.

Yerli ve yabancı turistler tarafından devamlı ziyaret edilen Mevlana Müzesi, Mevlana Celaleddin Rumi'nin arkadaşı ve yetişmesinde büyük emeği geçen Şems-i Tebrizi'nin mezarı, Karatay medresesi, dokumacılık, el işlemleri, kaşıkçılık, keçecilik,

obruk yöresinde kilim dokumacılığı gibi el sanatları ilçemizde turizmin her dönem canlı kalmasını sağlamaktadır.

İlçe merkezinde Yeni Meram gazetesi ve Kon TV bölgesel ve ulusal boyutta yayın yapan medya kuruluşlarıdır. 52 İlköğretim Okulu, 11 Lise olmak üzere 63 eğitim kurumu, bu eğitim kurumlarında 38200 İlköğretim, 6710 lise öğrencisi öğrenim görmekte, 1300 öğretmen görev yapmaktadır. 4 adet dersane, 1400 öğrencinin barındığı 15 öğrenci yurdu bulunmakta, 2 özel hastane , 1 Ana Çocuk Sağlık Merkezi , 13 Sağlık ocağı vardır. (2010-2014 Karatay Belediyesi Stratejik Planı)

III.9.2 Karatay Belediyesi

Karatay Belediyesi sınırları dahilinde toplam 55 mahalle bulunmaktadır. Belediye sınırları Konya-Ankara ve Konya-Aksaray karayollarının sağ tarafı ile Konya-Karaman karayolunun sol tarafını kapsayan özellikle tarihi Konya dokusunu içinde barındıran toplam 67.000 hektar alandan oluşmaktadır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Adnks) Veri Tabanı 2010 verilerine göre Karatay İlçesinin toplam nüfusu 263.071'dir.

T.C. Bakanlar Kurulu'nun 20.06.1987 tarih ve 3399 sayılı kararı ile Konya Belediyesi, Büyükşehir statüsüne geçmiş ve Büyükşehir'e bağlı 3 merkez ilçe ihdas edilmiştir. Bu üç merkez ilçeden birisi olan Karatay'a da Anadolu Selçuklu devlet adamlarından Celalettin Karatay'ın ismi verilmiştir.

III.9.2.1 Karatay Belediyesi Genel Yapısı ve Organları

Karatay Belediyesi 1989 yılında fiilen çalışmalarına başlamıştır. Karatay Belediye Başkanı, Mehmet HANÇERLİ'dir.

Karatay Belediyesi Karatay'ın kentsel gelişimini ve Karatay halkının yaşam kalitesini artırabilmek amacıyla oluşturulan Stratejik Planlama Ekibi, çoğulcu katılımı hedefleyerek çalışmalarını yaparak Stratejik Planlar oluşturmuştur.

Stratejik Planlama 5 yıllık orta dönem için belirlenen plan ve politikaların, performansa dayalı göstergelerle ölçülebilir hedefler belirlenerek başarıya ulaşılmasını öngörmektedir. Çalışma çoğulcu katılımı yapılmaya çalışılmış, anketler düzenlenerek önemli paydaşların görüşleri ve daha önceki kalkınma planları gibi planlar da göz önünde tutularak misyon, vizyon, amaçlar ve hedefler belirlenmiştir.

En temel amaç olarak, belediyenin belirlenen plan ve politikalarda kaliteden ödün vermeden etkinliğini artırarak hedeflerine ulaşması öngörülmüş ve stratejik planlamanın kuruluş politikalarını uygulamada kilit unsur olacağını varsayılmıştır.

Stratejik planların başarıya ulaşması, kuruluşların güçlü mali kaynaklara ve nitelikli insan kaynaklarına sahip olması ile mümkündür.

Karatay Belediyesinin organlarının yetki, görev ve sorumlulukları stratejik planlarda ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Bu genel müdürlükler;

Özel Kalem Müdürlüğü; Özel Kalem Müdürlüğü Belediye Başkanı'nın Belediye Meclisi, Belediye Encümeni ve Belediye hizmet birimleri arasındaki koordinasyonu sağlar. Belediye Başkanına sunulacak her türlü belge, yayın, karar ve yazılarla ilgili gerekli işlemleri yapar. Başkanın emir ve direktiflerinin yerine getirilip getirilmediğini denetler. Vatandaşlarımıza daha iyi hizmet verebilmek amacıyla e-mail yolu ile gelen dilek, istek ve şikâyetleri ilgili Müdürlüklere iletir. Belediye Başkanı'nın kurumlar, kişiler ve toplumla ilişkilerini düzenli bir şekilde yerine getirmesi için gerekli organizasyonu yapar. Başkanın

katılması gereken toplantı ve törenlerin yer ve zamanını tespit ederek Başkanı haberdar eder. Başkanın ziyaret ve gezilerinin planlamasını yapar. Başkanın basınla olan ilişkilerini talimatlar doğrultusunda Basın danışmanı ile koordineli bir şekilde yürütür.

Hukuk İşleri Müdürlüğü; Belediye Başkanlığı tarafından tevdi edilen hukuki konular hakkında mütalaa vermek, hukuki konulara ilişkin işlemleri yapmak. İdare tarafından ve yahut idare aleyhine açılan davalarla icra takiplerini idarenin vekili olarak; adli-idari ve mali kaza mercileri, hakem veya hakem heyeti nezdinde takip ve sonuçlanmasını sağlamak, bunların dosyalarını düzenlemek, kayıtlarını tutmak. Belediye Başkanlığı tarafından yetkilendirilmesi durumunda davayı kabul, davadan vazgeçme, feragat ve sulh teklifleri, karar düzeltme ve itirazdan vazgeçmek. Müdürün katılımı gereken meclis, encümen, komisyon gibi toplantılara iştirak etmek. Teftiş ve tahkik konusu olmuş olaylarla ilgili olarak Müdürlüğe intikal ettirilen raporlar hakkında Belediye Başkanının talimatı doğrultusunda gerekli kanun yollarına başvurmak. Belediye Başkanlığına gelen ve müdürlüğü ilgilendiren her türlü tebligatı almak, bunların cevaplarını hazırlayarak ilgili mercilere tevdi ile takiplerini sağlamak. Toplu iş sözleşmeleri müzakerelerine katılmak, toplu iş sözleşmelerinin uygulanmasında ilgili birimlere hukuki görüş bildirmek. Belediye Başkanlığının “Olur”u ile belediye birimlerinin yazılı istekleri üzerine kendileriyle işbirliği yaparak anlaşma, protokol, şartname, vekâletname, ibraname, her türlü düzenleyici işlem ve sair belgelerin hazırlanmasında yardımcı olmak. Müdürlüğün yıllık faaliyet raporunu hazırlamak ve Belediye Başkanlığına sunmak. Belediye Başkanı tarafından verilen diğer işleri yürütmek.

Zabıta Müdürlüğü; 5393 Sayılı Belediye Kanununun 15. maddesindeki “Belediyenin Yetkileri ve İmtiyazları” doğrultusunda aynı kanunun 51. maddesi gereği

“Belediye Zabıtası, Beldenin esenlik, huzur, sağlık ve düzeninin sağlanmasıyla görevli olup bu amaçla, Belediye Meclisi tarafından alınan ve Belediye Zabıtası tarafından yerine getirilmesi gereken emir ve yasaklarla bunlara uymayanlar hakkında mevzuatta ön görülen ceza ve diğer yaptırımları uygular” denilerek görev tanımı yapılmıştır.

Teftiş Kurulu Müdürlüğü; Belediyemiz birimlerinin verimliliğini artırmak için yapılan çalışmaların hizmet hedefleri ile tutarlılık derecelerini yasalar ve yönetmelikler çerçevesinde değerlendirmek ve birim müdürlükleri ile personelinin verimliliğini arttırmak için geniş denetimin yanı sıra meydana gelebilecek disiplin olaylarının ön incelemesi, soruşturması ve disiplin açısından kovuşturulmasının yapılmasıdır.

Emlak İstimlâk Müdürlüğü; Belediyemize ait gayrimenkullerin ifraz, tevhit ve yol terki dosyalarını hazırlamak. Belediyenin yetkili organlarınca görüşülerek karara bağlanan satışı ve alımı yapmak. 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun hükümlerine göre Belediye Meclisinin kamu yararları için aldığı kararları uygulamak. Kamu yararının gerektirdiği hallerde gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetlerinde bulunan taşınmaz malların Karatay Belediyesinde kamulaştırılmasında yapılacak işlemleri kamulaştırma bedelinin hesaplanmasını, taşınmaz malın ve irtifak hakkının idare adına tescilini, kullanılmayan taşınmaz malın geri verilmesini, idareler arasında taşınmaz malların devir işlemlerini, karşılıklı hak ve yükümlülükler ile bunlara dayalı uyuşmazlıkların çözüm, usul ve yöntemlerinin yürütülmesini sağlamak. Gayrimenkulün arsa ofis veya meclis müsaadelerini alarak satışlarının yapılabilmesi için Hesap İşleri Müdürlüğüne havalesinin yapılmasını sağlamak. Onaylanan imar planları neticesinde program dâhilinde yapılması uygun görülen yerlerde 3194 sayılı imar kanununun 18. maddesine istinaden imar uygulamalarını yapmak İmar planı gereğince oluşan yolların ve kaldırımların araziye

aplikesini sağlamak. İlgili müdürlüklerce (Park ve Bahçeler, Fen İşleri vb) hazırlanan projelerin araziye aplikesini yaparak çalışmaların yürütülmesine yardımcı olmak. Müdürlüğümüze talepte bulunulan parsel sorgulamaları ve 18.madde neticesinde yeni oluşan tapuların dağıtımını sağlamak. Görev alanı içine giren işlerden dolayı yapılan şikâyet ve başvuruları incelemek, sonuçlandırmak.

İmar Ve Şehircilik Müdürlüğü; Belediyemize ait gayrimenkullerde kamusal ve özel alanlarda mevcut planın gereksinimleri doğrultusunda imar planı değişikliklerinin yapılması. İmar Kanunu hükümlerince ilçemizde yapılan inşaatların uygunluğunun kontrol edilmesi ve uygun olmadığı durumlarda düzeltilmesi. Nazım imar planı ve uygulama imar planlarının programlarını yapmak, Belediye Başkanı ve Belediye Meclisinin onayına sunmak. 3194 sayılı Belediye İmar Kanunu hükümlerine göre Belediye Meclisinin kararlarını uygulamak. İlçemizdeki eski ve köhnemiş alanların planlama teşkilatımızca tespitinin yapılarak bu alanlara ait Kentsel Dönüşüm Planlarının titizlikle hazırlanması. Kentsel Koruma alanlarında ve tescilli yapı gruplarında koruma kurulu ile işbirliğinde bulunarak tescilli sivil mimarlık örneklerinin korunmasını sağlamak. Belediyemiz sınırları içerisinde İmar Planının uygulamada yetmediği durumlarda daha alt ölçekli Kentsel Tasarım Planlarının hazırlanması. İmar planları ve tadilatları için yapılan jeolojik etütlerin ve ayrıca statik proje hesaplarına temel teşkil etmek üzere yapılan zemin etütlerinin kontrolünü yapmak. Yapılmakta olan ve proje kontrolleri sonrasında izni verilen inşaatların subasman kotlarının zemine göre verilmesi ve genel planın belirlenerek hali hazır haritalar üzerinde işlenmesi yapılmaktadır. İlçe sınırlarımız içinde inşaat proje onayından sonra yapımına başlanan yapıların demir, beton ve tesisat kontrollerinin yapılması ve takip edilmesi. İnşaatları tamamlanan yapıların incelemeler sonucunda iskân ve oturma ruhsatlarının verilmesi.İmar planı hudutları içerisinde verilen imar hakkını aşan

ya da izinsiz yapılan kaçak yapıların takibi ve gereken durumlarda bu izinsiz ve imar hakkını aşan yapıların yıktırılması ve imar mevzuatına uygun hale getirtilmesi.

Veteriner İşleri Müdürlüğü; hayvanat bahçesi hizmetleri, gıda kontrol hizmetleri, hayvan sağlığı hizmetleri, hayvan ve hayvansal ürün sevkiyatı, besi çardaklarının kontrolü hizmetleri, kuduzla mücadele hizmetleri, kurban satış ve kesim yerleri hizmetleri sunmak.

Bilgi İşlem Müdürlüğü; Belediyemizin tüm birimlerini bilgisayar teknolojisinden faydalandırmak, iş verimini arttırmak, zaman kaybını azaltmak, daha ucuz, doğru ve süratli çalışma imkânı kazandırmak, daha hızlı ve etkin planlama yapılmasına olanak sağlamak, bilişim teknolojisini takip ederek imkânlar nispetinde belediyemizin faydalanmasını sağlamak amacıyla çalışan müdürlüğümüz mevcut bilgisayarların donanım ve yazılım problemlerini gidermekte, teknik destek sağlamakta, müdürlüklerden gelen şikâyetlere geliş sırasına ve aciliyet durumuna göre en kısa sürede müdahale etmektedir.

Fen İşleri Müdürlüğü; Belediyece yapılacak olan bina, havuz, depo, sosyal tesis büfe gibi yapıları birim birim yaparak veya yaptırarak hizmete açılmasını sağlamak, inşaat tadilat işlerini yapmak veya yaptırmak, mimari proje çizmek ve kontrollüğünü yapmak, anıtlar kurulunda belediyeyi temsil etmek. İlçe sokak ve caddelerine dökülecek olan asfalt işlerini organize etmek, asfalt üretimini ve asfaltlanma işlerini sağlamak. Mahalle ve sokakların asfaltlama, yol açma, yağmur sularının tahliyesi, kumlama işlerini yapmak. İnşaat işlerinin kontrollüğünü yapmak. Çalışma yapılacak yolların açılması, park, yeşil alan ve kamu alanlarına ayrılan alanların düzenlemelerini yapmak, mülkiyet ve kamulaştırma işlerini Emlak ve istimlâk Müdürlüğü ile ortaklaşa yapmak. İlçe mahallelerinde planlanan yerlere bordür taşı parke taşı ve beton kaplama işlerini yapmak,

bunlarla ilgili alt yapı malzemelerini temin etmek ve ıslah etmek, müteahhit tarafından yapılacak olan işlerin keşif ve tahakkuklarını hazırlamak.

Destek Hizmetleri Müdürlüğü; Belediyemiz birimlerinin ihtiyaçlarını 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun da belirtilen usullere uygun olarak karşılamak. Müdürlüğümüzce yapılacak olan ihale ilanlarının KİK ve Yerel Basında yayınlanmasını sağlamak. Belediyemize alınan tüm malzemelerin ambar girişini yapmak. Alımı yapılan veya stokta bulunan malzemeleri birimlerin isteği doğrultusunda teslim etmek. Taşınır ve dayanıklı taşınırların istenilen kalite ve standartlara uygun, ekonomik, kanunlar ve diğer mevzuatlar kapsamında zamanında temin edinilmesinden, bu taşınırların ambar kayıtlarının ilgili yönetmeliğe uygun şekilde tutulmasından, ambar giriş kaydı yapılan tüm taşınırların hesaplarının muhasebeleşmesini sağlamaktan, taşınır yönetim hesabının ilgili mercilere gönderilmesinden, doğrudan tüketime gidecek taşınır ve dayanıklı taşınırların talep eden ilgili birimlere teslim edilmesinden, doğrudan tüketime teslim edilmeyen taşınır ve dayanıklı taşınırların da yangına, ıslanmaya, bozulmaya, kırılmaya, çalınmaya vb. tehlikelere karşı korunmasından, ekonomik ömrünü dolduran demirbaş türünden olan taşınırların kayıtlardan terkinlerinin yapılmasından, temin edilen taşınır ve dayanıklı taşınırlara ilişkin kasıt, kusur veya ihmal sonucu kırılan, bozulan veya kaybolan taşınırların ilgililerden tazmini için gerekli işlemleri yapması konusunda, görevli sorumlu ve yetkilidir.

Temizlik İşleri Müdürlüğü; Temizlik İşleri Müdürlüğü 5393 sayılı Belediye Kanunu, ilgili diğer yasa, Yönetmelik ve Tüzüklere, Belediye Meclisi ve Encümen kararlarına, Başkanlık emirlerine uygun olarak: Belediye hudutları içindeki yerleşim alanlarında üretilen katı atıkları günlük toplayarak çöp depolama mahalline taşımak. Yerleşim yerlerinde cadde ve sokakların ihtiyaç olan yerlerine çöp konteyneri koymak.

Şehir merkezinde bulunan umuma açık WC'lerin genel temizliğini sağlamak. Şehrin Cadde ve sokaklarını süpürmek sureti ile devamlı temiz bulundurmak. Şehrin Cadde ve sokaklarını gerektiği zamanlar tazyikli su ile yıkamak. Belediye sınırları içerisindeki kurulan tüm Pazaryerlerinin temizlenmesini sağlayıp, çöplerini kaldırmak ve tazyikli su ile yıkamak. Çeşitli broşür, resim, slogan ve reklâm araçları ile kampanyalar düzenleyerek halkın temizliğe katkılarını sağlamak. İlçemiz sınırları içerisinde bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile okullara atık pil kutusu dağıtmak ve atık pillerin toplanmasını sağlamak. Belediyemiz sınırları içerisinde bulunan siteler, kamu kurum ve kuruluşları ile tüm okullar ve alışveriş merkezlerinden geri dönüşüm atıklarını toplamak. Kanalizasyon şebekesi bulunmayan bölgelerde evlerin ve iş yerlerinin fosseptik kuyularını ücret karşılığı boşaltmak. Yaz dönemlerinde yerleşim alanlarında karasinek, sivrisinek ve diğer zararlı haşerelerle mücadele etmek. Müdürlüğün çalışma konuları ile ilgili; Başkanlık makamı ve Başkanlığa bağlı diğer üniteler ve resmi, özel mesleki kuruluşlarla Başkanlığın onayını almak kaydı ile iş ilişkisi kurmak.

Park ve Bahçeler Müdürlüğü; İlçe halkının yaşadığı çevreden zevk alarak yaşamalarını ve serbest zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirmelerini sağlayarak yaşam kalitesini artırmaya yönelik alanlar oluşturmak. Pasif yeşil alanların Aktif yeşil alan haline getirilmesi için projeler üretmek. Mevcut park alanları, diğer yeşil alanlar, Cadde ve sokaklardaki Ağaçların sulama, çim biçimi, budama vs. bakım işlerini eksiksiz ve kesintisiz yapmak. Bölgemizin gelecek ihtiyaçlarını kapsayan, projeler ve hizmetler olarak, park ve çocuk bahçesi, ağaçlandırma ve genel piknik alanlarının oluşturulması. Bölgemizde bulunan Cami, Okul, yönetim binası, sosyal tesis, Belediye tesislerinin iç ve dış çevre düzenlemelerini, günlük, aylık, yıllık bakım, temizlik, budama, sulama, yenileme

vb. hizmetler sunmak. İlçemizin muhtelif yerlerindeki mevcut ağaç ve yeşil dokunun korunmasını ve sürekliliğini sağlamak.

İnsan Kaynakları Ve Eğitim Müdürlüğü; İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü'nde Belediyemiz bünyesinde çalışmakta olan memur, işçi ve sözleşmelilerin her türlü özlük işleri yürütülmektedir. 3308 sayılı yasa uyarınca Meslek Lisesi öğrencilerinin çeşitli ünitelerimizde yasaya uygun ücret karşılığında çalışmalarını sağlamak. Belediyemiz Memur Personelinin maaş, tayin, terfi, gizli sicil raporlarının takibi, izin, rapor, sendika aidatları, memur fazla mesai çizelgelerinin takibi ve hazırlanması, yan ödeme ve özel hizmet tazminatı cetvellerinin düzenlenmesi, kefalet aidatı, emekli kesenekleri, yeşil pasaport işlemleri, ek özel hizmet tazminatının takibi, tedavi yardım beyannameleri, mal bildirim beyannameleri, sağlık karnelerinin tanzimi, emeklilik ve nakil işlemleri, memur personellerimizin aylık terfi takibi, sözleşmeli ve vekil memur personel işlemleri, icra kesintilerinin takibi, ilaç kesintileri kontrolü ile SGK ile yapılan işlemler. Belediyemiz İşçi Personeli'nin maaş, ikramiye, izin, rapor, kendisi ile eş ve çocuklarına ait vizite kâğıtlarının tanzimi, sendika aidatları, yıllık izne ayrılan işçilerin izin avanslarının düzenlenmesi, işçi alımlarında Türkiye İş Kurumu ile yapılan yazışmalar, sigorta primleri, icra kesintilerinin takibi, işçi personelin aylık puantajlarının takibi, iş talebi ve atama talebi dilekçelerine cevap verilmesi, sosyal yardım zammının aylık bildirim, aylık personel durum çizelgesinin Türkiye İş Kurumu'na gönderilmesi ile SGK ile yapılan tüm yazışmalar. Valilik ve Kaymakamlık Makamı ile yapılan yazışmalar ile tüm resmi kurumlar ile yapılan yazışmalar, stajyer öğrenci işlemleri, Belediye Başkanımız ve Belediye personelinin Konya dışı görev yazışmaları ile memur, işçi ve sözleşmeli personelin diğer kurumlar ile yapacakları yazışmalar için belge düzenlemesi. Belediyemiz Sözleşmeli Personelinin maaş, izin, rapor, işe başlama ve sözleşme yenileme ve

ücretlerinin tespiti için Meclis Kararı yazışmaları. Hizmet Sözleşmeleri ile ilgili İçişleri Bakanlığı ile yazışmalar, sigorta primleri, icra kesintilerinin takibi SGK ile yapılan tüm yazışmalar. Belediyemiz memur, işçi ve sözleşmelilerin verimliliğini artırarak kaliteli hizmet sunabilmeleri için seminer düzenlenmesi.

Yazı İşleri Müdürlüğü; Belediye Meclisi ve Encümen toplantılarının hazırlıklarını yapmak, meclis toplantı gündemini meclis üyelerine ulaştırmak, toplantı tutanakları, karar özeti ve kararları belediye otomasyonuna kaydedip, asıl nüshalarını kâğıda yazdırdıktan sonra meclis başkanlık divanı üyelerine imzalatıp birimlere ve mevzuata uygun olarak ilgili yerlere zamanında ulaştırmak, toplantı kayıtlarını dosyalamak ve muhafaza etmek. Encümen Toplantılarının düzenli bir şekilde yapılması ve ilçemize yön veren kararların yazılması, standart dosya planına uygun dosyalanması sağlamak. Belediyemize ulaşan her türlü evrakın gelen evrak kaydını yapmak ve havale edildiği ilgili birime dağıtımını yapmak. Birimlerimiz tarafından gönderilecek her türlü giden evrakın kaydını yapmak, postaya vermek veya ilgili yerlere ulaşmasını sağlamak. Değişen kanun, yönetmelik ve genelgeleri takip ederek, belediyemizin karar organı olan Belediye Meclisi ve Encümeninin olağan ve olağanüstü tüm toplantılarının sağlıklı ve düzenli bir şekilde yapılmasını sağlamak. İhale kararlarının yazılması. Kent Konseyi Meclisi toplantılarının düzenli bir şekilde yapılması, kararlarının yazılması ve dosyalanmasını sağlamak. Meclis ve Encümen Üyeleri Huzur Hakkı Ücretlerini hazırlayarak ödemesinin yapılabilmesi için Mali Hizmetler Müdürlüğüne sevk etmek.

Sağlık İşleri Müdürlüğü; Sağlık birimi ilgili Kanun, Tüzük, Yönetmelik, Genelge, Tebliğ ve Kararlar çerçevesinde aşağıda belirtilen başlıca görevleri yerine getirmektedir. Kurum tabipliği. Müdürlüğümüzü ilgilendiren hususlarda hazırlanan plan ve projelere

katkıda bulunmak. Zabıta Müdürlüğü ile birlikte sağlık ve hijyen konularını ilgilendiren hususlarda işyeri denetimlerinde bulunmak. Gıda ve halk sağlığı ile ilgili iş ve işlem yapan kişilerin portör muayenelerini yapmak. Bölgemizdeki fakir, yaşlı, yatalak, kimsesiz, özürlü ve bakıma muhtaç kimselere ücretsiz sağlık hizmeti vermek. Emekliler konağındaki yaşlı vatandaşlarımızın haftalık tansiyon,kolesterol ve açlık kan şekeri kontrollerini yapmak. Sağlık taramaları düzenleyerek sağlık kuruluşlarına ulaşılması zor olan mahalle ve köylerimizdeki vatandaşlarımızın sağlık kontrollerini yapmak.

Basın Yayın Ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü; Basın ve halkla ilişkiler birimi Belediye Kanununun ve başkanlığın verdiği yetki ve görevlendirmeler çerçevesinde habercilikte kaliteli, araştırmacılığa teşvik eden, liyakat ve başarıya önem veren, etik anlayışa sahip, kaynakları etkin kullanarak görev bilincini geliştiren bir çalışma içerisinde görevini yapmaktadır. Belediye birimlerinin her türlü hizmet ve faaliyetlerini sözlü, yazılı ve görüntülü basın yayın yoluyla kamuoyuna tanıtmak, bunun için basın toplantıları düzenlemek, afiş, haber bülteni hazırlayıp yayınlamak, duyurular yapmak. Halkla ilişkilerin geliştirilmesi ve sürdürülmesini sağlamak amacıyla toplantı, anket, ziyaret, fuar, sergi, tanıtım ve benzeri faaliyetleri yapmak. İş takibi, ziyaret ve benzeri sebeplerle gelenlerin sorunlarının hızlı ve tam olarak çözülmesi için gerekli çalışmaları koordine ederek, bu hizmetle ilgili olarak görevlendirmeler yapmak. Belediye faaliyetlerini anlatan broşür, kitapçık, kısa film veya belgesel formatında CD veya DVD'ler hazırlatarak gerekli görülen yerlerde vatandaşlara, dağıtmak. Medya mensuplarının Belediye Başkanı ile görüşme taleplerinin Başkanın programına uygun zaman dilimlerinde gerçekleşmesini sağlamak. Belediyenin medyada haber olma oranlarıyla ilgili istatistik verileri tutmak ve analizlerin yer aldığı raporlar hazırlamak. Halkın kentlilik bilincinin artırılması amacıyla belediye-hemşeri ilişkilerinin geliştirilmesini sağlayacak etkinlikler düzenlemek.

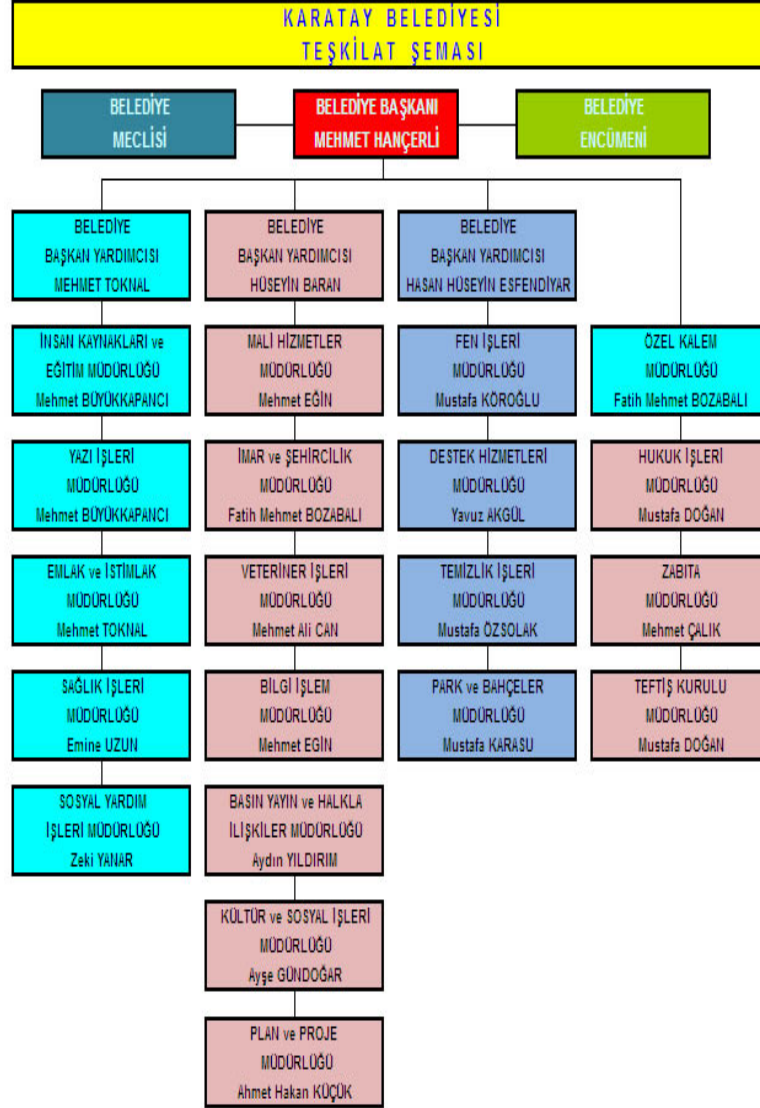

Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü; Müdürlüğümüz Belediye Kanunu ile başkanlığın verdiği yetki ve görevlendirmeler çerçevesinde sosyal yardım çalışmalarını yürütmektedir. Belediyemize sosyal alanda müracaatta bulunan vatandaşlarımızın dilekçelerinin analizini yapmak ve analiz edilen dilekçelerin ayrıntılı tahkikatını yapmak. Tahkikatı yapıp kriterlere uygun olan dilekçeleri Belediye Encümeninin onayına sunmak. İlgili kurumlardan menkul ve gayrimenkul kayıtlarının araştırılarak onayının alınması. İhtiyaç sahibi vatandaşların günde 2 öğün sıcak yemek ihtiyaçlarını karşılamak. Tüm bu hizmetleri, insan onurunu zedelemeyecek şekilde sunmak. İlçemizde ikamet eden vatandaşlarımızın nikâh işlerini yürütmektedir.

Mali Hizmetler Müdürlüğü; İlgili kanunlar ve bu kanunlara ilişkin yayınlanan yönetmelik, tebliğ, kanun hükmünde kararname, genelge, makam onayı, belediye meclisi ve belediye encümeni kararı doğrultusunda çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. İzleyen 2 yılın bütçelerinin tanzimini de içeren müdürlüğün ve tüm belediyenin gelir-gider bütçelerini tanzim edip onay için Belediye Meclisine sunmak. Stratejik plan ve performans programını uygun bir şekilde hazırlamak ve müdürlük faaliyetleri ile Belediyemiz faaliyetlerinin bunlara uygunluğunu takip etmek. Mevzuatı uyarınca belirlenecek bütçe ve esasları çerçevesinde ayrıntılı harcama programı hazırlamak ve hizmet gereksinimlerini dikkate alarak ödeneklerin ilgili birimlere gönderilmesini sağlamak. Tüm bütçe kayıtlarını tutmak, bütçe uygulama sonuçları ile ilgili tüm verileri toplama, değerlendirme ve kesin hesabı ile mali istatistikleri hazırlamak. İdarenin mülkiyetinde bulunan taşınır ve taşınmazları takip edip, icmal cetvellerini düzenlemek. Belediyenin yatırım programının hazırlanmasının koordinasyonunu sağlamak, uygulamalarını ve sonuçlarını izlemek ve yılsonu raporlarını hazırlamak. Belediyemizin diğer kuruluşlar nezdinde takibi gereken mali iş ve işlemlerini takip ederek sonuçlandırmak. Mali kanunlarla ilgili mevzuatların uygulanması hususunda

üst yöneticiye ve harcama yetkililerine gerekli bilgi ve belgeleri sunmak ve danışmanlık yapmak. Harcama birimleri tarafından hazırlanan birimlerin faaliyet raporlarını esas alınarak belediyemizin faaliyet raporunu hazırlamak. Ön Mali Kontrol faaliyetlerini yürütmek. (Karatay Belediyesi 2010 Yılı İdare Faaliyet Raporu)

Karatay Belediyesi teşkilat şeması aşağıdaki gibidir.

Tablo III.1: Karatay Belediyesi Teşkilat Şeması

III.9.2.2 Karatay Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürü ile Yapılan Röportaj

Karatay Belediyesi Halkla İlişkiler Müdürü Aydın YILDIRIM ile belediyenin halkla ilişkiler faaliyetleri, politikaları hakkında 01.12.2012 tarihinde görüşme yapılmıştır.

1) Belediyelerde halkla ilişkiler çalışmaları ne yönde ilerliyor? Eskiden medya ile iyi ilişkiler kurma ve etkinlikler ön plandaydı, belediyeniz için şu anda durum nasıl işlemektedir?

Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğümüzde günümüz koşullarına uygun olarak halkla etkileşimi sağlayacak yol ve yöntemler araştırılmakta bilimsel teknikleri uygulama yönünde adımlar atılmaktadır. Sadece medya ile ilişkileri sağlamanın ötesinde belediye ve halk arasında köprü oluşturmanın gayreti içinde çalışmalarımızı yapmaktayız. Belediye Bünyesinde kurulan Hizmet masası ile vatandaşın işini kolaylaştırma yönünde geniş kapsamlı bir çalışma sergilemekteyiz.

2) Belediyenizde halkla ilişkiler biriminin görevleri nelerdir?

Basın Yayın ve Halkla İlişkiler konularında kurum dışındaki özel ve tüzel kişilerle ilişkilerde iletişim bakımından dikkate alınacak hususlar belediyenin imajının istenilen şekilde güçlendirilmesi vb. konularda kurum menfaatini gözetmek yolundaki görüşlerini belirtmekten, alanıyla ilgili işleri icra etmekten, halkı bilgilendirici broşür, bülten vb. çalışmaları yürütmekten, vatandaşlardan gelen şikayet, teklif vb. konuları en kısa zamanda Belediyenin diğer birimleriyle çözüme kavuşturup, ilgililerine bilgi verilmesini

sağlamaktan, birimler tarafından yapılan çalışmaların tanıtımını yapmaktan, Belediye Başkanının halkı bilgilendirici çalışmalarını koordine etmekten, Belediyemizce yapılan etkinliklerin koordinesini sağlamaktan, Karatay ve Konya açısından önemli günlerin kutlamaları ile ilgili etkinlikleri düzenlemekten belediyenin tüm tanıtım çalışmalarını yürütmekten sorumludur. Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğümüzün en önemli görevi ise halk ile belediye yöneticileri arasında koordinasyonu sağlamaktır.

3) Belediyenizde halkın tanınmasına yönelik çalışmalarda, halkın istek ve düşüncelerini öğrenme sürecinde tercih ettiğiniz yollar nelerdir?

Belediye yöneticileri tarafından ayın belirli günlerinde mahalle muhtarları ile yapılan toplantılar ve halkla yapılan mahalle toplantılarıyla halkın birebir istek ve düşüncelerini öğrenmekteyiz.

4) Belediyenizde halkla ilişkiler faaliyetlerinizde halk meclislerinin katkısı nedir?

Merkezi yönetim, yerel yönetim, kamu kurumu niteliğindeki mesleki kuruluşlar, sivil toplumun ve yurttaşların ortaklık anlayışıyla, hemşerilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunları, vizyonları, sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmalarını kapsayan, kentin sorunları ve çözüm yolları ile gelişmesi konularında toplumun her kesimindeki yetkililerle fikir alışverişinin yapıldığı Kent Konseyi'nin oluşmasıyla halkın belediye hizmetleri ve faaliyetleri hakkında bilgilendirilmektedir.

5) Halkın belediyenizden bilgi almak için kullandığı yöntemler nelerdir?

Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER), interaktif sms hattı, e-mail, “başkana mesaj”, halkla ilişkiler biriminde birebir görüşmeler gibi yöntemlerle bilgilendiriliyor.

6) Belediyenizin tanıtımında kullandığınız araç ve yöntemler nelerdir?

Yazılı ve görsel basın, toplantılar ve internet yollarıyla belediye çalışmalarımızın tanıtımını yapmaktayız.

7) Belediyenizin çalışmaları konusunda basınla olan ilişkileri hangi yollarla sağlamaktasınız?

Gerçekleştirilen basın toplantıları, yazılı basın bütенleri ve e-mail şeklinde iletişim kuruluyor.

8) Belediyenizde halkla ilişkiler biriminin politikaları nelerdir?

Vatandaşa sağlıklı ve güncel bilgiler aktarmak, belediye yönetiminin izlemekle yükümlü olduğu politikanın halka benimsetilmesi, yapılan çalışmaların halka duyurulması, halkın Belediye yönetimine karşı olumlu hisler beslenmesinin sağlanması, halkın da yönetim hakkındaki düşüncelerinin yönetimden beklentilerinin alınması amaçlı çalışmaları yürütmektir.

9) Belediyenizin halkla ilişkiler birimi diğer belediyelerle işbirliği yapıyor mu?

Muhtelif zamanlarda Konya Büyükşehir Belediyesi ve diğer belediyeler ile gerekli işbirliği yapılmaktadır.

10) Halkla ilişkiler biriminizin belediye üst yönetimi ile halk arasında yeri ve önemi nedir?

Halkla ilişkiler köprü rolünü taşımaktadır. Halktan alınan taleplerin karşılanması ve yönetimin çalışmalarının halka aktarılmasında önemli görevleri bulunur. Halkla ilişkilerin politikası sosyal dokuyu birebir etkilediği için, halkla sıkı ve doğru ilişkiler kurmak durumundadır. Sosyal doku, kuskusuz kent vizyonunun da şekillenmesini sağlayacaktır.

11) Belediyenizde halka yönelik yayınlar hazırlanıyor mu?

Her konuda bilgilendirme broşürü, el ilanı, dergi gibi yayınlar hazırlanıyor. Bu dokümanların belediyemiz birimlerinden, iletişim masalarından halkın kendisinin alması ya da dağıtıcı personel ile halka ulaştırılması sağlanıyor.

12) Halkın faaliyetlerinize yönelik istek, öneri ve sorunlarını hangi yollarla belediyenize ulaştırmaktadır?

Sözlü, yazılı ve internet vasıtası ile talep ve şikâyetler tarafımıza ulaşıyor. Özellikle hizmet masasına gelen talepler ile halkın bilgilendirilmesi sağlanıyor.

13) Belediyeniz halkın taleplerini öğrenmede hangi yolları kullanmaktadır?

Web sitemizde bulunan bilgi edinme, dilek ve şikâyet formları, birebir görüşmeler ve medya aracılığı ile öğrenilebilmektedir.

14) Belediyenizde halk yönetime katılmakta mıdır?

Halkın yönetime katılımı Kent konseyi ile sağlanmaktadır.

15) Belediye hizmetlerine halktan gelen şikâyetler nelerdir?

Kent temizliği, dönüşüm kutularının çoğaltılması, sokak çocuklarına yönelik topluma kazandırma çalışmaları yapılması, zaman zaman belirli bölgelere asfalt talepleri gibi şikâyetler gerekli birimlerimize gelen istekler arasındadır. Söz konusu talepleri derhal yetkili birimlere iletip gerekli işlemlerin yapılmasını sağlamaktayız.

16) Halkla ilişkiler faaliyetlerinizde internet kullanımı var mıdır, varsa ne ölçüde yararlanılmaktadır?

İnternet kullanımı, çalışmaların bir nevi temelini oluşturmaktadır. Oluşturulan sistem evrak takibi yapmak, dilek, şikâyet ve talepleri almak ve değerlendirmek, web sitesi ile halka ulaşmak, basın ile ilişkiler kurmak gibi konularda çalışmaların yürütülmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

17) E-belediye çalışması belediyenizde uygulanmakta mıdır? Uygulama varsa halkın bu faaliyetten yararlanma durumu ne seviyededir?

E- Belediye çalışması belediyemizde uygulanmaktadır. Vatandaşlar internet üzerinden emlak vergilerini yatırmakla birlikte istek ve şikâyetlerini gerçekleştirmekte ve belediyemiz hakkında bilgi edinmektedir.

18) Üst yönetimin ve Belediye başkanının halkla ilişkiler faaliyetlerine katkısı ne yöndedir?

Halkla ilişkiler ve üst yönetimin çalışması birbirinden ayrılmaz parçalar olduğu gerçeği ile tüm alan ve konularda yönetim tarafından inisiyatif sağlanmakta, halkla ilişkilerin önerileri her zaman dikkate alınmaktadır.

19) Belediyenizde halkla ilişkiler çalışmalarına verebileceğiniz örnekler nelerdir?

İlçe genelindeki okullara fiziki araç, gereç ve malzeme yardımları yapılmış olup öğrenci ortaklığı ile senlikler düzenlenmiştir. Emeklilere özel sosyal aktiviteler yapılmıştır. Engelli vatandaşlarımıza zaman zaman piknik organizasyonları, eğitim ve seminerler gerçekleştirilmektedir. Halkı bilinçlendirmeye yönelik sağlık seminerleri düzenlenmiştir. Televizyon programları gerçekleştirilerek yöre halkına belediye çalışmaları hakkında genel bilgilendirmeler yapılmaktadır. Belediye faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde Sivil Toplum Kuruluşları aracılığıyla halkın katılımıyla çalışmalar yapılmıştır. Web sayfası, basın bültenleri gibi yollarla ilçe halkına ulaşılmıştır.

20) Sosyal etkinliklere halkla ilişkiler biriminin katkısı ne yöndedir?

Belediyemizin düzenlemiş olduğu programların halka duyurulması, katılımının sağlanması, bilgilendirme amaçlı çalışmalar yapılmaktadır.

21) Beyaz Masa uygulamasına benzer bir faaliyet halkla ilişkiler çalışmalarınızda uygulanmakta mıdır? Buna benzer bir çalışma varsa uygulama nasıldır?

Evet, belediyemiz bünyesinde söz konusu çalışma hizmet masası adıyla yürütülmektedir. Hizmet masası uygulaması ile vatandaşın işini kolaylaştırılıyor. Daire içi

birimlerin enerji ve zaman kaybını önlemek, dışsal anlamda vatandaşla birebir iletişim kurarak vatandaşa da işlerini çözmek ve yürütmek anlamında enerji, zaman ve olumlu diyalog kazandırmaktadır.

22) Halkla ilişkiler çalışmalarınızda teknoloji yöntemlerini kullanmakta mısınız?

Kullanıyorsanız bu yöntemler nelerdir?

İlçe genelinde bilboardların kullanımı, web, TV, mobil mesaj servisi gibi teknolojilerde en son sistemler uygulanmaya çalışılmaktadır.

23) Belediyenizde halkla ilişkiler etkinliklerinin daha iyi yapılmasını engelleyen unsurlar nelerdir?

Halkın desteği olmadan yürütülecek halkla ilişkiler faaliyetlerinden gereken verim alınamayacaktır. Bu bağlamda halkın alınan karar ve uygulamalarda daha fazla aktif katılımı sağlaması gerekmektedir.

24) Halkla ilişkiler birimi teşkilat yapınız içerisinde hangi makama bağlıdır?

Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğümüz Belediye Başkan Yardımcısına bağlı olarak faaliyetlerini devam ettirmektedir.

25) Halkla ilişkiler biriminin görevi sizce neler olmalıdır?

Kurumun Basın ve Halkla İlişkilerle ilgili faaliyetlerini planlamak ve bu faaliyetlerin belirlenecek usul ve ilkelere göre yürütülmesini sağlamak, yazılı ve görsel basını günlük olarak izlemek, kültürel etkinliklerin basın yoluyla kamuya duyurulmasını sağlamak gibi faaliyetlerdir.

26) Halkın düşünce ve isteklerini öğrenmede tercih ettiğiniz yollar nelerdir?

Başkanlığımıza gelen e-mailleri kontrol etmek, BİMER takibi ve dilekçe takipleri şeklinde yollarla halkın isteklerinin neler olduğunu öğrenmekteyiz.

27) Halkı ilgilendiren kararların alınmasında halka danışılmasını yararlı buluyor musunuz?

Evet, özellikle halkın beklentileri doğrultusunda hizmet etmek belediyemizin asli vazifelerindendir. Katılımın sağlanmasıyla belediyemizin yapacağı faaliyetlerin yönlendirilmesinde ve politikalarının belirlenmesinde bize yol göstermektedir.

28) Halkın belediyenin koyduğu düzenlemelere duyarlılığı nedir?

Genel manada yaptığımız tüm çalışmalarda vatandaşlarımızdan olumlu tepkiler almakla birlikte yapılan hizmetlerden gerektiği kadar faydalanmaktadırlar.

29) Halkın belediye düzenlemelerine uyması nasıl sağlanmaktadır?

Gerekli caydırıcı yasal işlemlerin yanı sıra, vatandaşlarımızın uyması gereken konular hakkında bilgilendirilme, düzenlenen konferanslar, afiş ve broşür çalışmalarıyla yapılmaktadır.

30) Halkla ilişkiler biriminde çalışanlar halkla ilişkiler konusunda bir eğitim aldılar mı? Eğitim alındıysa hangi konular üzerine çalışmalar yapıldı?

Hizmet içi eğitim programlarıyla tüm personele gerekli eğitimler verilmektedir. Bu eğitimlere örnek olarak;

-Birimler arası iletişim,

-Farkındalık,

-Performans,

-Etik İlkeler,

-İnsan Hakları Eğitimi,

-Sağlıklı ve Güvenli Çalışma Ortamı vb gibi örnekleri sıralayabiliriz.

Ayrıca 12.12.2011 tarihinde Karatay Üniversitesi Ve Karatay Belediyesi arasında eğitim seminerleri protokolü imzalandı. Aralık 2011’de başlayan ve Mayıs 2012’de bitirilmesi planlanan ayda bir defa olmak üzere iki saatlik konferans şeklinde icra edilen eğitim seminerlerinin protokolü Karatay Belediye Başkanı Mehmet Hançerli ve KTO Karatay Üniversitesi Rektör Vekili Prof. Dr. Osman Okka tarafından karşılıklı imzalanmıştır.

31) Karatay Kent Konseyinde alınan kararlar belediyenin karar ve politikalarını ne yönde etkiledi?

Belediyenin yapmış olduğu çalışmalarda Kent Konseyinin de proje ve fikirlerine önem verilerek Belediye Meclisince yapılan görüşmeler neticesinde olumlu karşılanarak hayata geçirilmiştir. Belediyemize ilişkin stratejiler belirlemek, tüm kenti kapsayan ortak akıl oluşturma anlamında kent konseyine önemli görevler düşmektedir. Sivil toplum örgütlerinin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının katılımıyla belediyemizin faaliyetlerinin verimli yürütülmesinde bize önemli katkılar sağlamaktadır.

Karatay Belediyesi Kent Konseyi yürütme kurulunda kamu ve özel sektörden üyeler bulunmakla birlikte sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerine de yer vermiştir. Söz konusu katılımlar politikalarımızın belirlenmesinde, istek ve düşüncelerin öğrenilip gerekli düzenlemelerin yapılması konusunda bize önemli avantajlar sağlamaktadır.

III.9.2.3 Karatay Belediyesinin Halkla İlişkiler Faaliyetlerine Genel Bir Bakış

Türkiye’de yerel yönetimler uzun yıllar boyunca merkezi yönetimin bir parçası gibi algılanmış ancak son yıllarda ki toplumsal gelişmeler yerel yönetimlerin önemini artırmıştır. 1963 yılına kadar atamayla göreve gelen belediye başkanı modelinde güçlü başkan ve merkezi eğilim kendini hissettirmiştir. 1963 yılından sonra belediye başkanının seçimiyle göreve gelmesi, güçlü başkan modelinden uzaklaşma amacına değil, tam tersine, belediye başkanını daha da güçlü kılma amacına hizmet etmektedir. (Azaklı, 2005: 299)

Yerel Yönetimlerde yöneticiler, uzmanlar tarafından sunulan yerel yönetimlerin ekonomik, teknolojik, sosyal ve politik çevresinde meydana gelen olayları tanımak zorundadırlar. Çevresel yapının değişkenlik yakınlık ve kesinlik gibi farklı özellikler taşıdığı görülmektedir. Vizyoner ve yeni bakış açısına sahip bir yönetici, diğer yöneticilerden farklı olarak değişik gelişmeleri ve olayları okuyabilme yeteneğine sahip olmalıdır. (Yatkın, 2004: 655)

Söz konusu çevresel değişikliklere uyum sağlamanın en önemli yolu ise halkın değişen taleplerine uyum sağlamaktan geçmektedir. Yerel yönetimlerin halk ile etkileşiminin sağlandığı en önemli aktör ise halkla ilişkiler birimleridir.

Karatay Belediyesi Halkla İlişkiler birimi Basın Yayın Ve Halkla İlişkiler

Müdürlüğü olarak kurulmuş olup, 07.08.2012 tarih ve 200 kabul sayılı yönetmelikle görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usulü ve esasları belirlenmiştir.

Karatay Belediyesinin yapmakta olduğu halkla ilişkiler faaliyetlerine bakıldığında;

-Halkla ilişkiler politikalarının belirlenmesi, yapılan ve yapılacak faaliyetlerin bu politikalara göre yön verilmesi amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

-Halkın yönetime katılması anlamında önemli adımlar atılmış olup Karatay İlçesinde kent konseyi 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. maddesine dayanılarak çıkarılan Kent Konseyi Yönetmeliği uyarınca Karatay Kent Konseyi 2009 yılında hayata geçirilmiştir. Kent Konseyi yürütme kuruluna, sivil toplum kuruluşlarının üyeleri, kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, muhtarlar ve özel kurumların temsilcileri kent konseyi yürütme kurulu üyeliğine getirilmiştir. Kent Konseyi üyelerinin toplumun farklı kesim ve iş kollarından seçilmesi, halkın görüş ve isteklerinin daha geniş bir şekilde dile getirilmesi bakımından önemlidir. Karatay Kent Konseyi bünyesinde meclisler ve çalışma grupları oluşturulabileceği yönergelerde gösterilmiş ve bu doğrultuda Kadın Meclisi, Gençlik Meclisi ve Çocuk Meclisleri kurulmuştur.

-Halkla İlişkiler faaliyetlerinde üst yöneticiler ile halkın iletişimi önemli bir yere sahiptir. Karatay Belediyesinin üst yönetimi halk ile belirli günlerde yapılan halk toplantıları ve mahalle muhtarları ile yüz yüze görüşme yöntemiyle halkın talepleri öğrenilmektedir.

-Karatay Belediyesinin yapmış olduğu E-uygulamalarda halka tek taraflı verilen bilgilendirmenin yanında ayrıca halkın internet üzerinden emlak vergilerini yatırma imkânı

sağlanmakta ve internet üzerinden istek ve şikâyetlerini bildiren halk ile birebir iletişim kurulabilmektedir.

-Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğünde çalışan personele ve yine belediye bünyesindeki diğer çalışan personele gerekli eğitimler verilmektedir.

-Hizmet masası uygulaması ile halkın görüş ve isteklerine birebir ulaşılmakta ve gerekli birimler ile köprü görevi görmektedir.

-Halkla İlişkiler birimi tarafından bilgilendirme broşürü, el ilanı, dergi gibi yayınlar hazırlanmakta ve belediye faaliyetlerinin halka duyurulması sağlanmaktadır.

-Halkı bilinçlendirmeye yönelik seminerler, engellilere özel sosyal aktivite ve eğitimler gerçekleştirilmiştir.

Halkla İlişkiler faaliyetleri; halkın taleplerini öğrenmede ve bunlara cevap vermede, halk ile uyum içinde hizmetlerin yürütülmesinde, katılımcı ve etkin bir yönetim biçiminin geliştirilmesinde yerel yönetimlerin vazgeçilmez bir unsuru olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Kamu hizmetlerinin hepsini, ülkelerin başkentlerinden yürütmek mümkün değildir. Bu mümkün olsa bile, hizmetlerin verimliliği ve etkinliği azalır, toplumsal fayda gerçekleştirilemez. Ayrıca demokratik siyasi değerler gelişemez ve halkın kamu hizmetlerine karşı ilgisi azalır. Mahalli şartların farklılığı, mekansal uzaklık, halkın yönetime katılması ve halka daha iyi hizmet sunma gibi sorun ve ihtiyaçlar yerel yönetimleri ortaya çıkarmıştır. (Eryılmaz, 2010:131)

1980’li yıllarda yaşanan ekonomik ve siyasal gelişmeler kamu sektörünü en çok tartışılan konular arasında ön sıralara getirmiştir. Yönetim tarzlarının verimlilik esasına göre örgütlenmesi ve özel sektör değerlerinin, tekniklerinin ve pratiklerinin kullanılması gibi yeni düşünceler gündeme gelmiştir. YKY yaklaşımı, klasik kamu yönetimi ile özel sektör yönetim anlayışı arasında çok özel bir yerde bulunmaktadır. YKY’ de yer alan ve son yıllarda kamu yönetimi ile kullanılan kavramlardan biri “yönetişim”dir. Yönetişim, kamusal sorumluluk ve denetim anlayışına yepyeni bir yaklaşım getirmiştir. Bu yeni anlayışa göre, kamusal sorumluluk genişlemekte ve yönetilenler de yönetim sürecine dahil edilmektedir. Bu anlayış, geleneksel yönetim anlayışını yersiz kıldığı gibi yönetim kavramını da yetersiz hale getirmiştir.

Halkla ilişkilerin dört temel amacı vardır; vatandaşları yerel kuruluşun yaptığı işlerden haberdar etmek, vatandaşlık duygusunu ve sorumluluğunu yerleştirmek ve geliştirmek, halkı yapılan faaliyetler konusunda aydınlatmak, halkta yönetime katılma duygusunu yerleştirmektir. Yerel halkın yönetime katılımını sağlayacak en önemli faktör halkla ilişkiler çalışmalarıdır. Bu nedenle de katılımı daha çok gerçekleştirmek, ancak başarılı bir halkla ilişkiler çalışması ile mümkün olacaktır. Halkla ilişkiler geniş anlamda,

bir kurumun toplumla bütünleşme yönünde harcadığı çabaların tümü olarak tanımlanmaktadır.

Bu çalışmada yerel yönetimler ve halkla ilişkiler kavramları, amaçları, araçları ve yönetimi ayrıntılı bir şekilde açıklanmış olup Konya Karatay Belediyesi Halkla İlişkiler Sorumlusu ile görüşme yapılarak halkın yerel yönetimlere yaklaşımı ve halkla ilişkiler birimlerinin yerel yönetimlerin halka dönük politikalarının neler olduğu ve başarı düzeyi ölçülmeye çalışılmıştır.

Karatay Belediyesi Halkla İlişkiler Birimi yapılacak faaliyetlere yön verilmesi amacıyla gerekli düzenlemeleri yapmış olup belediye faaliyetlerinin halka duyurulması anlamında bilgilendirme broşürü, el ilanı, dergi gibi yayınlar hazırlanmaktadır. Söz konusu çalışmalar E-uygulamalarla desteklenmektedir. Halkı bilinçlendirmeye yönelik seminerler ve eğitimler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca çalışanlara da gerekli eğitimler verilmektedir. Belediye üst yönetimi halk ile belirli günlerde yüz yüze görüşme yöntemiyle halkın taleplerini öğrenmektedir. Yapılan tüm bu çalışmaların yerel yönetimlerde halkla ilişkiler faaliyetlerinin gereken şekilde yapılmaya çalışıldığını göstermektedir.

Ancak tüm bu faaliyetler sadece halkla ilişkiler biriminin yaptığı çalışmalarla sınırlı kalmamalıdır. Üst yönetimden çalışanlara kadar tüm yerel yönetim birimlerinin aynı çaba içinde halkla ilişkiler faaliyetlerine katılmaları gerekmektedir. Ayrıca halkla ilişkiler biriminde çalışan personelin gerekli uzman personellerden sağlanarak yapılan çalışmaların sistemli hale getirilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak yerel yönetimlerin daha iyi hizmet üretebilmeleri, yönetim kavramının getirdiği yenilikler ışığında kent yönetimine katılan yöre halkının kentin gelişimini sağlama konusunda yapacağı çalışmalar ve yerel yönetimlere yapacağı katkıdan geçmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, M. (2003). “AB İle Bütünleşme Sürecinde Yerel Yönetimler” *Belediyelerde Halkla İlişkiler: İlkeler*. Editörler: Parlak, B. ve Özgür, H. Alfa Yayınevi, s. 173-202., Bursa.
- Alodalı, F. ve Arslan, E. (2004). “Küreselleşme Sürecinde Yerel Yönetimler” *Yerel Yönetimler Kongresi Bildiriler Kitabı* Pozitif Matbaacılık, s. 193-199., Çanakkale.
- Azaklı, S. ve Özgür, H. (2005). “Belediye Organları ve Organlar Arası İlişkiler: Başkan, Meclis ve Encümen” *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1 Reform*. Editörler: Özgür, H. ve Kösecik, M. 14. Bölüm, s. 297-319. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Bayındırlık Ve İskân Bakanlığı. (2009). “Yerel Yönetimler, Katılımcılık Ve Kentsel Yönetim Komisyonu Raporu” *Kentleşme Şûrası*. Ankara.
- Bülbül, A.R. (1998). *Halkla İlişkiler*. Damla Ofset, Konya.
- Canöz, K. (2008). “Kamuda Halkla İlişkilerin Yeni Yüzü: Bilgi Edinme Yasası” *Selçuk İletişim Dergisi*. Cilt:5, Sayı:3 Temmuz, s.141–152. Konya.
- Cemalcılar, İ. (1998). *Pazarlama: Kavramlar-Kararlar*. Beta Yayınları, İstanbul.
- Çadırcı, M. (1991). *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapıları*. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Coşkun, B. ve Uzun, T. (1999). *Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Gelişimi, Niteliği ve Muğla İli Yerel Yönetim Birimlerinin Uygulamada Karşılaştıkları Sorunlar*. Muğla Üniversitesi, Muğla.

Erdem, T. (2006). *Feodaliteden Küreselleşmeye*. Lotus Yayınevi, Ankara.

Erençin, A. (2004). “Türk Yerel Yönetim Sisteminin Kısa Tarihi ve 2004 Yılı Reformu” *Yerel Yönetimler Kongresi Bildiriler Kitabı*. Pozitif Matbaacılık, Çanakkale.

Ertan, B. (2004). “Demokrasi ve Yerel Yönetimler” *Yerel Yönetimler Kongresi Bildiriler Kitabı*. Pozitif Matbaacılık, Çanakkale.

Eryılmaz, B. (2010). *Kamu Yönetimi*. Erkam Matbaası, 3.Baskı, Ankara.

Eryılmaz, B. (1997). *Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması*. Birleşik Yayıncılık, İstanbul.

ES, M. (2008). “Osmanlı Devletinde Mahalli İdareler” *Yerel Siyaset Dergisi*. Mart S. s. 29-38.

Giritli, İ. (1998). *Türkiye’nin İdari Yapısı*. Der Yayınları, 10.baskı, s. 57-65., İstanbul.

Gölönü, S. (2006). “Gelişen Teknolojiler, Öğrenen Örgütler Ve Halkla İlişkiler” *Selçuk İletişim Dergisi*. Cilt:4, Sayı:3 Temmuz, s.73-81., Konya.

Görmez, K. (1997). *Yerel Demokrasi ve Türkiye*. Vadi Yayınları, Ankara.

Göymen, K. (2004). “Türkiye’de Yerel Yönetim Reformu” *Yerel Yönetimler Kongresi Bildiriler Kitabı*. Pozitif Matbaacılık, s. 31-37., Çanakkale.

- Güllüce, İ. (2004) *Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Çözüm Önerileri*. Alfa Yayınları, 1.Baskı, İstanbul.
- Güllüpunar, H. (2009). *Halkın Yakınma Yöntemleri (Belediyelerde Halkla İlişkiler)*. Eğitim Akademi, Konya.
- İşci, M. (2002). *Halkla İlişkiler*. Der yayınevi, İstanbul.
- Kalağan, G. (2010). “Cumhuriyet dönemi Türk kamu Bürokrasisi’nde yeniden yapılanma ve yönetsel reform çalışmaları” *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*. s. 65-84., Isparta.
- Karabulut, K., Polat, D. ve Bakkal, H. (2007). “Özel İdarelerin İl Ekonomilerindeki Yeri Ve Önemi Üzerine Bir Uygulama” *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*. Cilt 21, Sayı 2, s. 67-93., Erzurum.
- Karakurt, E. (2004). “Türkiye’de Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesinde E-Devlet Uygulamalarının Rolü” *Yerel Yönetimler Kongresi Bildiriler Kitabı*. Pozitif Matbaacılık, s. 321-330., Çanakkale.
- Kaypak, Ş. (2011). “Katılımcı Yönetim Mekanizması Olarak Kent Konseyleri” *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, 6-7 Mayıs 2011*. s. 133-157., Bursa,
- Kazancı, M. (1980). *Halkla İlişkiler*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara.
- Keskin, E.B., Erbey Kuşku, N.H., Odaman Cindoruk, Y. ve Tatlı, Y. (2011). “Kent Konseylerinin Yerel Demokratik Yönetişim Mekanizması İşlevinin

Değerlendirilmesi” *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, 6-7 Mayıs. s. 306-322., Bursa.*

Kestane, D. (1996). *İller Bankası Ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri. Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu. Maliye Bakanlığı Bütçe Ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü. Ankara.*

Kestellioğlu, G. (2011). “Yerel demokrasi ve kent konseyleri: Kahramanmaraş örneği” *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, 6-7 Mayıs. s.51-73., Bursa.*

Koçak, S.Y. ve Ekşi, A. (2010). “Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye’de Yerel Yönetimler” *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Sayı:21 Mayıs, s. 295-307., Isparta.*

Köse, Ö. (2004). “Yerel Yönetim Olgusu Ve Küreselleşme Sürecindeki Yükselişi” *Sayıştay Dergisi. Sayı:52 Ocak-Mart, s. 3-42.*

Kurtuluş, B. (2006) *Türkiye’de Belediyelerin Mali Yapısı Ve Harcamalarının Finansmanı. Yıllık Programlar Ve Konjonktür Değerlendirme Genel Müdürlüğü Bütçe Ve Mahalli İdareler Dairesi. DPT Yayın No: 2692 Temmuz, Ankara.*

Leblebici, D.N. (2005). “Küresel Değişim Baskısına Karşı Türk Bürokrasisindeki Yapısal Uyum Çabalarının Yapısal Atalet Kavramı Açısından Değerlendirilmesi” *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:6, S:1, Sivas.*

Mucuk, İ. (2004). *Pazarlama İlkeleri. 14.Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul.*

Nohutçu, A. (2007). *Kamu Yönetimi*. 2.Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara.

Odyakmaz, Z., Kaymak, Ü. ve Ercan, İ. (2006). *Anayasa Hukuku.İdare Hukuku*. 7. Baskı, İkinci Sayfa, İstanbul.

Okay, A. ve Okay, A. (2001). *Halkla İlişkiler Kavram, Strateji ve Uygulamaları*. Der Yayınları, İstanbul.

Ortaylı, İ. (2001). “Osmanlı Devleti’nde Kadı” *İslam Ansiklopedisi*. Ali Rıza Başkan Güzel Sanatlar Matbaası, s.69-73., İstanbul.

Özdenkoş, D. (1999). “Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasında Görev Bölüşümü” *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*. (2\1999), s. 77-95., Ankara.

Özer, A. (2005). “Günümüzün yükselen değeri: Yeni kamu yönetimi” *Sayıştay Dergisi*. Sayı: Ekim-Aralık, s. 3-59.

Peltekoğlu, F.B. (1998). *Halkla İlişkiler Nedir*. Beta Basım A.Ş, İstanbul.

Sabuncuoğlu, Z. (1991). *İşletmelerde Halkla İlişkiler*. Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa.

Şeneldir, O. (2004). “Yerel Yönetimlerde İnsan Kaynakları ile İlgili Sorunlar” *Yerel Yönetimler Kongresi Bildiriler Kitabı*. Pozitif Matbaacılık, Çanakkale.

TODAiE, (1991). “Kamu Yönetimi Araştırması-Genel Rapor” *TODAiE*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara.

Toksöz, F. (2008). *İyi Yönetişim El Kitabı*. Tesev Yayınları, İstanbul.

- Tortop, N. (1998). *Halkla İlişkiler*. Yargı Kitap ve Yayınevi, 7.Baskı, Ankara.
- Türkoğlu, İ. (2009). *Yerel Yönetimlerde Mali Reform Arayışları: Türkiye’de Belediyelerde Mali Özerklik ve Belediye Başkanlarının Mali Özerklik Algılaması*. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.
- Urhan, V.F. (2008). “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması” *Sayıştay Dergisi*. Sayı:70 Temmuz- Eylül, s. 85-102.
- Usta, S. (2011) “Katılımcı Demokrasi Perspektifinden Kent Konseyleri Ve Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisi: Sakarya örneği.” *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı 6-7 Mayıs*. s. 200-217., Bursa.
- ÜNAL, F. (2011). “Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yasal ve Yapısal Dönüşümü” *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı: 30 Ağustos, s. 241-248.
- Vural, B.A. ve Coşkun, G. (2006). “Yeni Teknolojiler ve Halkla İlişkiler: İnternet Kullanımı Üzerine Bir Araştırma” *Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi II. Ulusal Halkla İlişkiler Sempozyumu Bildiri Kitabı*, s.179–194., Kocaeli.
- Yatkın, A. (2004) “Yerel Yönetimlerde Toplam Kalite Yönetimi” *Yerel Yönetimler Kongresi Bildiriler Kitabı*. Pozitif Matbaacılık, s.655., Çanakkale.
- Yaymoğlu, P.E. (2005) “Yerel Yönetim Kuruluşlarında Halkla ilişkiler İşlevi ve Yeni Yaklaşımlar” *Selçuk İletişim Dergisi*. Cilt:3, Sayı:4 Ocak, s. 41–52., Konya.
- Yaymoğlu, P.E. (2005). *Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler*. Birsen Yayınevi, İstanbul.

Zeren, H.E. ve Özmen, A. (2010) “Halkın Belediye Faaliyetlerine Katılma Duyarlılığı ve Hizmet Memnuniyeti: Karaman Belediyesi Örneği” *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 12 (19), s.165-173., Karaman.

İnternet Kaynakları:

Batal, S. (2010) “Yeni Kamu Yönetiminde Yönetişim Kavramı Ve Türkiye’de Yerel Yönetimler Alanındaki Uygulama Örnekleri” *Mevzuat Dergisi*, Sayı: 145 Ocak. <http://www.mevzuatdergisi.com/2010/01a/02.htm>; (Erişim Tarihi: 02.11.2011).

Karatay Belediyesi, (2011). www.karatay.bel.tr; (Erişim Tarihi: 15.11.2011).

Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, MEGEP Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri, (2006). *Halkla İlişkiler Kavramı*, Ankara. http://cygm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/halkla_iliskiler/moduller/halkla_iliskiler_kavrami.pdf ; (Erişim Tarihi: 15.11.2011).